Total No. of Questions : 5] **SEAT No. :**

P7047 **[Total No. of Pages : 3**

[6127]-501
T.Y.B.A.
ENGLISH
CC : Compulsory English
(Exploring New Horizons)
(2019 CBCS Pattern) (Semester -V) (35001)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) A) Answer the following questions in one sentence each. (6 out of 9). **[6]**

a) Where was Aksionov sent and for how many years?

b) Who went through a spiritual transfomation in the story 'God Sees the Truth but Waits?

c) What is the theme of the story 'God Sees the Truth but Waits'?

d) What is Sir James Drakmanton's vocation?

e) What would happen if we merely prepare ourselves to earn a livelihood?

f) How does education help to people in its true sense?

g) Who is the author of 'The function of Education'?

h) Why did Milly refuse to entertain the Smithly Dubbs?

i) Where did Lady Drakmanton offer to serve lunch to the Smithly Dubbs?

B) Attempt the following questions: (2 out of 3) **[14]**

a) Attempt a character sketch of Aksionov.

b) What is the real function of education according to Krishnamurti?

c) Discuss the theme of greed in the story 'The Phantom Luncheon'.

P.T.O.

Q2) A) Answer the following questions in one sentence each (6 out of 9) **[6]**

a) What about does Emily Dickinson warn in the last stanza of 'Have You Got a Brook in Your Little Heart'?

b) What brook is referred in the poem 'Have You Got a Brook in Your Little Heart'?

c) What do the parching meadows of August signify in 'Have You Got a Brook in Your Little Heart'?

d) Who is the poet of the poem 'Strange Meeting'?

e) Where did the two soldiers meet after their death?

f) What the poem 'Strange Meeting' is about?

g) Who is the poet of the poem 'Neutral Tones'?

h) Which season of the year is referred to in the first line of the poem 'Neutral Tones'?

i) Where did the speaker and his companion stand in the beginning of the poem 'Neutral Tones'?

B) Attempt the following questions: (2 out of 3) **[14]**

a) How does Emily Dickinson convey the need of love and kindness in human life?

b) Discuss 'Strange Meeting' as a war poem.

c) How does Thomas Hardy depict the end of a relationship in the poem 'Neutral Tones'?

Q3) Do as directed.

A) Attempt the following questions. (3 out of 5) **[3]**

a) Write the comparative form of the adverb 'Skilfully'.

b) Write the comparative form of the adverb 'Fast'.

c) The Puppy followed Manju every where. (Identify the adverb and its type).

d) The milkman came again. (Identify the adverb and its type).

e) Do not talk so loudly. (Identify the adverb and its type).

B) Attempt the following questions. (3 out of 5) **[3]**

a) A student broke the rules. She/he was expelled from college. (Combine into a complex sentence).

b) Sunita will do well. I am sure of it. (Combine into a complex sentence).

c) He found guilty. He was condemned. (Combine into a compound sentence).

d) Piyush was busy. He helped me. (Combine into a compound sentence).

e) He is selfish. He is greedy. (Combine into a compound sentence).

C) Identify the types of the sentences: (4 out of 6) **[4]**

(Assertive, Interrogative, Imperative and Exclamatory)

a) How sad it is to see you leave !

b) Boil water in an open pan.

c) Whom are you waiting for?

d) Does kiran play the sitar?

e) Mother is leaving to night.

f) Vijaya does not drive well.

Q4) Attempt any TWO of the following. **[10]**

a) Write a short paragraph on 'Real function of education'.

b) Write a short note on the steps involved in note making.

c) How dictionary is useful in vocabulary building?

Q5) Answer the following questions in brief (2 out of 3) **[10]**

a) Write a note on body language.

b) Discuss the role of the receiver of message in effective communication.

c) Imagine that you and your friend are talking on telephone about examination preparation. Write a short dialogue.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7048

[Total No. of Pages : 1

[6127]-502

T.Y.B.A.

MARATHI (मराठी)

DSE-1C : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा स्थूल इतिहास (प्रारंभ ते इ.स. 1600)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35021)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दापर्यंत लिहा. **[10]**

अ) वाङ्मयेतिहासाच्या विविध व्याख्या लिहा.

ब) मुकंदराजांच्या काव्याची वैशिष्टये सांगा.

क) वारकरी संप्रदायाच्या प्रेरणा थोडक्यात विशद करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) बहामनी कालखंडातील सामाजिक आणि सांस्कृतिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

ब) महानुभाव वाङ्मयाच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती स्पष्ट करा.

क) मराठी भाषा व वाङ्मयाचा उगम कोरीव लेख आणि ग्रंथ या साधनांच्या आधारे स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) महानुभाव व संप्रदायातील 'साती ग्रंथांचा' परिचय करून द्या.

ब) संत ज्ञानेश्वरांच्या ग्रंथांचा परिचय करून द्या.

क) शेख महंमद यांचे वाङ्मयीन कार्य विशद करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) दासोपंताच्या विविध ग्रंथांचा आढावा घ्या.

ब) नृसिंहसरस्वती यांचे वाङ्मयीन कार्य स्पष्ट करा.

क) 'ख्रिस्तपुराण' या ग्रंथाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7049

[Total No. of Pages :2

[6127]-503
T.Y.B.A.
URDU
DSE-1C : Urdu Literature Criticism & Research
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-V) (35071)

Time :2 ½ Hours]

[Max. Marks :70

ہدایات: تمام سوالات لازمی ہیں۔
نمبرات بائیں جانب درج ہیں۔

سوال نمبر۱۔ اُردو ادب میں تنقید کے آغاز وارتقاء پر تفصیلی روشنی ڈالئے۔ **[10]**

یا

اُردو تنقید اور تحقیق پر اپنے خیالات کا اظہار کیجئے۔

سوال نمبر۲۔ اُردو تذکرہ نگاری تنقید کی بنیاد ہے مدلل بحث کیجئے۔ **[15]**

یا

اُردو ادب میں تذکرہ نگاری کے آغاز وارتقاء کا اجمالی جائزہ لیجئے۔

سوال نمبر۳۔ تنقید کے ارتقاء کا جائزہ لیتے ہوئے نقاد کے فرائض بیان کیجئے۔ **[10]**

یا

تحقیق کی خصوصیات بیان کرتے ہوئے محقق کے فرائض بیان کیجئے۔

سوال نمبر۴۔ دبستانِ تنقید کا مفصل جائزہ لیجئے۔ **[15]**

یا

سائنٹیفیک تنقید کے اُصول بتایئے۔

P.T.O.

سوال نمبر۵۔ ذیل میں سے کسی چار پر اپنے خیالات قلمبند کیجئے۔ **[20]**

a) اصول تحقیق
b) اُردو میں تنقید کی اہمیت
c) اسلوبیاتی تنقید
d) تحقیق وتنقید کا رشتہ
e) نقاد کے فرائض واصول
f) علمی تنقید
g) تذکروں کی اہمیت
h) تاثراتی تنقید

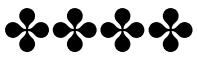

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7050

[Total No. of Pages : 3

[6127]-504

T.Y.B.A.

HINDI (हिंदी)

DSE-1C : हिंदी साहित्य का इतिहास (S-3)

(आदिकाल, भक्तिकाल, रीतिकाल का सामान्य परिचय)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35091)

समय *: 2½* घंटे*]* *[* पूर्णांक *: 70*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.*1)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) आदिकालीन परिस्थितियों पर प्रकाश डालिए।

ब) सिद्ध साहित्य का परिचय दीजिए।

क) वीरगाथा काल की विशेषताएँ लिखिए।

ड) नाथ साहित्य में गोरखनाथ का योगदान विशद कीजिए।

प्र.*2)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) भक्तिकाल की राजनीतिक सामाजिक पृष्ठभूमि लिखिए।

ब) संत काव्य की प्रवृत्तियाँ विशद कीजिए।

क) कवि सूरदास का परिचय दीजिए।

ड) रामभक्ति काव्यधारा की विशेषताएँ लिखिए।

प्र.*3)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) रीतिसिद्ध काव्य की प्रवृत्तियाँ स्पष्ट कीजिए।

ब) रीतिमुक्त काव्य का परिचय दीजिए।

क) बिहारी कवि का सामान्य परिचय लिखिए।

ड) रीतिबद्ध साहित्य में केशवदास के योगदान पर प्रकाश डालिए।

P.T.O.

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए। **[21]**

अ) अमीर खुसरो

ब) संत कवि 'कबीर'

क) तुलसीदास

ड) पृथ्वीराज रासो

इ) कवि घनानंद

फ) रीतिकाल की सामाजिक पृष्ठभूमि

प्र.5) निम्नलिखित बहुविकल्पीय प्रश्नों में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[7]**

अ) हिंदी साहित्य के आदिकाल को आ.रामचंद्र शुक्ल ने क्या कहा है?

i) आंरभिक काल ii) वीरगाथा काल

iii) चारणकाल iv) सामंत काल

ब) खड़ीबोली हिंदी का प्रयोग करनेवाले आदिकालीन कवि कौन है?

i) गोरखनाथ ii) चंदबरदाई

iii) अमीर खुसरो iv) संत कबीर

क) आदिकालीन साहित्य का प्रमुख रस कौन सा है?

i) शांत ii) वीर

iii) हास्य iv) करुण

ड) हिंदी साहित्य का 'सुवर्ण युग' किस काल को कहा जाता है?

i) आदिकाल ii) भक्तिकाल

iii) रीतिकाल iv) आधुनिक काल

इ) इनमें से सूफी काव्यधारा के प्रमुख कवि कौन है?

i) कबीर ii) तुलसीदास

iii) सूरदास iv) जायसी

फ) तुलसीदास किस काव्यधारा के कवि है?

i) कृष्णभक्ति ii) रामभक्ति

iii) सुफी काव्यधारा iv) निर्गुण भक्ति

य) इनमें से बिहारी की रचना कौनसी है?

i) बिहारी सतसई ii) बिहारी बीजक

iii) बिहारी अष्टक iv) रसमंजरी

र) 'रीति' शब्द का सामान्य अर्थ क्या है?

i) नाम विशेष ii) सिद्धांत विशेष

iii) रुप विशेष iv) पद्धति विशेष

ल) इनमें से रीतिकालीन कवि कौन है?

i) कबीर ii) जायसी

iii) केशवदास iv) जयशंकर प्रसाद

व) सिद्ध साहित्य के कवि कौन है?

i) सरहपा ii) गोरखनाथ

iii) केशवदास iv) घनानंद

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7051

[Total No. of Pages : 2

[6127]-505

T.Y. B.A.

SANSKRIT (संस्कृत)

DSE-1C : लघुसिद्धान्त कौमुदी, वैदिक वाङ्मयाचा इतिहास

(2019 Credit Pattern) (Semester - V) (35111)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
All questions are compulsory.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
Figures to the right indicate full marks.

प्र.*1)* अ) पुढीलपैकी कोणत्याही तिहींचे स्पष्टीकरण करा. **[15]**

Explain any three of the following :

i) सर्वत्र विभाषा गोः।

ii) आद् गुणः।

iii) अनचि च।

iv) वान्तो यि प्रत्यये।

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही दोन संज्ञा स्पष्ट करा. **[5]**

Explain any two terms of the following.

i) उदात्तः

ii) संहिता

iii) स्वरितः

प्र.*2)* अ) पुढीलपैकी कोणत्याही पाचांचा संबंधित सूत्रे सांगून संधिविग्रह करा. **[5]**

Split any five of the following by quoting relevent rules.

i) प्राच्छति

ii) नाव्यम्

iii) श्रीशः

iv) प्रष्ठौहः

v) चक्रि अत्र

vi) ओष्णम्

P.T.O.

ब) योग्य जोड्या जुळवा. (कोणत्याही पाच) [5]

Match the pairs. (Any five)

i)	अकः सवर्णे दीर्घः	अ)	अहो ईशाः
ii)	ओत्	आ)	सवर्णम्
iii)	अवङ् स्फोटायनस्य	इ)	गवाग्रम्
iv)	ओमाङोश्च	ई)	दैत्यारिः
v)	हलोऽनन्तर।	उ)	शिवेहि
vi)	तुल्यास्य प्रयत्नं	ऊ)	संयोगः

प्र.3) पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंची सविस्तर उत्तरे लिहा. [20]

Answer in detail to any two of the following.

i) ऋग्वेदाची रचना थोडक्यात सांगा.
Briefly explain the composition of Rigveda.

ii) यजुर्वेद या विषयावर निबंध लिहा.
Write an essay on the Yajurveda.

iii) अथर्ववेदाचे अंतर्गत स्वरूप विशद करा.
Explain the internal nature of Atharvaveda.

प्र.4) अ) विवेचक टीप लिहा. (कोणतीही एक) [5]

Write critical note. (Any one)

i) षड्विंश ब्राह्मण
Shadvimsha Brahmana

ii) वरूण
Varuna

ब) योग्य जोड्या जुळवा. (कोणत्याही पाच) [5]

Match the pairs. (Any five)

i)	जैमिनीय ब्राह्मण	अ)	सुभेषज
ii)	रेतरेय ब्राह्मण	आ)	तांड्य ब्राह्मणाचा सव्वीसावा अध्याय
iii)	अथर्ववेद	इ)	कर्णिनी वै भूमिः
iv)	तांड्यमहा ब्राह्मण	ई)	शाकल शाखा
v)	अद्भुत ब्राह्मण	उ)	प्रौढ ब्राह्मण
vi)	षड्विंश ब्राह्मण	ऊ)	तांडकशेष ब्राह्मणाचा सहावा अध्याय

प्र.5) कोणत्याही एकावर संस्कृतात निबंध लिहा. [10]

Write an essay in Sanskrit. (Any one)

i) विद्यार्थीजीवनम्

ii) सुभाषितम्

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7052

[Total No. of Pages : 4

[6127]-506
T.Y.B.A.
ECONOMICS
DSE-1C : INTERNATIONAL ECONOMICS - I
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35151)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagram wherever necessary.***

Q1) Answer the following questions in one to two sentence each (Any Eight) **[16]**

a) What is Inter-regional trade?

b) What is factor mobility?

c) What is mobility of Capital?

d) Who is the father of absolute cost advantage theory?

e) Write name the father of comparative cost advantage theory.

f) Who has developed the concept of single factoral terms of trade?

g) What is double factoral terms of trade?

h) What is balance of trade?

i) What is favorable balance of trade?

j) What is inflation?

Q2) Write the answers to the following questions. in brief (any four) **[16]**

a) State the concept of international trade policy.

b) State the concept of natural endowments.

c) Explain the concept of comparative cost advantage.

d) Write the advantage of division of labour.

e) Explain the concept of income terms of trade.

f) Explain the concept of technological backwardness.

P.T.O.

Q3) Write the answer to the following question in 100 words each (any three)**[18]**

a) State the scope of international trade.

b) Explain the concept of intra-industry trade.

c) Write the importance of terms of trade.

d) State the features of balance of payment.

Q4) Write the answer to the following questions in 200 words each. (Any two)
[20]

a) Explain Hecksher-Onlin theory of international trade.

b) Explain the determinants of terms of trade

c) Explain the measures to correct disequilibrium in the balance of payment.

Total No. of Questions : 4]

P7052

[6127]-506
T.Y.B.A.
ECONOMICS
DSE - 1C : INTERNATIONAL ECONOMICS - I
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35151)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[* एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक त्या ठिकाणी आकृत्या काढा.

4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे एक ते दोन वाक्यात लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) आंतरप्रादेशिक व्यापार म्हणजे काय?

ब) उत्पादन घटक गतिशीलता म्हणजे काय?

क) भांडवल गतिशीलता म्हणजे काय?

ड) निरपेक्ष खर्च लाभ सिद्धांताचे जनक कोण आहेत?

इ) तुलनात्मक खर्च लाभ सिद्धांताचे जनकांचे नाव लिहा.

फ) एक घटक व्यापार शर्ती संकल्पना कोणी विकसित केली.

य) द्विघटक व्यापार शर्ती म्हणजे काय?

र) व्यापारतोल म्हणजे काय?

ल) अनुकूल व्यापारतोल म्हणजे काय?

व) चलनविस्तार म्हणजे काय?

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार धोरण संकल्पना सांगा.

ब) नैसर्गिक घटक देणगी संकल्पना सांगा.

क) तुलनात्मक खर्च लाभ संकल्पना सांगा.

ड) श्रम विभागणीचे फायदे लिहा.

इ) उत्पन्न व्यापार शर्ती संकल्पना सांगा.

फ) तंत्रज्ञानातील मागासलेपणा संकल्पना सांगा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 100 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्राची व्याप्ती सांगा.

ब) आंतर–उद्योग व्यापार संकल्पना स्पष्ट करा.

क) व्यापार शर्तीचे महत्त्व सांगा.

ड) व्यवहारतोलाची वैशिष्टये सांगा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची 200 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापारासंबंधी हेक्श्चर ओहलीन सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब) व्यापारशर्ती निर्धारित करणारे घटक स्पष्ट करा.

क) व्यवहार तोलातील असमतोल दुर करण्याचे उपाय स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7053

[Total No. of Pages : 4

[6127]-507
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
DSE-1C : Public Administration
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35161)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 20 words each. (any eight) **[16]**

a) Give any one definition of public administration.

b) Who is author of the book 'principles of public administration?

c) According to scholars, which period is known as a 'Golden Era' of public administration?

d) Mention any four names of scholars of the study of public administration?

e) Which book is written by frank Marini in 1971 on public administration?

f) Who has justified the statement, 'Administration is an art'

g) Give the full form of the term "POSDCORB"

h) Mention the meaning of the term 'New public administration'

i) What do you mean by E-governance.

j) Mention any two names of traditional approaches of the study of public administration.

P.T.O.

Q2) Write short Notes (Any Four) (in 50 words) **[16]**

a) Nature of public administration.

b) Objectives of New public administration.

c) Features of Good-Governance.

d) Distinction between public administration and private administration.

e) New public administration : Meaning and nature.

f) Scope of public administration.

Q3) Write short answers. (in 100 words) (Any three) **[18]**

a) Importance of public administration.

b) Minnowbrook conferences.

c) Features of New public administration.

d) Merits and demerits of E-governance.

Q4) Write answers in detail (in 200 words any two) **[20]**

a) Write the meaning of the term public administration and discuss its characteristics.

b) Discuss various features of E-Governance.

c) Discuss merits and demerits of public and private sectors partnership.

Total No. of Questions : 4]

P7053

[6127]-507
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
DSE-1C : Public Administration
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35161)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* **तास]** **[एकूण गुण :** *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची 20 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) लोकप्रशासनाची कोणतीही एक व्याख्या लिहा.

ब) 'लोकप्रशासनाची तत्त्वे' या ग्रंथाचा लेखक कोण?

क) अभ्यासकांच्या मते, कोणता कालखंड लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाच्या दृष्टिने 'सुवर्णकाळ' मानला जातो?

ड) लोकप्रशासनाच्या कोणत्याही चार अभ्यासकांची नावे लिहा.

इ) 1971 मध्ये फ्रँक मेरिनी यांनी लोकप्रशासनावर कोणता ग्रंथ लिहीला?

फ) 'लोकप्रशासन एक कला' या विधानाचे समर्थन कोणी–कोणी केले?

य) 'पोस्टकॉर्ब' (Posdcorb) या संज्ञेचे पूर्ण रूप स्पष्ट करा.

र) 'नवलोकप्रशासन' या संज्ञेचा अर्थ स्पष्ट करा.

ल) 'ई–शासन' म्हणजे काय?

व) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाच्या कोणत्याही दोन पारंपारिक दृष्टिकोनांची नावे लिहा.

प्र.2) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) (50 शब्दात) **[16]**

अ) लोकप्रशासनाचे स्वरूप

ब) नव लोकप्रशासनाची उद्दिष्टये

क) सु–प्रशासनाची वैशिष्टये

ड) लोकप्रशासन व खाजगी प्रशासनातील फरक

इ) नवलोकप्रशासन : अर्थ व स्वरूप

फ) लोकप्रशासनाची व्याप्ती

प्र.3) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (100 शब्दात) (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) लोकप्रशासनाचे महत्त्व

ब) मिनोब्रुक परिषदा

क) नवीन लोकप्रशासनाची वैशिष्टये

ड) ई–प्रशासनाचे फायदे व तोटे

प्र.4) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (200 शब्दात) (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) लोकप्रशासन म्हणजे काय हे सांगून त्याची वैशिष्टये लिहा.

ब) ई–प्रशासनाची विविध वैशिष्टये सविस्तर लिहा.

क) सार्वजनिक व खाजगी क्षेत्र भागीदारीतील फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7054

[Total No. of Pages : 4

[6127]-508
T.Y. B.A.
HISTORY
DSE-1C : Introduction to Historiography
(2019 Pattern) (Semester - V) (35171) (CBCS)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one question in 300 words. **[15]**

a) Explain the process of internal criticism.

b) Explain the historical research methods in detail.

Q2) Attempt any one question in 300 words. **[15]**

a) Explain how geography contributes as auxiliary science in historical research.

b) Write any two definations of History and explain the scope of History.

Q3) Attempt any two question in 200 words. **[20]**

a) Explain the importance of Historical sources.

b) Explain the importance of political science in Historiography.

c) Write the importance of the problem formulation process in research.

d) Explain the nature of History.

P.T.O.

Q4) Attempt any four short notes. **[20]**

a) Footnotes

b) Bibliography

c) Oral sources

d) Interpretation

Total No. of Questions : 4]

P-7054

[6127]-508
T.Y. B.A.
HISTORY
DSE-1C : Introduction to Historiography
(2019 Pattern) (Semester - V) (35171) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) *उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

3) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) 300 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) : **[15]**

अ) अंतरंग परिक्षणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ब) ऐतिहासिक संशोधन पद्धती सविस्तर विषद करा.

प्रश्न 2) 300 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) : **[15]**

अ) ऐतिहासिक संशोधनामध्ये भूगोल या सहाय्यकारी शास्त्राची कशी मदत होते.

ब) इतिहासाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या लिहा व इतिहासाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : **[20]**

अ) ऐतिहासिक साधनांचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) इतिहास लेखनातील राज्यशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.

क) संशोधनातील समस्या सूत्रण प्रक्रियेचे महत्व लिहा.

ड) इतिहासाचे स्वरुप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) तळटीपा

ब) संदर्भसूची (Bibliography)

क) मौखिक साधने

ड) अन्वयार्थ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7055

[Total No. of Pages : 4

[6127]-509

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

Gg-320(A) DSE 1C : Geography of India - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35201)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***
4) ***Use of map stencils is allowed.***

Q1) Write answers of the following questions in about 20 words each (Any Eight) : **[16]**

a) What cultures emerged in India in ancient times?

b) With which country does India share the largest border?

c) What are the two natural divisions of India?

d) Mount Everest peak is located in which physical part of the Himalayas?

e) What are the two major types of rivers in India?

f) Write the names of the tributaries of river Ganga?

g) Name the seasons in India?

h) Where is the highest rainfall in India?

i) Write the latitudinal extent of Indias.

j) What is the number of India in the world in terms of area?

Q2) Write answers of the following questons in about 50 words each (any Three) : **[18]**

a) Islands of India

b) River Ganga

c) Characteristics of Indian Weather

d) Soil erosion

P.T.O.

Q3) Write answers of the following questions in about 150 words each (any Two) : **[16]**

a) Write briefly about the location and expansion of India.

b) Write down the information about the coastal areas of India.

c) Explain the importance of rivers.

Q4) Write answers of the following questions in about 300 words each (any one) : **[20]**

a) Name the major natural divisions of India and describe any one of in detail.

b) Discuss in detail the historical background of India.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

P-7055

[6127]-509

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

Gg-320(A) DSE 1C : Geography of India - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35201)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजविकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) : **[16]**

अ) प्राचीन काळखंडात भारतात कोणकोणत्या संस्कृती उदयास आल्या?

ब) भारताची सर्वाधिक सीमा कोणत्या देशाबरोबर आढळते?

क) भारताचे कोणतेही दोन प्राकृतिक विभाग सांगा?

ड) माऊंट एव्हरेस्ट शिखर हिमालयाच्या कोणत्या प्राकृतिक विभागामध्ये आहे?

इ) भारतातील नद्यांचे प्रमुख दोन प्रकार कोणते?

फ) गंगा नदीच्या उपनद्यांची नावे लिहा.

य) भारतातील ऋतुची नावे सांगा.

र) भारतात सर्वाधिक पाऊस कोठे पडतो?

ल) भारताचा अक्षवृत्तीय विस्तार लिहा.

व) क्षेत्रफळाच्या बाबतीत जगात भारताचा कितवा क्रमांक आहे.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) : **[18]**

अ) भारतातील सागरी बेटे

ब) गंगा नदीप्रणाली

क) भारतीय हवामानाची वैशिष्ट्ये

ड) जमिनीची धूप

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : **[16]**

अ) भारताचे स्थान व विस्तार याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

ब) भारतातील किनारी प्रदेशांची माहिती लिहा.

क) नद्यांचे महत्त्व विशद करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : **[20]**

अ) भारताचे प्रमुख प्राकृतिक विभाग सांगून कोणत्याही एका विभागाचे सविस्तर वर्णन करा.

ब) भारताच्या ऐतिहासिक पार्श्वभूमी विषयी सविस्तर चर्चा करा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7056

[Total No. of Pages : 3

[6127]-510

T.Y. B.A.

MUSIC

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

DSE-1C : 32518 S-5 : रागसंगीत गायन

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32511)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) मियामल्हार, दरबारीकानडा, पुरियाकल्याण यापैकी कोणत्याही एका रागातील मध्यलय ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. **[10]**

ब) दरबारीकानडा, तोडी (मियाकी तोडी), मल्हार (मियामल्हार) यापैकी कोणत्याही एका रागाचा स्वरविस्तार लिहा. **[5]**

प्रश्न 2) अ) पुरियाकल्याण, दरबारीकानडा, मल्हार (मियामल्हार) यापैकी कोणत्याही एका रागाची आरोह–अवरोह, पकड यासह संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[10]**

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून तालाचा ठेका लिहा. **[5]**

i) जत

ii) एकताल

iii) त्रिताल

प्रश्न 3) अ) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **[8]**

i) या अभ्यासक्रमातील मारवा थाटाचा राग कोणता?

ii) या अभ्यासक्रमातील तोडी थाटाचा राग कोणता?

iii) मियाँकी तोडी रागात कोणते स्वर कोमल लागतात?

iv) अहिर–भैरव रागाचा थाट कोणता?

P.T.O.

ब) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : **[12]**

i) दाक्षिणात्य (कर्नाटक) संगीतातील गीत प्रकार

ii) हिंदुस्थानी व दाक्षिणात्य (कर्नाटक) संगीतपद्धती

iii) प्रबंध

iv) वैदिक संगीत

प्रश्न 4) अ) चरित्र लिहा (कोणतेही एक) : **[10]**

i) पं. कुमार गंधर्व

ii) लता मंगेशकर

iii) किशोरी अमोणकर

ब) निबंध लिहा (कोणताही एक) : **[10]**

i) कंठसाधना

ii) गुरूकुलपद्धतीचे संगीतशिक्षण

iii) भरतमुनीकृतनाट्यशास्त्र

□□□

Total No. of Questions : 4]

P-7056

[6127]-510

T.Y. B.A.

MUSIC

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

DSE-1C : 32518 S-5 : तबला

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32511)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) पंजाब घराण्याविषयी लिहा. **[10]**

ब) गत या वादन प्रकाराबद्दल लिहा. **[5]**

प्रश्न 2) अ) तबला स्वतंत्र वादन या विषयी लिहा. **[10]**

ब) पेशकार या वादन प्रकाराबद्दल लिहा. **[5]**

प्रश्न 3) अ) चक्रदार व त्याचे प्रकार या विषयी लिहा. **[8]**

ब) तबला साथ सांगत या विषयावर सविस्तर लिहा. **[12]**

प्रश्न 4) अ) जीवनचरित्र लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

i) पं. कंठे महाराज

ii) पं. किशन महाराज

ब) बनारस घराण्याबद्दल लिहा. **[10]**

□□□

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7057

[Total No. of Pages : 4

[6127]-511

T.Y.B.A.

PSYCHOLOGY

Psychological Testing (Theory) (DSE-1C)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35221)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***All questions carry equal marks.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 100 words. (any four) **[20]**

a) Explain the steps in test construction.

b) Explain the parallel form of reliability.

c) State the content validity.

d) State the item difficulty level and descrimination.

e) Explain the speed test.

f) What is psychological test. Explain technical criteria of Psychological test.

Q2) Answer the following questions in 200 word. (any two) **[20]**

a) Explain the ethical issues of psychological test.

b) Describe the influencing factors on reliability.

c) What is validity? Explain the types of validity.

d) Explain the types of norms.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 400 words. (any one) **[20]**

a) Define psychological test. Discuss the classification of psychological test.

b) Define reliability. Describe the types of reliability.

Q4) Write short notes (any two) **[10]**

a) Power test.

b) Standard errors.

c) Concurrent validity.

d) Age norms.

Total No. of Questions : 4]

P-7057

[6127]-511
T.Y.B.A.
PSYCHOLOGY
Psychological Testing (Theory) (DSE-1C)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35221)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी .

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार). **[20]**

अ) चाचणी निर्मितीतील टप्पे स्पष्ट करा.

ब) समान प्रारूप विश्वसनीयता स्पष्ट करा.

क) अशायत्मक यथार्थता स्पष्ट करा.

ड) विधान काठिण्य पातळ व विभेदिकरण स्पष्ट करा.

इ) गती चाचणी स्पष्ट करा.

ई) मानसशास्त्रीय चाचणी म्हणजे काय? मानसशास्त्रीय चाचणीचे तांत्रिक निकष स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) मानसशास्त्रीय चाचणीचे नैतिक तत्त्वे स्पष्ट करा.

ब) विश्वसनियतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

क) यथार्थता म्हणजे काय? यथार्थतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

ड) मानदंडाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 400 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) मानसशास्त्रीय चाचणीची व्याख्या द्या. मानसशास्त्रीय चाचणीच्या वर्गिकरणाची चर्चा करा.

ब) विश्वसनियतेची व्याख्या द्या. विश्वसनियतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[10]**

अ) शक्ती चाचणी.

ब) प्रमाणित प्रमाद

क) सहवर्ती यथार्थता

ड) वय मान दंड

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7058

[Total No. of Pages : 4

[6127]-512
T.Y. B.A.
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DSE-1 CSPL-3 : International Organization
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35271)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any Three)**[3 × 5 = 15]**

a) What are the Objectives of United Nations.

b) Explain the Structure of security council.

c) Explain the Concept of Human rights.

d) Explain the Structure of W.H.O.

e) What are the Objectives of W.T.O.

Q2) Answer the following questions in 300 Words each. (Any One)**[1 × 15 = 15]**

a) Explain in detail the U.N. role in maintaining International Peace and Security.

b) Explain the Structure and Functions of Economic and Social Council.

Q3) Answer the following questions in 200 words each. (Any Two)**[2 × 10 = 20]**

a) Explain the Principles of U.N.

b) Explain the Structure and Functions of Security Council.

c) Describe the Hindrances or Problems of Human rights Protection.

d) Explain the Structure and Functions of W.T.O.

P.T.O.

Q4) Write Short Notes (Any Four) : **[4 × 5 = 20]**

a) Origin of U.N.

b) Secretariat

c) U.N. and Human Rights

d) Enforcement Action by U.N.

e) Aims of W.T.O.

f) Objectives of World Health Organisation.

Total No. of Questions : 4]

P-7058

[6127]-512
T.Y. B.A.
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
DSE-1 CSPL-3 : International Organization
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35271)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[3 × 15 = 15]**

अ) संयुक्त राष्ट्रांची उद्दिष्टे कोणती?

ब) सुरक्षा परिषदेची रचना स्पष्ट करा.

क) मानवी हक्कांची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) जागतिक आरोग्य संघटनेची रचना स्पष्ट करा.

इ) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे कोणती?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. (कोणतेही एक) **[1 × 15 = 15]**

अ) आंतरराष्ट्रीय शांतता आणि सुरक्षा टिकवण्यातील संयुक्त राष्ट्रांची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) आर्थिक आणि सामाजिक परिषदेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[2 × 10 = 20]**

अ) संयुक्त राष्ट्रांची तत्वे स्पष्ट करा.

ब) सुरक्षा परिषदेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

क) मानवी हक्क संरक्षणातील अडथळे किंवा समस्या विशद करा.

ड) जागतिक व्यापार संघटनेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[4 × 5 = 20]**

अ) संयुक्त राष्ट्रांचा उदय

ब) सचिवालय

क) संयुक्त राष्ट्र आणि मानवी हक्क

ड) संयुक्त राष्ट्रांची कार्यवाहीची कृती

इ) जागतिक व्यापार संघटनेचे हेतू

फ) जागतिक आरोग्य संघटनेची उद्दिष्टे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : ____

P-7059

[Total No. Of Pages : 2

[6127]-513
T.Y. B.A. ENGLISH
(Discipline Specific Elective)
DSE - 1C: Appreciating Novel
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35331)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulosry.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any three of the following questions. **[15]**

a) What is novel? Write a brief note on the development of novel.

b) Distinguish between flat and round characters.

c) Comment on the significance of the use of dialogue in novel.

d) Explain the advantages of the third person narration.

e) Explain different types of points of view.

Q2) Attempt any Three of the following questions. **[15]**

a) What is epistolary novel?

b) What are the salient features of allegorical novel?

c) Discuss major features of regional novel.

d) Illustrate features of realistic novel.

e) What is historical novel? Give examples of historical novel.

P.T.O.

Q3) Attempt any Three of the following questions. **[15]**

a) Explain the theme of redemption in 'Silas Marner'.

b) Discuss the instances of humor and irony in 'Silas Marner'.

c) Attempt a character sketch of Eppie.

d) Discuss the use of flashback in'Silas Marner'.

e) Attempt a character sketch of Godfrey.

Q4) Attempt any Three of the following questions. **[15]**

a) Compare 'Silas Marner's life in Lantern yard and in Raveloe.

b) Elaborate silas as a round character.

c) Comment on the role of destiny in 'Silas Marner'.

d) Explain the role of money and gold in the life of Silas Marner.

e) Attempt a character sketch of Nancy Lammeter.

Q5) Attempt any one of the following question. **[10]**

a) How does setting enhance the effect in 'Silas Marner'?

b) Explain the use of symbolism in 'Silas Marner'?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7060

[Total No. of Pages : 2

[6127]-514

T.Y. B.A.

MATHEMATICS

DSE-1C : MS-5 Metric Spaces

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35341)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any FIVE of the following :** **[10]**

a) Is $d(x, y) = |\cos(x - y)|$ a metric on $\mathbb{R}$?

b) Define interior of a set in a metric space.

c) Give an example of a complete metric space.

d) Find closure of $\mathbb{Z}$ in $\mathbb{R}$ with respect to standard metric.

e) Is $\mathbb{Q}$ dense in $\mathbb{R}$? Justify.

f) Define connected metric space.

g) Show that A = [0, 1] is a compact subset of $\mathbb{R}$.

Q2) **Attempt any FOUR of the following :** **[20]**

a) Let (X, d) be a metric space. Define $\delta(x, y) = kd(x, y)$, for all $x, y \in X$ and $k > 0$. Show that δ is a metric on X.

b) Prove that in a metric space, every open set is union of open balls.

c) Show that every singleton set in $\mathbb{R}$ is closed.

d) Find interior and boundary of $B = [2, 3) \cup (3, 4]$ in $\mathbb{R}$ with respect to standard metric.

e) Let (X, d) be a metric space and A, B $\subset$ X. Prove that $\overline{A \cup B} = \overline{A} \cup \overline{B}$

f) Let A be a subset of a metric space (X, d). Show that $\overline{A} = \partial A \cup A^{\circ}$.

P.T.O.

Q3) **Attempt any FOUR of the following :** **[20]**

a) Let X, Y be metric spaces. Prove that $f : X \to Y$ is continuous if and only if for every closed set $B \subset Y$, its inverse image $f^{-1}(B)$ is closed in X.

b) Show that $\mathbb{R}$ with standard metric is homeomorphic to (0, 1) with standard metric.

c) Prove that in a metric space, closure of a connected set is connected.

d) Prove that a continuous function maps compact sets into compact sets.

e) Show that Z is not compact with respect to standard metric.

f) Is $\mathbb{R}^*$, set of all nonzero real numbers, with standard metric connected? Justify!

Q4) **Attempt any TWO of the following :** **[20]**

a) Prove that in a compact metric space, every sequence has a convergent subsequence. Hence, show that every compact metric space is complete.

b) Prove that a discrete metric is complete.

c) Let Y be a subset of a metric space X. Then prove that a subset A of Y is open in Y if and only if it is equal to intersection of Y with some open set U in X.

d) Let (X, *d*) be a metric space. Prove that a Cauchy sequence is convergent if and only if it has a convergent subsequence.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7061

[Total No. of Pages : 4

[6127]-515
T.Y. B.A.
SOCIOLOGY
DSE-1C (S3) : Fundamental Principles of Social Research
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35371)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write Short Note (Any Three) : **[15]**

a) Concept of research design.

b) Steps in social research.

c) Meaning of social research.

d) Characteristics of hypothesis.

e) Features of secondary data.

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any three) : **[15]**

a) Describe important features of random sampling.

b) Discuss significance of social research.

c) State the ethical consideration in qualitative research.

d) Analyse in brief the importance of confidentiality in social research.

e) State the need for hypothesis in social research.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any two) : **[20]**

a) Examine the role of theory in research.

b) Elaborate the positivist approach in social research.

c) Write in brief about types of probability sampling.

d) Describe the limitations of sampling method in social research.

P.T.O.

Q4) Answer the following question in 300 words (Any one) : **[20]**

a) Examine the difference between primary and secondary sources of data collection.

b) Explain research design and write its advantages and disadvantages.

□□□

Total No. of Questions : 4]

P-7061

[6127]-515
T.Y. B.A.
SOCIOLOGY
DSE-1C (S3) : Fundamental Principles of Social Research
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35371)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा. **[15]**

अ) संशोधन आराखड्याची संकल्पना

ब) सामाजिक संशोधनातील पायआ

क) सामाजिक संशोधनाचे अर्थ

ड) गृहितकृत्याची वैशिष्ट्ये

इ) दुय्यम तथ्याचे वैशिष्ट्ये

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) यादुच्छीक नमुना पद्धतीच्या वैशिष्ट्यांचे महत्त्व विशद करा.

ब) सामाजिक संशोधनाचे महत्त्व यावर चर्चा करा.

क) गुणात्मक संशोधनातील नैतिकतेचे महत्व लिहा.

ड) सामाजिक संशोधनातील गोपनीयतेच्या महत्वाचे थोडक्यात परीक्षण लिहा.

इ) सामाजिक संशोधनातील गृहितकृत्याची गरज सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) संशोधनात सिद्धांताच्या भूमिकाचे परीक्षण करा.

ब) सामाजिक संशोधनातील प्रत्यक्षवादी दृष्टिकोण विशद करा.

क) नमुना निवडीच्या प्रकारांवर थोडक्यात लिहा.

ड) सामाजिक संशोधनातील नमुना निवडपद्धतीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) तथ्य संकलनाच्या प्राथमिक आणि दुय्यम स्त्रोतातील फरकाचे परीक्षण करा.

ब) संशोधन आराखडा सांगून त्याचे कायदे व तोटे विशद करा.

□□□

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7062

[Total No. of Pages : 4

[6127]-517

T.Y. B.A.

DSE - 1C : PHILOSOPHY

Thinkers and Textual Studies : Thinkers (S4)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (New) (Regular) (35421)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in 100 words each. (Any Three)** **[15]**

a) Briefly describe the influence of Wagner on Nietzsche.

b) Summarize the idea presented by Wittgenstein in Investigation.

c) Briefly review Marcel's Philosophy.

d) Briefly explain Nietzsche's concept of Evil.

e) Briefly write Marcel's term 'Reflection'.

f) How does Marcel become a Neo-Socratic philosopher?

Q2) **Answer the following questions in 100 words each. (Any Three)** **[15]**

a) Write a brief account of analytic philosophy.

b) Briefly describe Marcel's concept of 'Having'.

c) Briefly write Nietzsche's concept of 'Truth'.

d) What is Wittgenstein's concept of Use theory?

e) Explain Marcel's concept of Incarnation.

f) State Nietzsche's concept of 'Sovereignty'.

P.T.O.

Q3) **Write Short notes in 200 words each. (Any Two)** **[20]**

a) Zarathushtra : Nietzsche.

b) Family Resemblance : Wittgenstein.

c) Primary Reflections : Marcel.

Q4) **Answer the following question in 400 words. (Any One)** **[20]**

a) Explain Friedrich Nietzsche's concept of Morality in detail.

b) Write in detail Wittgenstein's Picture Theory.

c) Describe Marcel's philosophy of Abstraction in detail.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

P-7062

[6127]-517

T.Y. B.A.

DSE - 1C : PHILOSOPHY

Thinkers and Textual Studies : Thinkers (S4)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (New) (Regular) (35421)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) डावीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) **खालील प्रश्नांची 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)** **[15]**

अ) नीत्शेची 'अतिमानव' संकल्पना थोडक्यात लिहा.

ब) विटगेन्स्टाइनचा जीवनपट थोडक्यात लिहा.

क) मार्सेलच्या प्रसिद्ध ग्रंथांची यादी द्या.

ड) नीत्शेच्या झरथुष्ट्राचे थोडक्यात वर्णन करा.

इ) मार्सेलला गुढ अनुभववादी का म्हणतात लिहा?

फ) विटगेन्स्टाइनची भाषिक विश्लेषण पद्धति थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 2) **खालील प्रश्नांची 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)** **[15]**

अ) विश्लेषणात्मक तत्त्वज्ञानाचे थोडक्यात वर्णन लिहा.

ब) मार्सेल 'असणे'ला (Having) परकेपणाचा अनुभव मानतो, लिहा.

क) नीत्शेचा नैतिक अराजकतेचा विचार थोडक्यात लिहा.

ड) विटगेन्स्टाइनची संमिश्र विधान संकल्पना थोडक्यात लिहा.

इ) मार्सेलची देहधारणा (अवतार) संकल्पना स्पष्ट करा.

फ) नीत्शेची वास्तववादी भूमिका थोडक्यात लिहा.

प्रश्न 3) **कोणत्याही दोहोंवर 200 शब्दात टीपा लिहा.** **[20]**

अ) सत्य संकल्पना : नीत्शे.

ब) भाषा – खेळ : विटगेन्स्टाइन.

क) मानवी निष्ठा : मार्सेल.

प्रश्न 4) **खालील प्रश्नाचे 100 शब्दात उत्तर लिहा. (कोणताही एक)** **[20]**

अ) नीत्शेची नीति – सापेक्षता संकल्पना सविस्तर लिहा.

ब) मार्सेलची समस्या आणि गुढता विचार सविस्तर लिहा.

क) ''विधान हे वस्तुस्तितीचे चित्रण आहे'' हा विटगेन्स्टाइनचा युक्तिवाद सविस्तर स्पष्ट करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7063

[Total No. of Pages : 4

[6127]-518

T.Y.B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE-1C : Financial Administration

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35441)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions (20 words) : **[16]**

i) What is financial Administration?

ii) State the tools of Financial Administration.

iii) Name the authors who commented on financial Administration?

iv) State any two functions of financial Administration.

v) Which department controls and supervises Financial transactions?

vi) Define Budget?

vii) State any two characteristics of a budget?

viii) Who presents the annual budget of India in Parliament?

ix) When does financial year start in India?

x) What is participatory budgeting?

Q2) Attempt any four questions (50 words) **[16]**

i) Write the functions of financial Administration?

ii) Explain parliamentary committee in finance Administration.

iii) Explain the role of executive board in Financial Administration?

iv) Explain the role of budget in social and economic changes.

v) State the importance of budget?

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (100 words) : **[18]**

i) Explain the types of budget?

ii) State the principles of budgeting?

iii) Discuss the implementation of the budget?

iv) State the nature of financial Administration?

Q4) Attempt any two questions (200 words) **[20]**

i) Explain the scope of financial Administration by giving the meaning of financial Administration?

ii) What should an ideal budget look like?

iii) Explain the importance of legislature in financial Administration.

Total No. of Questions : 4]

P-7063

[6127]-518

T.Y.B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE-1C : Financial Administration

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35441)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. **[16]**

i) वित्त प्रशासन म्हणजे काय?

ii) वित्त प्रशासनाची साधने सांगा?

iii) वित्त प्रशासनावर भाष्य करणाऱ्या लेखकांची नावे सांगा?

iv) वित्त प्रशासनाचे कोणतेही दोन कार्य सांगा?

v) आर्थिक व्यवहारावर नियंत्रण व देखरेख ठेवणारा विभाग कोणता?

vi) अंदाजपत्रकाची व्याख्या सांगा?

vii) अंदाजपत्रकाची कोणतेही दोन वैशिष्टये सांगा?

viii) भारताचे वार्षिक अंदाजपत्रक/अर्थसंकल्प संसदेत कोण सादर करते?

ix) भारतात आर्थिक वर्ष केव्हा सुरूवात होते?

x) सहभागी अंदाजपत्रक म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. **[16]**

i) वित्त प्रशासनाची कार्य लिहा?

ii) वित्त प्रशासनामध्ये संसदीय समिती स्पष्ट करा.

iii) वित्त प्रशासनातील कार्यकारी मंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.

iv) सामाजिक व आर्थिक बदलामध्ये अंदाजपत्रकाची भूमिका स्पष्ट करा?

v) अंदाजपत्रकाचे महत्त्व सांगा?

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. **[18]**

i) अंदाजपत्रकाचे प्रकार स्पष्ट करा?

ii) अंदाजपत्रकाची तत्त्वे सांगा?

iii) अंदाजपत्रकाच्या अंमलबजावणी वर चर्चा करा?

iv) वित्तीय लोकप्रशासनाचे स्वरूप सांगा?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

i) वित्तीय प्रशासनाचा अर्थ सांगून वित्तीय प्रशासनाची व्याप्ती स्पष्ट करा?

ii) आदर्श अंदाजपत्रक कसे असावे.

iii) वित्तीय प्रशासनामध्ये कायदेमंडळाचे महत्त्व स्पष्ट करा?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7064

[Total No. of Pages : 1

[6127]-519

T.Y.B.A.

MARATHI (मराठी)

वर्णनात्मक भाषाविज्ञान भाग - 1

DSE-2C(3)1 : विशेषस्तर अभ्यासपत्रिका

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35022)

वेळ : *2½* तास*]* *[* एकूण गुण : *70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दापर्यंत लिहा. **[10]**

अ) भाषेच्या अभ्यासाचे महत्त्व विशद करा.

ब) स्वनविज्ञानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) स्वनिमांची वैशिष्टये लिहा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) भाषेच्या विविध व्याख्या लिहून भाषेची वैशिष्टये लिहा.

ब) संदेशन म्हणजे काय ते लिहून मानवातील संदेशन प्रक्रियेचे स्वरूप विशद करा.

क) भाषाभ्यासाच्या शाखांचा परिचय लिहा.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) स्वनविज्ञानाचे कार्य स्पष्ट करून स्वनविज्ञानाच्या शाखांचे महत्त्व विशद करा.

ब) वागेंद्रियाची रचना व कार्ये आकृतीसह स्पष्ट करा.

क) उच्चारण स्थानावर कोणकोणते स्वन आधारलेले आहेत त्यांचा परिचय लिहा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) स्वन स्वनिम स्वनांतर यामधील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

ब) स्वनिमनिश्चितीची तत्त्वे स्पष्ट करा.

क) खंडित स्वनिम म्हणजे काय ते लिहून खंडित स्वनिमाचे प्रकार विशद करा.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 5] SEAT No. :

P7065 [Total No. of Pages : 3

[6127]-520

T.Y.B.A.

URDU

DSE-2C : Urdu, Essay, Grammar & Prosody

(2019 Pattern) (Semester - V) (35072)

Time : 2½ Hours] [Max. Marks : 70

ہدایات: تمام سوالات لازمی ہیں۔
ہر سوال کے آگے نمبرات درج ہیں۔

سوال نمبر۱۔ مندرجہ ذیل میں سے کسی پانچ صنعتوں کی مثالوں کے ذریعے تعرف لکھئے۔ **[15]**

۱) استعارہ
۲) تشبیہ
۳) لف ونشر
۴) ایہام
۵) تجاہلِ عارفانہ
۶) مبالغہ
۷) تضاد
۸) بیاق الاعداد

سوال نمبر۲۔ ذیل میں سے کسی دو اشعار کی تقطیع کیجئے اور بحر کا نام لکھئے۔ **[10]**

۱) ونبیوں میں رحمت لقب پانے والا
مُرادیں غریبوں کی بر لانے والا

۲) نہیں تیرا نشیمن قصرِ سلطانی کی گنبد پر
تو شاہیں ہے بسیرا کو پہاڑوں کی چٹانوں میں

۳) بے خطر کود پڑا آتشِ نمرود میں عشق
عقل ہے محوِ تماشہ لب بام ابھی

۴) زمیں کو تھا دعویٰ کہ میں آسماں ہوں
مکاں کہہ رہا تھا کہ میں لامکاں ہوں

P.T.O.

سوال نمبر۳۔ (الف) درج ذیل میں سے کسی پانچ کی وضاحت کیجئے۔ [10]

۱) زمانہ ۲) اعراب ۳) اسم

۴) صفت ۵) القاب ۶) فعل

۷) خطاب ۸) کنیت ۹) نسبت

(ب) مندرجہ ذیل میں سے کسی پانچ محاوروں کو اپنے جملوں میں استعمال کیجئے۔ [15]

۱) گیا وقت پھر آتا نہیں۔

۲) مان نہ مان میں تیرا مہمان

۳) مال غنیمت دلی بے رحم

۴) جو گرجتے ہیں وہ برستے نہیں

۵) نیم حکیم خطرہ جاں

۶) خالی ذہن شیطان کا گھر

۷) سر منڈواتے ہی اولے پڑے

۸) کام نہ کاج کا دشمن اناج کا

سوال نمبر۴۔ (الف) مندرجہ ذیل میں سے کسی ایک عنوان پر مضمون لکھئے۔ [10]

۱) ہم آہ بھی کرتے ہیں ہو جاتے ہیں بدنام

۲) کامیاب حکومت چلانے کیلئے اپوزیشن کا ہونا ضروری ہے۔

۳) اقلیتوں کی حفاظت حکومت کی ذمہ داری ہے۔

سوال نمبر۵۔ مندرجہ ذیل عبارات میں سے کسی ایک پیرگراف کا ترجمہ اُردو میں کیجئے۔ [10]

a) A Post man is a useful person in the society, my friend Mohod Ali is our Postman, he is wear Khaki Uniform, he has leather bag, he bring letters, parcel and money order for us. He goes from door to door and he distributed the cards in the morning and evening daily, he bring happy news also but some time bring sad news for us. He performs his duty nicely, he has no holiday to enjoy, he lives simple life in service.

b) Book is a best friend in a space time and books are refered to as man's best friend, they are very benefical for mankind and have helped it clove there is provide peaceful information and knowledge books offers so many thing without asking any thing in return.

c) Success Essay: In today world any one wants to become successful but he dont know what is success. The respective of success varies the people before us have a different views on success and the person after us will have a different views success but success not something that you can copy from the others, you have to make your own path to achieving success. In modern days people are obessed with success because of the glamour and life style of success people.

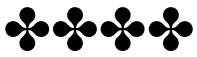

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7066

[Total No. of Pages : 2

[6127]-521

T.Y.B.A.

HINDI (हिंदी)

DSE-2C(S4) : भाषाविज्ञान (सामान्य परिचय)

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35092)

समय : *2½* घंटे] [पूर्णांक : *70*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक है।

प्र.*1)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[14]**

अ) भाषाविज्ञान की शाखाओं का परिचय दीजिए।

ब) भाषाविज्ञान की महत्त्वपूर्ण परिभाषाएँ लिखिए।

क) भाषाविज्ञान और व्याकरण का संबंध स्पष्ट कीजिए।

ड) भाषाविज्ञान और भूगोल का संबंध स्पष्ट कीजिए।

प्र.*2)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[14]**

अ) ध्वनियंत्र के कार्य का संक्षेप में परिचय दीजिए।

ब) ध्वनि का अर्थ बताकर परिभाषा लिखिए।

क) ध्वनिगुण कितने ओर कौनसे है? संक्षेप में लिखिए।

ड) रूपिम के भेदों का परिचय दीजिए।

प्र.*3)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[14]**

अ) अर्थविज्ञान का अर्थ स्पष्ट करते हुए उसकी परिभाषा लिखिए।

ब) अर्थविस्तार किसे कहते है? सोदाहरण परिचय दीजिए।

क) अर्थ परिवर्तन की किन्हीं दो दिशाओं को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।

ड) अर्थ परिवर्तन के कारण लिखिए।

प्र.*4)* निम्नलिखित में से किन्हीं तीन टिप्पणियों को लिखिए : **[21]**

अ) भाषाविज्ञान और साहित्य

ब) भाषाविज्ञान और मनोविज्ञान

क) ध्वनि परिवर्तन के कारण

ड) रूप और रूपिम में अंतर

इ) अर्थसंकोच

फ) अर्थोत्कर्ष

P.T.O.

प्र.5) निम्नलिखित दस बहुविकल्पी प्रश्नों में से सात के उत्तर लिखिए : [7]

i) 'भाषाशास्त्र' किसका पर्यायवाची शब्द है।

अ) कविता ब) कहानी

क) नाटक ड) भाषाविज्ञान

ii) निम्नलिखित में से भाषाविज्ञान की शाखा कौनसी है?

अ) वाक्य विज्ञान ब) भौतिकी विज्ञान

क) जीव विज्ञान ड) मानव्य विज्ञान

iii) 'मानव मन' का विश्लेषण कौन करता है?

अ) भूगोल ब) मनोविज्ञान

क) पदार्थ विज्ञान ड) अर्थ विज्ञान

iv) भाषाविज्ञान के लिए सर्वाधिक प्रचलित अंग्रेजी शब्द पहचानिए।

अ) Poem ब) Story

क) Linguistics ड) Grammer

v) 'ध्वनि' के लिए पर्यायवाची शब्द चुनिए।

अ) शब्द ब) अर्थ

क) स्वन ड) वाक्य

vi) स्वनों का उच्चारण करनेवाले यंत्र को क्या कहते हैं?

अ) कर्ण यंत्र ब) ध्वनियंत्र

क) श्रवण यंत्र ड) मशीन यंत्र

vii) ऱ्हस्व, दीर्घ या प्लुत किसके प्रकार हैं?

अ) वाक्य के ब) पद के

क) मात्रा के ड) अर्थ के

viii) 'अर्थ' का वैज्ञानिक अध्ययन किस विज्ञान के अंतर्गत किया जाता है?

अ) ध्वनि विज्ञान ब) पद विज्ञान

क) रूप विज्ञान ड) अर्थ विज्ञान

ix) अर्थ का सीमित क्षेत्र से निकलकर विस्तार होना क्या कहलाता है?

अ) अर्थसंकोच ब) अर्थ विस्तार

क) अर्थादेश ड) अर्थोपकर्ष

x) अर्थ विज्ञान के अंतर्गत 'बल का अपसरण' क्या है?

अ) अर्थ की परिभाषा ब) अर्थ परिवर्तन की दिशा

क) अर्थ परिवर्तन का कारण ड) अर्थ का भेद

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7067

[Total No. of Pages : 2

[6127]-522
T.Y. B.A.
SANSKRIT (संस्कृत)
DSE-2C : अन्नंभट्टविरचितः तर्कसङ्ग्रहः
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35112)

वेळ : *2½* तास*]* *[* एकूण गुण : *70*

सूचना :
1) सर्व प्रश्न आनिवार्य आहेत.

Instructions :
All questions are compulsory.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
Figures to right indicate marks.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही तिघांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण कद्या. **[15]**

Write a reference to context to any three of the following.

i) शब्दगुणकमाकाशम्। तच्चैकं विभु नित्यं च।

ii) परापरव्यवहारासाधारणकारणे परत्वापरत्वे।

iii) संज्ञासंज्ञिसंबन्धज्ञानमुपमितीः।

iv) उष्णस्पर्शवत्तेजः।

प्र.*2)* A) कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[10]**

Write any ten answers :

i) औलुक्यदर्शनम्
ii) हेत्वाभासः
iii) शरीरान्तसञ्चारी वायुः
iv) घटः पटः न इति
v) तर्कसङ्ग्रहदीपिका
vi) अनादिः सान्तः
vii) नित्यसंबन्धः समवायः
viii) निश्चितसाध्याभाववान्
ix) शुक्तौ रजतमिति ज्ञानम्
x) संस्कारमात्रजन्यं ज्ञानम्
xi) गगनारविन्दं सुरभि इति
xii) गुणाः

a) प्राणः
b) अन्योन्याभावः
c) प्रागभावः
d) विपक्षः
e) स्मृतिः
f) अयुतसिद्धवृत्तिः
g) विपर्ययः
h) पञ्च
i) असिद्धहेत्वाभासः
j) वैशेषिकम्
k) चतुर्विंशतिः
l) तर्कसङ्ग्रहव्याख्या
M) पवनः

P.T.O.

B) संस्कृत भाषेत उत्तर द्या. (कोणतेही पांच) **[5]**

Write answers in the Sanskrit language. (Any five)

i) पीलुऋग्प्राकवादिनः के?

ii) अधोदेशसंयोगहेतुः कः?

iii) न्यायदर्शनस्य प्रणेता कः?

iv) स्थाणुः वा पुरूषो वा इति किं प्रकारकम् अयथार्थज्ञानम्?

v) पृथिव्याः लक्षणं किम्?

vi) संस्कारः कतिविधः?

प्र.3) दीर्घोत्तर लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

Write a broad answer. (Any one)

i) अनुमितिज्ञानं तथा पञ्चहेत्वाभासविचारः।

ii) सप्तपदार्थाः।

प्र.4) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[20]**

Write a short note in English or Marathi.

i) प्रत्यक्षमितिः यथार्थानुभवः।

ii) अयथार्थानुभवः।

iii) त्रिविधं कारणम्।

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7068

[Total No. of Pages : 4

[6127]-523

T.Y. B.A.

ECONOMICS

DSE-2C : Public Finance - I

(2019 Pattern) (Semester - V) (35152) (Special Paper - IV)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***Attempt all questions.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Answers should be precise and to the point.***
4) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) Answer the following questions in 20 words each (Any eight). **[16]**

a) What is Public Finance?

b) State the definition of Tax.

c) What is public Revenue?

d) What is impact of tax?

e) State the definition of productive cost.

f) What is debt modification?

g) What is External debt?

h) Define indirect tax.

i) Write any two difference of public finance and private finance.

j) What is productive debt?

Q2) Answer the following questions in 50 words each. (any four) **[16]**

a) State the sources of public revenue.

b) Write a note on Goods and services Tax.

c) Explain the concept of Taxable capacity.

d) State the sources of Internal debt.

e) State the merits of direct tax.

f) Explain Wager's Law of public expenditure.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 100 words each (any three). **[18]**

a) Explain the scope of public finance.

b) State the principles of public expenditure.

c) State the factors determining taxable capacity.

d) State the types of tax.

Q4) Answer the following questions in 200 words each (any two). **[20]**

a) Explain the importance of public finance.

b) Explain the merits and demerits of indirect tax.

c) State the methods of repayment of public debt.

Total No. of Questions : 4]

P7068

[6127]-523
T.Y. B.A.
ECONOMICS
DSE-2C : Public Finance - I
(2019 Pattern) (Semester - V) (35152) (Special Paper - IV)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसुद असावीत.

4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* पुढील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) सार्वजनिक आय–व्यय म्हणजे काय?

ब) कराची व्याख्या सांगा.

क) सार्वजनिक उत्पन्न म्हणजे काय?

ड) कराघात म्हणजे काय?

इ) उत्पादक खर्चाची व्याख्या सांगा.

फ) कर्ज परिवर्तन म्हणजे काय?

य) बाह्य कर्ज म्हणजे काय?

र) अप्रत्यक्ष कराची व्याख्या सांगा.

ल) सार्वजनिक आय–व्यय आणि खाजगी आय–व्यय यातील भेदाचे कोणतेही दोन मुद्दे सांगा.

व) उत्पादक कर्ज म्हणजे काय?

प्र.*2)* पुढील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) सार्वजनिक उत्पन्नाचे मार्ग सांगा.

ब) वस्तू व सेवा कर यावर टीप लिहा.

क) करभारपात्रता ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) अंतर्गत कर्जाचे मार्ग सांगा.

इ) प्रत्यक्ष कराचे गुण सांगा.

फ) सार्वजनिक खर्चाचा वॅग्नरचा नियम स्पष्ट करा.

प्र.3) पुढील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) सार्वजनिक आय–व्ययाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) सार्वजनिक खर्चाची तत्त्वे सांगा.

क) करभारपात्रता निर्धारक घटक सांगा.

ड) कराचे प्रकार सांगा.

प्र.4) पुढील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) सार्वजनिक आय–व्ययाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) अप्रत्यक्ष कराची गुण–दोष स्पष्ट करा.

क) सार्वजनिक कर्जाच्या परतफेडीच्या पद्धती सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7069

[Total No. of Pages : 4

[6127]-524

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

DSE-2C : International Relations

(2019 Pattern CBCS) (Semester - V) (35162)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any eight of the following questions (20 words): **[16]**

a) What is cold war?

b) Where was the SAARC founded?

c) What is international relations?

d) Where is the headquarter of the World Bank?

e) Which book is written by Hans Morgenthau?

f) Give the meaning of Neo-colonialism.

g) Which are the organs of the UNO?

h) When was the World war II started?

i) Who is the President of the USA?

j) Give the meaning of Marxism.

Q2) Write any four of the following short notes (50 words): **[16]**

a) Idealism

b) Realism

c) Neo Marxism

d) BRICS

e) IMF

f) Security council

P.T.O.

Q3) Answer any three of the following questions (100 words): **[18]**

a) Explain the causes of World War II.

b) What is Marxism? Explain Marx's class struggle theory.

c) Explain the role of SAARC.

d) Explain the role of UN in peacekeeping functions.

Q4) Answer any two of the following questions (200 words): **[20]**

a) Discuss the approaches of International Relations.

b) Explain the causes and impact of Cold war.

c) Explain the structure of the United Nations.

Total No. of Questions : 4]

P7069

[6127]-524
T.Y. B.A.
POLITICAL SCIENCE
DSE-2C : International Relations
(2019 Pattern CBCS) (Semester - V) (35162)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* **तास]** **[एकूण गुण :** *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) **[16]**

अ) शितयुद्ध म्हणजे काय?

ब) सार्कची स्थापना कोठे झाली?

क) आंतरराष्ट्रीय संबंध म्हणजे काय?

ड) जागतिक बँकेचे मुख्यालय कोठे आहे?

इ) हॅन्स मॉर्गेन्थॉने कोणता ग्रंथ लिहीला?

फ) नव–वसाहतवादाचा अर्थ सांगा.

य) युनोची अंगे कोणती आहेत?

र) दुसरे महायुद्ध केव्हा सुरू झाले?

ल) अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष कोण आहेत?

व) मार्क्सवादाचा अर्थ सांगा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दांत) **[16]**

अ) आदर्शवाद

ब) वास्तववाद

क) नव–मार्क्सवाद

ड) ब्रिक्स

इ) आय.एम.एफ.

फ) सुरक्षा परिषद

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (100 शब्दांत) **[18]**

अ) दुसऱ्या महायुद्धाची कारणे स्पष्ट करा.

ब) मार्क्सवाद म्हणजे काय? मार्क्सचा वर्ग संघर्ष सिद्धांत स्पष्ट करा.

क) सार्कची भूमिका स्पष्ट करा.

ड) शांतता प्रस्थापना कार्यात युनोची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (200 शब्दांत) **[20]**

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाच्या दृष्टीकोणावर चर्चा करा.

ब) शितयुद्धाची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

क) संयुक्त राष्ट्र संघाची रचना स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7070

[Total No. of Pages : 2

[6127]-525

T.Y. B.A.

HISTORY

DSE-2C : Maharashtra in the 19th Century

(2019 Pattern) (Semester - V) (35172)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 300 words (any one): **[15]**

a) Explain the various effects of British rule on social and educational sector of Maharashtra.

OR

b) Review the Social work of Balshastri Jambhekar.

Q2) Answer the following question in 300 words (any one): **[15]**

a) Explain the background to the formation of Indian National Congress.

OR

b) What is commercialization of Agriculture? Explain the effects of commercialization.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any two): **[20]**

a) Write information about various occupations of maratha period.

b) Explain the work of Paramhansa sabha.

c) Explain the contribution of Maharashtra to the non-cooperation movement in the independence movement.

d) Write information about various ways of economic exploitation of British India.

Q4) Short Notes (any four): **[20]**

a) Decline of Peshwai.

b) Doctrine of Prarthana Samaj.

c) Religious thought of the Lokhitwadi.

d) Uprising of Koli Revolt.

e) Extremist Ideology.

f) Economical thoughts of Mahatma Jyotiba phule.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7070

[6127]-525
T.Y. B.A.
HISTORY
DSE-2C : Maharashtra in the 19th Century
(2019 Pattern) (Semester - V) (35172)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर द्या. (कोणताही एक) **[15]**

अ) ब्रिटिश राजवटीचे महाराष्ट्राच्या सामाजिक व शैक्षणिक क्षेत्रावर झालेले विविध परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) बाळशास्त्री जांभेकर यांच्या सामाजिक कार्याचा आढावा घ्या.

प्र.*2)* खालील प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर द्या. (कोणताही एक) **[15]**

अ) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या स्थापनेची पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

किंवा

ब) शेतीचे व्यापारीकरण म्हजणे काय? ते सांगून व्यापारीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) मराठेकालीन विविध व्यवसायांबद्दल माहिती लिहा.

ब) परमहंस सभेचे कार्य विशद करा.

क) स्वातंत्र्यलढ्यातील असहकार चळवळीत महाराष्ट्राचे योगदान स्पष्ट करा.

ड) ब्रिटिशांच्या भारतातील आर्थिक शोषणाच्या विविध मार्गांबद्दल माहिती लिहा.

प्र.*4)* टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) पेशवाईचा अस्त

ब) प्रार्थना समाजाची शिकवण

क) लोकहितवादींचे धर्मविषयक विचार

ड) कोळ्यांचा उठाव

इ) जहालमतवाद

फ) महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे अर्थविषयक विचार

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7071

[Total No. of Pages : 2

[6127]-526

T.Y. B.A.

HISTORY

DSE-2C : Constitutional Development in India 1773 to 1853 (2019 Pattern) (Semester - V) (35173) (3 Credit)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 300 words (any one) : **[15]**

a) Who introduced the dual government system in Bengal explain the system of Dual Government.

OR

b) Write information about British East India Company.

Q2) Answer the following question in 300 words (any one) : **[15]**

a) Describe the background of Charter Act of 1813 and state its provisions.

OR

b) Background of the charter Act of 1853 and mention its key provisions.

Q3) Answer the following in 200 words (any two) : **[20]**

a) State the background charter Act of 1833.

b) Mention the social reform of Lord William Bentincks.

c) What were the provisions of Regulating Act 1773.

d) State the Background charter Act of 1793.

Q4) Short Notes (any four) : **[20]**

a) Establishment of East India Company.

b) Economic Reforms of Lord William Bentinck.

c) Charter Act of 1813.

d) Pitts India Act.

e) Improvement in communication system by Lord Dalhousie's.

f) Background of Regulating Act 1773.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7071

[6127]-526
T.Y. B.A.
HISTORY
DSE-2C : Constitutional Development in India 1773 to 1853
(2019 Pattern) (Semester - V) (35173) (3 Credit)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तर द्या. (कोणताही एक) **[15]**

अ) बंगालमध्ये दुहेरी सरकार प्रणाली कोणी सुरू केली, दुहेरी सरकारची व्यवस्था स्पष्ट करा.

किंवा

ब) ईस्ट इंडिया कंपनी विषयी माहिती लिहा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर द्या. (कोणताही एक) **[15]**

अ) 1813 च्या सनदी कायद्याची पार्श्वभूमी सांगून त्यातील तरतूदी स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सन 1853 च्या सनदी कायद्याची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी सांगा आणि त्यातील प्रमूख तरतूदींचा उल्लेख करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) 1833 च्या सनदी कायद्याची पार्श्वभूमी सांगा.

ब) लॉर्ड विल्यम बेंटिंगच्या सामाजिक सुधारणा सांगा.

क) 1773 च्या रेग्युलेटिंग ॲक्टच्या तरतूदी काय होत्या?

ड) 1793 च्या सनदी कायद्याची पार्श्वभूमी सांगा.

प्र.*4)* टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना

ब) लॉर्ड विल्यम बेंटिगच्या आर्थिक सुधारणा

क) 1813 चा सनदी कायदा

ड) पिट्सचा भारतीय कायदा

इ) लॉर्ड डलहौसीच्या दळणवळणातील सुधारणा

फ) 1773 च्या रेग्युलेटिंग कायद्याची पार्श्वभूमी

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7072

[Total No. of Pages : 4

[6127]-527

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

DSE-1CGG320(A) : Geography of Rural Development - I

(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35202)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***
4) ***Use & map stencil is allowed.***

Q1) Answer the following questions in 20 words (any eight): **[16]**

a) Define Health.

b) Define rural development.

c) Who has founded "Savagram Ashram"?

d) Define health facilities.

e) Name two methods of irrigation.

f) Name two social factors affecting rural development.

g) Name two functions of primary health center.

h) Define rain water harvesting.

i) Write two disadvantages of regional development.

j) Write two objectives of intensive Agricultural Area programme (IAAP).

Q2) Write a short note in 50 words (any three): **[18]**

a) Mountainious region and rural development.

b) Gandhian approach for rural development.

c) Sanitation in rural areas.

d) Significance of maternal and child health.

P.T.O.

Q3) Answer the following in 100 words (any two): **[16]**

a) Explain its significance of Green Revolution in India.

b) Describe National health policy (1983) of India.

c) Explain the climatic factors which causes rural backwardness.

Q4) Answer the following questions in 300 words (any one): **[20]**

a) Explain the nature and scope of rural development in India.

b) Describe the need of rural sanitation in Inida.

Total No. of Questions : 4]

P7072

[6127]-527

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

DSE-1CGG320(A) : Geography of Rural Development - I

(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35202)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दात लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) आरोग्य म्हणजे काय?

ब) ग्रामीण विकासाची व्याख्या लिहा.

क) सेवाग्राम आश्रम कोणी स्थापन केला?

ड) आरोग्य सुविधा म्हणजे काय?

इ) जलसंवर्धनाच्या दोन पद्धती सांगा.

फ) ग्रामीण विकासावर परिणाम करणारे दोन सामाजिक घटक सांगा.

य) प्राथमिक आरोग्य केंद्राची दोन कार्य सांगा.

र) वर्षा जलसंचयन म्हणजे काय?

ल) क्षेत्रीय विकासाचे दोन तोटे सांगा.

व) एकात्मिक कृषी कार्यक्रमाचे दोन उद्दिष्टे सांगा.

प्र.*2)* सुमारे 50 शब्दात टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) पर्वतीय भाग व ग्रामीण विकास

ब) ग्रामीण विकासासाठीचा महात्मा गांधीजींचा कृती कार्यक्रम

क) ग्रामीण भागातील स्वच्छता

ड) माता व बाल आरोग्याचे महत्त्व

प्र.3) खालील प्रश्नांची 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) भारतातील हरितक्रांतीचे महत्त्व विशद करा.

ब) भारतातील 1983 चे राष्ट्रीय आरोग्य धोरण वर्णन करा.

क) ग्रामीण भागाच्या मागासलेपणाची हवामान शास्त्रीय घटक स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 300 शब्दात लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) भारतीय ग्रामीण विकासाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) ग्रामीण भागातील स्वच्छतेची गरज सविस्तर वर्णन करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7073

[Total No. of Pages : 3

[6127]-528
T.Y. B.A.
MUSIC
DSE - 2C : रागसंगीत गायन (S-7)
(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32519)

वेळ : *2½* तास*]* *[* एकूण गुण : *70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* अ) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागातील विलंबित ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. **[10]**

ब) मारूबिहाग, श्यामकल्याण, मधुवंती यांपैकी कोणत्याही एका रागाचा रागविस्तार लिहा. **[5]**

प्र.*2)* अ) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची आरोह–अवरोह, पकड यासहसंपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[10]**

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून तालाचा ठेका एकपटीत लिहा. **[5]**

i) धमार

ii) आडाचौताल

iii) विलंबित तीनताल

प्र.*3)* अ) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **[8]**

i) 'ग़ मंपनिधप, ग़ मंग़ रेसा' हे स्वर कोणत्या रागातील आहेत व त्या रागाचा थाट कोणता आहे?

ii) ठुमरी गायनासाठी असणाऱ्या कोणत्याही दोन तालांचीनावे लिहा.

iii) भारतात ध्वनि मुद्रणाची सुरूवात कोणत्या लोकप्रिय ग्रामोफोन कंपनीच्या स्थापनेने व कोणत्या वर्षी झाली?

iv) 'गानहिरा' ही पदवी कोणास मिळालेली आहे?

P.T.O.

ब) टिपा लिहा (कोणत्याही 2) **[12]**

i) संगीत स्पर्धांचे महत्व

ii) ध्वनीमुद्रण

iii) संगीत मैफिल सादरीकरणाचे स्वरूप

प्र.4) अ) या वर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका संगीतज्ञाचे जीवनचरित्र व सांगीतिक योगदान लिहा. **[10]**

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सविस्तर लिहा. **[10]**

i) संगीत कलेसाठीसाठी ग्रंथालये

ii) संगीत व आधुनिक वैज्ञानिक उपकरणे

iii) संगीत आणि व्यवसायाच्या संधी

iv) संगीत संमेलन, महोत्सव

Total No. of Questions : 4]

P7073

[6127]-528

T.Y.B.A.

MUSIC

DSE - 2C : तबला (S-7)

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32519)

वेळ *: 2½* तास*]* *[* एकूण गुण *: 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* अ) अजराडा घराण्याविषयी लिहा. **[10]**

ब) पेशकार या वादन प्रकाराविषयी लिहा. **[5]**

प्र.*2)* अ) तबल्याचा बाज व बनावट याविषयी लिहा. **[10]**

ब) रेला या वादन प्रकाराविषयी लिहा. **[5]**

प्र.*3)* अ) कर्नाटक तालपद्धतीविषयी लिहा. **[8]**

ब) ताल रूपक आड, बिआड व कुआड लयकारीमध्ये लिहा. **[12]**

प्र.*4)* अ) जीवनचरित्र लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

i) उ. मुनीरखां

ii) उ. अल्लारखाखां

ब) समान मात्रासंख्या असणाऱ्या तालांच्या निर्मितीची कारणे लिहा. **[10]**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7074

[Total No. of Pages : 2

[6127]-529

T.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-2C-S-4 : Contemporary Warfare

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35272)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 100 words each (any three) **[3×5=15]**

a) Explain the meaning and concept of war.
b) What are the examples of biological warfare?
c) What is the Revolutionary War?
d) State the Causes of insurgency.
e) State the Causes of low intensity conflicts.

Q2) Answer the following question in 300 words each (any one) **[1×15=15]**

a) What is chemical warfare? Describe the chemical warfare.
b) Explain in detail Meaning and Concept of Counter Insurgency.

Q3) Answer the following question in 200 words each (any two) **[2×10=20]**

a) State the nature and scope of war.
b) What is guerrilla warfare? State the principle of guerrilla war
c) Explain in detail the meaning and concept of limited war.
d) Explain in detail the meaning and concept of Total war.

Q4) Write short notes (any four) **[4×5=20]**

a) War
b) Conventional Warfare
c) Revolutionary War
d) Low Intensity Conflicts
e) Insurgency
f) Biological Warfare

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7074

[6127]-529

T.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-2C-S-4 : Contemporary Warfare

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35272)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[* एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[3×5=15]**

अ) युद्धाचा अर्थ आणि संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) जैविक युद्धाची उदाहरणे कोणती?

क) क्रांतिकारक युद्ध म्हणजे काय?

ड) विप्लवाची कारणे सांगा.

इ) कमी तीव्रतेच्या संघर्षाची कारणे सांगा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) **[1×15=15]**

अ) रासायनिक युद्ध म्हणजे काय? रासायनिक युद्धपद्धती विशद करा.

ब) प्रती विप्लवाचा अर्थ आणि संकल्पना सविस्तर सांगा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[2×10=20]**

अ) युद्धाचे स्वरूप आणि व्याप्ती सांगा.

ब) गनिमी युद्ध म्हणजे काय? गनिमी युद्धाची तत्वे सांगा.

क) मर्यादित युद्धाचा अर्थ आणि संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

ड) सर्वंकष युद्धाचा अर्थ आणि संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.*4)* टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[4×5=20]**

अ) युद्ध

ब) पारंपारिक युद्ध

क) क्रांतिकारी युद्ध

ड) कमी तीव्रता संघर्ष

इ) विप्लव

फ) जैविक युद्ध

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P7075

[Total No. of Pages : 2

[6127]-530
T.Y. B.A.
ENGLISH
DSE-2C : Introduction to Literary Criticism (Old Special Paper - IV)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35332)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in about 50-60 words each (Any Two) **[10]**

a) What is criticism? Define its functions.

b) Explain the functions and role of a critic.

c) Define psychological criticism.

d) What is biographical criticism?

Q2) Answer the following questions in about 50-60 words each. (Any Two) **[10]**

a) Define literature of power.

b) Explain demerits of literature of knowledge.

c) How a critic is an interpreter.

d) Explain the role of a critic as a judge.

Q3) Answer the following questions in about 150 words each. (Any Two) **[20]**

a) Enumerate Aristotle's ideas on imitation.

b) Discuss any three sources of sublimity as stated by Longinus.

c) Discuss Dryden's definition of a play.

d) How does Samuel Johnson defend Shakespeare in his essay 'Preface to Shakespeare'?

P.T.O.

Q4) Answer the following questions in about 150 words. (Any Two) **[20]**

a) Discuss Coleridge's views on fancy and imagination

b) Analyse Coleridge's idea of primary Imagination

c) Explain wordsworth's views on poetic process.

d) Discuss Arnold's views on two estimates of poetry.

Q5) Write short notes on the following. (Any Two) **[10]**

a) Critic as a reviewer

b) Historical criticism

c) Real estimate of poetry

d) Coleridge's idea of secondary imagination.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P7076

[Total No. of Pages : 2

[6127]-531
T.Y.B.A.
MATHEMATICS
DSE-2C-MS-6 : Ordinary Differential Equations
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35342)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***

Q1) Attempt any FIVE of the following. **[10]**

a) Verify that cos $2x$ is a solution of $y'' + 4y = 0$.

b) Define particular solution of the second order differential equation.

c) Compute the Wronskian of $\{e^{-2x}, e^{x}\}$.

d) Solve: $y'' - 8y' + 15y = 0$.

e) Find the particular integral of $y'' + y' + 3y = e^{2x}$.

f) Verify that Y' = AY, where $Y = \begin{bmatrix} e^{3t} & e^{t} \\ e^{3t} & -e^{t} \end{bmatrix}$ and $A = \begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 1 & 2 \end{bmatrix}$.

g) Find the radius of convergence of $\sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \frac{x^{2n}}{2n!}$

Q2) Attempt any FOUR of the following **[20]**

a) Prove that $\frac{1}{f(D)} e^{ax} \upsilon(x) = e^{ax} \frac{1}{f(D+a)} V(x)$, where $V(x)$ is any function of x and $f(D) = a_0 D^n + a_1 D^{n-1} + ... + a_{n-1} D + a_n$.

b) Solve: $y'' + 9y = \cos 4x$.

c) Find particular integral (y_p) of $y'' - y = x^2 + 1$.

d) Explain the method of reduction of order to solve $P_0(x)y'' + P_1(x)y' + P_2(x)y = F(x)$.

e) Explain method of variation of parameters to solve $P_0(x)y'' + P_1(x)y' + P_2(x)y = F(x)$.

f) Solve: $y''' - 3y'' + 3y' - 3y = 0$.

P.T.O.

Q3) Attempt any FOUR of the following: **[20]**

a) If $y'' + y = 0$ and $y = \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$, then show that $(n+2)(n+1)\, a_{n+2} + a_n = 0$, for $n \geq 0$.

b) Find the general solution of $x^2y'' - 4xy' + 6y = 0$.

c) Locate and Classify the ordinary, regular singular, irregular singular points of $x^2y'' + 2xy' + 3y = 0$.

d) Rewrite the equation $y^{(4)} + 2y''' + y'' - y' - y = 0$ as a first order system.

e) Show that the vector functions $y_1 = \begin{bmatrix} e^t \\ 0 \\ e^{-t} \end{bmatrix}, y_2 = \begin{bmatrix} 0 \\ e^{3t} \\ 1 \end{bmatrix}$ and $y_3 = \begin{bmatrix} 1 \\ e^{3t} \\ 0 \end{bmatrix}$ are linearly independent on every interval (a, b).

f) Find eigen values of $\begin{bmatrix} 3 & -1 & -1 \\ 0 & 3 & 2 \\ 0 & 0 & -2 \end{bmatrix}$

Q4) Attempt any TWO of the following. **[20]**

a) Prove that $\frac{1}{f(D)} x V(x) = x \frac{1}{f(a)} V(x) - \frac{f'(D)}{[f(D)]^2} V(x)$, where $V(x)$ is any function of x and $f(D) = a_0 D^n + a_1 D^{n-1} + \ldots + a_{n-1} D + a_n$

b) If $y = e^x$ is one solution of $xy'' - (2x + 1)y' + (x + 1)y = 0$, then find the general solution of $xy'' - (2x+1)y' + (x + 1)y = x^2$.

c) Find the general solution of $y' = \begin{bmatrix} 3 & -1 & -1 \\ -2 & 3 & 2 \\ 4 & -1 & -2 \end{bmatrix} y$.

d) Find the general solution of $y' = \begin{bmatrix} 4 & -5 \\ 5 & -2 \end{bmatrix} y$.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P7077

[Total No. of Pages : 2

[6127]-532

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

DSE-2C : Contemporary Indian Society

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35372)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short note on (Any Three) **[15]**

a) Colonialism
b) Economic development
c) Secularism
d) MGNREGA
e) Modernization

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any Three) **[15]**

a) Write the importance of Globalization in the making of India.
b) Discuss the issues of diversity in India.
c) Write the impacts of Rural Migration.
d) Explain the nature of planned development of India
e) Elaborate the view of Mahatma Gandhi's on nation building.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any Two) **[20]**

a) Explain Nehru's views on nation building.
b) Discuss the impact of green revolution on agriculture.
c) Elaborate nature of Indian Democracy.
d) Analyze the 1991 policy for economic development of India.

Q4) Answer the following question in 300 words each (any one) **[20]**

a) Explain in detail Dr. Ambedkar's view on Nation building.
b) Elucidate the strength's and Weakness of Indian democracy.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7077

[6127]-532
T.Y.B.A.
SOCIOLOGY
DSE-2C : Contemporary Indian Society
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35372)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) वसाहतवाद
ब) आर्थिक विकास
क) धर्मनिरपेक्षता
ड) मनरेगा
इ) आधुनिकीकरण

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) भारताच्या निर्मितीमधील जागतिकीकरणाचे महत्त्व लिहा.
ब) भारतातील विविधतेच्या मुद्यावर चर्चा करा.
क) ग्रामिण भागातील स्थलांतराचे परिणाम लिहा.
ड) भारताच्या नियोजित विकासाचे स्वरुप स्पष्ट करा.
इ) राष्ट्र बांधणीमधील महात्मा गांधीजींचे विचार विशद करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) नेहरुचे राष्ट्र निर्मितीबद्दलचे विचार स्पष्ट करा.
ब) हरितक्रांतीचे कृषीवरील परीणामांची चर्चा करा.
क) भारतीय लोकशाहीचे स्वरुप विशद करा.
ड) भारताच्या आर्थिक विकासाठी 1991 च्या धोरणाचे विश्लेषण करा.

प्र.*4)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) **[20]**

अ) राष्ट्र उभारणीसाठी डॉ. आंबेडकरांचा दृष्टिकोन सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) भारतीय लोकशाहीची बलस्थाने आणि मर्यादा विशद करा.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7078

[Total No. of Pages : 2

[6127]-533

T.Y.B.A.

PHILOSOPHY

DSE - 2C : Thinkers and Textual Studies (Indian)

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (Special - III) (35422)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any three of the following questions in 50 words each. **[15]**

a) Briefly explain the relat on between shivand shakti.
b) Briefly explain the concept of Guru.
c) Briefly explain Karmayoga Theory.
d) Briefly explain the role of Swami Vivekanda on Vedanta.
e) Breifly explain Vinoba Bhave's concept of Bhoodan Movement.

Q2) Write Short Notes on any three of the following. **[15]**

a) Jangam-Basaveshwar.
b) Universal Religion - Swami Vivekanand.
c) Nirmik - Mahatma Phule.
d) Ideal Person - Vinoba Bhave.
e) Ribirth - Lokayat Philosophy.

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

a) Elaborate Dnyaneshwaras Role on Ajnana-Khandana.
b) Explain Basaveshwara's view on Caste System in detail.
c) Explain in detail the nature of Gramadana Movement.
d) Explain in detail Pramana Theory of Lokayata Darshana.

Q4) Answer any one of the following question in 400 words. **[20]**

a) Discuss in detail chidvilasavada theory of Dnyaneshwara.
b) Explain in detail Mahatma Phules Criticism on social discrimination.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7078

[6127]-533
T.Y.B.A.
PHILOSOPHY
DSE - 2C : Thinkers and Textual Studies (Indian)
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (Special - III) (35422)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) शिव आणि शक्ती यांच्यातील संबंध थोडक्यात स्पष्ट करा.
ब) गुरु संकल्पना थोडक्यात विशद करा.
क) कर्मयोग सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा.
ड) स्वामी विवेकानंद यांची वेदांत विषयक भूमिका थोडक्यात विशद करा.
इ) विनोबा भावेंची भूदान चळवळ थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर टीपा लिहा. **[15]**

अ) जंगम – बसवेश्वर
ब) विश्वधर्म – स्वामी विवेकानंद
क) निर्मिक – महात्मा फुले
ड) स्थितप्रज्ञ – विनोबा भावे
इ) पुर्नजन्म – लोकायत दर्शन

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांवर प्रत्येकी 200 शब्दात उत्तरे लिहा. **[20]**

अ) ज्ञानेश्वरांची अज्ञान–खंडन विषयक भूमिका सविस्तर विशद करा.
ब) जाती व्यवस्था विषयक बसवेश्वरांचे विचार सविस्तर स्पष्ट करा.
क) ग्रामदान चळवळीचे स्वरुप सविस्तर विशद करा.
ड) लोकायत दर्शनातील प्रमाणचर्चा सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नावर 400 शब्दात उत्तर लिहा. **[20]**

अ) ज्ञानेश्वरांच्या चिद्‌विलासवाद सिद्धांत विषयी सविस्तर चर्चा करा.
ब) महात्मा फुलेंनी सामाजिक भेदभावाची केलेली चिकित्सा सविस्तर स्पष्ट करा.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7079

[Total No. of Pages : 4

[6127]-534
T.Y.B.A.
PUBLIC ADMINISTRATION
DSE-2C : Administrative Thinkers
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35443)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions. (20 words) **[16]**

a) Who introduced the concept Fish Justice?

b) What is bureaucracy?

c) Name Max Weber's book.

d) Who is called father of Scientific Management?

e) Name book of W. Wilson.

f) State W. Wilson's two principles

g) State two features of Kautilya's administration

h) Who is pioneer of bureaucracy?

i) Name theory of Max Weber.

j) Name Theory of F.W.Taylor.

P.T.O.

Q2) Attempt any four questions (50 words) **[16]**

a) Scientific Management concept.

b) Weber's model of bureaucracy.

c) Administrative Corruption.

d) Saptang Theory

e) Concept - Legitimacy.

f) Essential qualities of King.

Q3) Attempt any three questions (100 words) **[18]**

a) Nature of Autherity - Weber - Note

b) Functions of State- Note

c) Importance of Administration-comment.

d) Taylor's principles of scientific management-Note.

Q4) Attempt any two questions (200 words) **[20]**

a) Explain Kautilay's principles of Administration.

b) Explain W.Wilson's views of Administration.

c) Discuss Weber's view on Bureaucracy.

Total No. of Questions : 4]

P7079

[6127]-534
T.Y.B.A.
PUBLIC ADMINISTRATION
DSE-2C : Administrative Thinkers
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35443)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) **[16]**

अ) मत्स्य न्याय संकल्पना कोणी दिली?

ब) नोकरशाही म्हणजे काय?

क) मैक्स वेबरचे पुस्तकाचे नाव सांगा?

ड) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचे जनक कोण?

इ) वु. विल्सन यांच्या पुस्तकाचे नाव सांगा?

फ) वु. विल्सन यांची दोन तत्त्वे सांगा.

य) कौटिल्याचे प्रशासनाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

र) नोकरशाहीचा जनक कोण?

ल) वेबरच्या सिद्धांताचे नाव सांगा.

व) एफ. डब्ल्यू. टेलर यांच्या सिद्धांताचे नाव सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. **[16]**

अ) शास्त्रीय व्यवस्थापन – संकल्पना

ब) वेबरचे नोकरशाही प्रारूप

क) प्रशासकीय भ्रष्टाचार

ड) सप्तांग सिद्धांत

इ) अधिमान्यता संकल्पना

फ) राजाचे आवश्यक गुण

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. **[18]**

अ) वेबर यांचे 'अधिकाराचे स्वरूप' – टिप

ब) राज्याची कार्ये – टिप

क) प्रशासनाचे महत्त्व – टिप

ड) टेलर यांचे शास्त्रीय व्यवस्थापनाची नावे – टिप

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) कौटिल्य यांची प्रशासनावरील तत्त्वे स्पष्ट करा.

ब) वु. विल्सन यांची प्रशासनावरील मते स्पष्ट करा.

क) नोकरशाही वरील वेबर यांच्या मते चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7080

[Total No. of Pages : 2

[6127]-535

T.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

सामान्यस्तर अभ्यासपत्रिका नियमित अभ्यासक्रम

(CC-1E(3)) : भाषिक कौशल्यविकास आणि आधुनिक मराठी साहित्य प्रकार : प्रवासवर्णन

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35023)

अभ्यासक्रम : *1) मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्य*

2) प्रवासवर्णन साहित्यप्रकार तात्त्विक विवेचन

3) तीन मुलांचे चार दिवस (प्रवासवर्णन)

लेखक : आदर्श पाटील, विकास वाळके, श्रीकृष्ण शेवाळे

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांपर्यंत लिहा. **[15]**

अ) वृत्तलेख म्हणजे काय? ते सांगून स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) अग्रलेखाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) प्रवासवर्णनामागील प्रयोजनांची ओळख करून द्या.

ड) नक्षलग्रस्त भागातून झालेल्या श्रीकृष्ण शेवाळे यांच्या प्रवासाचे वर्णन करा.

इ) आदिवासी गोंडवाना भागातून प्रवास करीत असताना नकाशामुळे झालेल्या गैरसमजाचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांपर्यत लिहा. **[20]**

अ) सदर लेखन म्हणजे काय? ते सांगून सदर लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) परीक्षणाचे स्वरूप विशद करा.

क) प्रवासवर्णन या साहित्यप्रकाराच्या प्रेरणा कोणत्या?

P.T.O.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांपर्यत लिहा. **[20]**

अ) आदिवासी गोंडवाना भागातील 'सी. जी. नेट स्वरा' या प्रसारमाध्यमाची ओळख करून द्या.

ब) 'तीन मुलांचे चार दिवस' या प्रवासवर्णनाच्या आधारे आदिवासी भागातील शिक्षण विषयक मूलभूत प्रश्नांविषयी चर्चा करा.

क) 'तीन मुलांचे चार दिवस' या प्रवासवर्णनाच्या आधारे आदिवासी भागातील विकासासाठी अडसर ठरत असलेल्या घटकांविषयी चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तरे 300 शब्दांपर्यत लिहा. **[15]**

अ) आदिवासी गोंडवाना भागातील नक्षलग्रस्त आदिवासीच्या प्रश्नांविषयी चर्चा करा.

ब) गोंडवाना भागातील आदिवासींच्या संस्कृतीचे चित्रण करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P-7081

[6127]-536
T.Y. B.A.
मराठी (MARATHI)
CC-1E(3) : व्यावहारिक व उपयोजित मराठी भाग – 5
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35024)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) पुढील सहापैकी चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. **[20]**

अ) अग्रलेखाचे महत्त्व थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) सदर लेखनाचे महत्त्व सांगून सदर लेखकांकडे कोणते गुण असणे आवश्यक आहे ते लिहा.

क) समीक्षात्मक लेखन करताना कोणती काळजी घेणे आवश्यक आहे?

ड) भाषेविषयक अधिनियमांचा परिचय करुन घ्या.

इ) भाषा संचालनालयाच्या स्थापने मागील हेतु स्पष्ट करा.

फ) भारतीय बहुविध भाषेच्या पार्श्वभूमीवर अनुवादाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) पुढील तीनपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. **[20]**

अ) चर्चासत्र म्हणजे काय? सांगून त्याचे स्वरुप थोडक्यात लिहा.

ब) वादविवादातुन पुढे येणारे चांगले फायदे सांगा.

क) परिसंवादासाठी आयोजकांच्या ठिकाणी आवश्यक असणाऱ्या कौशल्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) पुढील तीनपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. **[20]**

अ) अग्रलेख म्हणजे काय सांगुन अग्रलेखाचे प्रकार सांगा.

ब) महाविद्यालयात आयोजित करण्यात आलेल्या 'युवा महोत्सवाचे' नमुना वार्तांकन करा.

क) भाषा संचालनालयाच्या कामकाजाचे स्वरुप लिहा.

P.T.O.

प्रश्न 4) पुढील दोनपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर सविस्तर लिहा. **[10]**

अ) मराठी साहित्य संस्कृती मंडळाचे कार्य स्पष्ट करा.

ब) वृत्तपत्रविषयक पारिभाषिक संज्ञा

i) Headline

ii) Report

iii) Publish

iv) Column

v) Article

vi) News

vii) Editor

viii) Bulletin

ix) Periodical

x) Media

xi) Journalist

xii) Magazine

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7082

[Total No. of Pages : 3

[6127]-537

T.Y. B.A.

FRENCH

CC-1E : Upper Intermediate French

(2019 Pattern) (Semester - V) (35033)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1] A) Lisez le texte suivant et répondez aux questions : **[10]**

Les jeunes veulent du "bien-être au travail" plutôt que de la "performance"

Plus de 40 % des jeunes placent le bien-être au travail devant le temps libre ou la rémunération, selon une étude réalisée par BVA Opinion pour l'école de commerce ISC Paris. Plus de huit sur dix estiment même que pour être performante, une entreprise doit veiller au bonheur de ses salariés. Lorsqu'on évoque leur job de rêve, les jeunes interrogés estiment le plus souvent qu'il doit procurer "un sentiment de bien-être au travail" (pour 41 % d'entre eux), plus encore que de fournir suffisamment de "temps libre pour la vie personnelle"(37 %), et loin devant la possibilité d'atteindre ses objectifs et d'être performants (seulement 15 % des réponses).

Avant même le salaire, c'est donc l'épanouissement quotidien au travail qui passe avant tout pour ces jeunes. *"Les jeunes paraissent moins carriéristes que leurs aînés"*, précise Jean-Christophe Hauguel directeur général de l'école de commerce ISC-Paris. *"Ils cherchent vraiment dans l'aspect du travail une sorte d'équilibre entre la vie professionnelle et la vie privée. C'est pour cela qu'ils recherchent la flexibilité dans les horaires, ils cherchent aussi l'autonomie, l'initiative. De plus, 85% de ces jeunes pensent que l'entreprise dans laquelle ils vont travailler doit veiller à leur bonheur. C'est un point très important qui ressort dans cette enquête : la question du bonheur, la question du bien-être qui est pour eux quelque chose de fondamental pour se sentir bien dans leur travail."* Ils estiment ainsi majoritairement que le signe de la réussite professionnelle est avant tout d'être "épanoui au quotidien" (42 % des réponses), bien avant d'être "bien rémunéré" (33 %), de "vivre de sa passion" (21 %) ou d'avoir "le sentiment d'être utile" (11 %) ou "en phase avec ses valeurs" (10 %).

Questions:

1. Dites vrai ou faux : **[4]**
   a. Pour les jeunes le salaire compte le plus.
   b. Selon l'étude, les jeunes donnent plus d'importance à leur bonheur.
   c. Les jeunes pensent que l'entreprise est responsable pour leur bonheur.
   d. Les jeunes cherchent un équilibre entre la vie personnelle et la vie professionnelle.
2. Qu'est-ce qui compte le plus pour les jeunes ? **[1]**
3. Décrivez « Le job de rêve » des jeunes **[2]**
4. Qu'est-ce que les jeunes cherchent au travail ? **[2]**
5. Quel est le signe de la réussite professionnelle pour les jeunes ? **[1]**

B) Lisez le texte suivant et répondez aux questions : **[5]**

L'économie sociale et solidaire

Le concept d'économie sociale et solidaire (ESS) désigne un ensemble d'entreprises organisées sous forme de coopératives, associations, ou fondations, dont le fonctionnement interne et les activités sont fondés sur un principe de solidarité et d'utilité sociale.

P.T.O.

Ces entreprises adoptent des modes de gestion démocratiques et participatifs. Le profit individuel n'est pas permis et les résultats sont réinvestis. Leurs ressources financières sont généralement en partie publiques.

Ces entreprises travaillent surtout dans les secteurs de la santé et assurance.

Questions :

1. Quelle est la particularité de l'économie sociale et solidaire?
2. Comment sont organisées les entreprises?
3. Comment est gérée une entreprise sociale et solidaire ?
4. Le profit comment est-il géré ?
5. Quels sont les domaines de ces entreprises?

Q.2] A) Rédigez une lettre de motivation au directeur/ à la directrice d'un centre de langue pour faire un stage : **[10]**

B) Vous voulez vous inscrire à un cours de langue. Vous allez dans un centre langue et vous posez des questions au responsable, Écrivez le dialogue. **[5]**

Q.3] A) Dites autrement: **[5]**

1. Elle travaille 24 heures sur 24 heures : elle a un travail_____
2. Roger Federer a réalisé son rêve : il a _____
3. Grâce à son travail, il gagne bien sa vie : il _____
4. Un CV, c'est le _____
5. Un travail à domicile, c'est _____

B) Complétez les verbes entre parenthèses aux temps convenables : **[5]**

1. Au cas où vous (avoir besoin) de l'aide, contactez l'accueil.
2. Si Mathieu était riche, il (faire) le tour du monde.
3. Si le journaliste avait écrit un bon article, le public (comprendre) la situation.
4. Si les joueurs avaient bien joué, on (gagner) le championnat.
5. Si les étudiants travaillaient, ils (réussir) aux examens.

C) Complétez les verbes entre parenthèses aux temps convenables: **[6]**

1. Lorsque tu arriveras, nous (partir) déjà.
2. Quand il terminera ses études, son frère (travailler) déjà 5 ans.
3. Quand vous viendrez chez nous, nous (préparer) déjà les plats.
4. Les enfants (s'endormir) déjà quand leurs parents rentreront chez eux.
5. Je suis sûr que nous (faire) le shopping avant notre départ.
6. Quand tu (dîner), appelle-moi.

D) Complétez les phrases avec les expressions de but : **[4]**

1. Les partis refusent d'accepter le projet du gouvernement _____ provoquer une crise.
2. _____ poursuivre les études supérieures, certains étudiants travaillent.
3. Claude aide sa fille _____ obtienne de bonnes notes.
4. Jean fait des stages _____ une meilleure rémunération.

Q.4] A) Rejoignez des propositions par le pronom relatif composé : **[5]**

1. Allons au restaurant chinois. Le cinéma Rex est en face de ce restaurant.

2. Nous avons beaucoup apprécié le spectacle. Nous avons assisté à ce spectacle.
3. C'est une amie d'enfance. Nous passons nos weekends chez elle.
4. C'est un ancien château. Il y a un lac au bord de ce château.
5. Elle pense souvent à ses grands-parents. Elle achète souvent des souvenirs pour eux.

B) Mettez les verbes entre parenthèses au plus que parfait : [5]

1. Quand les touristes sont arrivés au musée. on (fermer) déjà.
2. Jean était content de savoir que ses amis (gagner) le tournoi.
3. Notre ami vend le château qu'il (acheter) il y a 10 ans.
4. Quand les enfants sont arrivés à la maison, leurs parents (rentrer) déjà
5. Il (sortir) déjà de la gare, quand on lui a appelé.

C) Complétez avec le bon pronom relatif composé: [5]

1. Nous aimerions voir la pièce _____ joue votre fils.
2. Donne-moi le sac_____ il y a des cahiers.
3. C'est un collègue _____ tu peux compter.
4. Elle va souvent chez sa tante _____ elle a passé ses vacances.
5. Les étudiants posent souvent des questions _____ les réponses sont difficiles.

D) Complétez les phrases: [5]

1. S'il avait beaucoup d'argent, _____.
2. Si nous nous étions réveillés un peu tôt, _____.
3. Si j'achetais la voiture, _____.
4. Si vous vouliez rester en bonne santé, _____.
5. Si Mathilde était allée en voiture,_____.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P-8720

[Total No. Of Pages : 3

[6127]-538
T.Y.B.A.
GERMAN
CC-1E GG5: German General
(2019 Pattern) (Semester - V) (35043)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidate : ***All questions are compulsory.***

I. Übersetzen Sie! **[16]**

A. Übersetzen Sie ins Englische! **[8]**

Nikolaus war Christ und hat besonders den Armen und den Kinder geholfen. Seit etwa 1000 Jahren ist er auch für die Christen nördlich der Alpen eine sehr wichtige Figur. Seit etwa 1550 bekommen Kinder am 6. Dezember, dem Nikolaustag, kleine Geschenke. Deshalb lieben sie den Nikolaus besonders. Schon am Abend des Dezember stellen viele Kinder einen Teller oder einen Schuh vor die Haustür. Am nächsten Tag finden sie dann Apfel, Orangen, Nüsse und vielleicht auch einen Schokoladen-Nikolaus auf dem Teller oder im Schuh.

B. Übersetzen Sie ins Deutsche! (Nur 2) **[8]**

1. Every morning fresh coffee is made in this cafe.
2. Environmental pollution is dangerous not only for the earth but also for the people.
3. A dark green shirt does not go with a brown trouser.

II. Beantworten Sie die folgenden Fragen! (Nur 5) **[20]**

1. Wie interpretieren Sie das Gedicht ‚Das schwerste Wort'?
2. Bedeutet ‚schlank sein' gleich wie ‚schön sein'? Begründen Sie Ihre Antwort!
3. Ist eine Diät wichtig für die Gesundheit? Machen Sie eine Diät? Geben Sie den Grund.
4. Was erfahren Sie über die Rollenverteilung in dem Gedicht ‚Titel'?
5. Wie kann man ein Fahrrad anders benutzen? Geben Sie ein paar Ideen!
6. Warum heißt das Gedicht von Heinz Kahlau ‚Jetzt'?

III. Grammatik! **[15]**

A. Verbinden Sie die Sätze! (Nur 3) **[3]**

1. Der Student fragt : Wann ist die Prüfung?
2. Meine Mutter erkundigt sich : Ist das Einkaufszentrum schon geschlossen?
3. Der Tourist möchte wissen : Wie viel kosten die Eintrittskarten fürs Museum?
4. Die Nachbarin will wissen : Gibt es eine Bibliothek in der Stadt?

B. Ergänzen Sie das richtige Verb! (Nur 3) **[3]**

1. Die Lehrerin hat den Studenten sprechen _____.
2. Der verspätete Passagier hat den Zug gehen _____.
3. Ich habe die Sängerin singen _____.
4. Er hat seine Kleider auf dem Stuhl liegen _____.

C. Bilden Sie Passiv! (Nur 3) **[3]**

1. Nach zwei Stunden brachte man das Feuer unter Kontrolle.
2. Die Studenten müssen bis Montag die Hausarbeit schreiben.
3. Er hat den Brief schon geschrieben.
4. In Freiburg spricht man zwei Sprachen.

D. Ergänzen Sie! (Nur 3) **[3]**

(zwar – aber / nicht- nur sondern-auch / entweder – oder/weder – noch)

1. Er kann _____ japanisch _____ spanisch sprechen.

P.T.O.

2. Sie hat _____ die Bücher _____ ihre Brille ist kaputt.
3. Wir wollen einkaufen. Aber wir haben _____ Geld _____ die Karte.
4. Ich habe nur an einem Tag frei. Ich kann _____ nach Hannover fahren _____ nach Hamburg.

E. Ergänzen Sie das Verb in Plusquamperfekt! (Nur 3) **[3]**

1. Frau Neumar musste mit dem Taxi fahren. Sie _____ den Bus _____. (verpassen)
2. Endlich reiste ich nach Tokyo. Ich _____ das schon lange _____. (planen)
3. Er machte eine Party zu Hause, weil seine Eltern auf eine Reise _____ _____. (gehen)
4. Das Kind hatte Bauchschmerzen. Es _____ altes Brot _____. (essen)

IV. Wortschatz! **[6]**

A. Ergänzen Sie das passende Wort! (Nur 2) **[2]**

1. Die Person, von der man Arbeit bekommt, ist der _____.
2. Wenn eine Person Unfall hat, bringt man sie ins _____.
3. Wenn man sich in den Finger geschnitten hat, braucht man schnell ein _____.

B. Erklären Sie die Redewendungen! (Nur 2) **[4]**

1. Durch Schaden wird man klug.
2. Eine Hand wäscht die andere.
3. Aus allen Wolken fallen.

V. Wirtschaftsdeutsch! **[5]**

Sie sind der AbteilungsleiterIn (Beschaffung) von einem bekannten Hotel in Darmstadt. Sie wollen die Einrichtungen in Ihrem Hotel renovieren. Sie haben in der Zeitung ‚Darmstädter Echo' eine Anzeige von dem Möbelhaus ‚Feinheit' gelesen. Schreiben Sie eine Email an das Möbelhaus und bitten Sie um Katalog, Preisliste, Liefer- umd Zahlungsbedingungen.

VI. Lesen Sie den folgenden Text und beantworten Sie die Fragen! **[8]**

Hörspiel mit Musik

Das Diktiergerät klickt. Ernst klingt die Stimme der Polizistin. „Der Dieb muss direkt über den ersten Stock eingestiegen sein. Bisher gibt es aber noch keine weiteren Hinweise." Hinter dem Mikrofon sitzt aber keine Polizistin, sondern die Schülerin Maria Glätzer. Maria ist Teilnehmerin an einem Projekt, das Hörspiele im Rahmen des Musikunterrichts gestaltet. Die Jugendlichen des Hörspielkurses der elften Klasse des Rolland-Gymnasiums in Dresden waren von Anfang an begeistert von der Idee ein eigenes Hörspiel zu produzieren. Benjamin Wache, der im Hörstück die Hauptrolle spricht, erinnert sich noch genau: „Unser erster Eindruck bei der Vorstellung des Projektes war 'cool!', denn wer schreibt schon gerne Klausuren, wenn er dafür auch was anderes machen kann." Trotzdem sieht das Projekt vor wie im regulären Musikunterricht auch Noten zu vergeben. Dabei wird nach Kreativität, Fleiß und Teamarbeit bewertet. Die Klasse wurde für das Hörspiel in vier Gruppen eingeteilt: Eine Sprechergruppe, eine Komponistengruppe, eine Gruppe, die für die Geräusche zuständig ist, und eine, die sich um die Gestaltung des CD-Covers und die Präsentation kümmert. So gibt es wirklich für jeden etwas zu tun und jeder bringt sich auf seine Weise ein. Für die Sprecherinnen und Sprecher gibt es Stimmtraining, so muss Maria üben, wie eine Polizistin zu sprechen. Die Komponistengruppe wiederum sitzt mit der Profikomponistin Esther

Schwarzrock am Klavier und arbeitet an der passenden Musik zu den verschiedenen Szenen im Hörspiel. Die Geräuschegruppe zieht mit Mikrofon und Aufnahmegerät hinaus aus der Schule, um die dazu passenden Umweltklänge einzufangen. „Jetzt wissen wir auch, wie und womit man Geräusche und Töne nachmachen kann", freuen sich die Schüler. „Zum Beispiel klingt zertretenes Mehl wie langsame Schritte im Schnee oder das langsame Öffnen des Reißverschlusses an der Jacke wie das Öffnen eines Zeltes – wir haben Verschiedenes ausprobiert." „Da lernt man dann auch, dass bei einer Aufnahme, die im Winter spielt, kein Vogelgesang zu hören sein darf", erinnert sich Philip lachend und erzählt, wie sie die Aufnahme noch einmal von vorn beginnen mussten. Bei den Tonaufnahmen im Studio hilft der Studiotechniker Martin Dehnke den Jugendlichen. „Er gibt viele Tipps, sagt, was geht und was wir lassen sollten, welche Aussprache gut ist und welche Effekte möglich sind. Und er hat heute zum Schluss sogar selbst bei einem Stück mitgesungen", erzählt Benjamin begeistert. Die Schüler sind so mit ihrem Projekt verwachsen, dass sie teilweise von abends um sechs bis nachts halb drei im Studio sitzen und mit Martin herumexperimentieren. „Das Projekt ist zwar irrsinnig anstrengend und zeitaufwändig, aber es lohnt sich. Weil man viel mehr gelernt hat als im normalen Musikunterricht", meint Benjamin. Und auch sein Freund Philip ist sich sicher: „Das ist nun mal einfach viel besser, als wenn du ewig lernen oder irgendwelche Liedchen singen musst."

A. Beantworten Sie die folgenden Fragen! **[5]**

1. Was sind die Aufgaben von den vier Gruppen?
2. Warum freuen sich die Schüler für das Projekt ‚Hörspiel'?

B. Sind die folgenden Aussagen richtig oder falsch? **[2]**

1. Die Schüler bekommen keine Noten für das Projekt.
2. Der Studiotechniker Martin Dehnke hilft den Jugendlichen beim Stimmtraining.

C. Ergänze! **[1]**

1. _____, _____ und _____ sind die Bewertungskriterien bei dem Projekt.

Total No. of Questions : 5 SEAT No.

P-7083 Total No. of Pages : 2

[6127]-539

T.Y.B.A. (Semester - V)

CC-1E URDU

URDU FICTION:STUDY OF NOVEL &DRAMA

(2019 Pattern) (35073) (CBCS)

Total Marks :70] *[Time :2½ Hours*

ہدایات:

تمام سوالات لازمی ہیں۔

بائیں جانب نمبرات درج ہیں۔

سوال نمبر1: ناول کے فن پر روشنی ڈالتے ہوئے اس کی مختلف اقسام پر روشنی ڈالئے۔ **[10]**

یا

اردو میں ناول نگاری کے آغاز اور اس کی تاریخ کا جائزہ لیجئے۔

سوال نمبر2: ناول ''ایوان غزل'' حیدرآباد کی تہذیب کی عکاس ہے۔واضح کیجئے۔ **[15]**

یا

جیلانی بانو کی ناول نگاری کی انفرادی خصوصیات بیان کیجئے۔

سوال نمبر3: ڈرامے کے اہم لوازمات پر تبصرہ کیجئے۔ **[10]**

یا

اردو ڈرامے کی تاریخ مفصل بیان کیجئے۔

P.T.O.

سوال نمبر4 : امتیاز علی تاج کی حیات وادبی کارناموں کا جائزہ لیجئے۔ **[15]**

یا

ڈرامہ ''انارکلی'' کا تنقیدی جائزہ پیش کیجئے

سوال نمبر5: مختصر نوٹ لکھئے۔ (کوئی چار-4) **[20]**

i) انارکلی کا کردار

ii) چاندنی کا کردار

iii) پارسی تھیٹریکل کمپنیاں

iv) ناولوں میں پلاٹ کی اہمیت

v) سلیم کا کردار

vi) امتیاز علی تاج کی ڈرامہ نگاری کی خصوصیات

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P-7084

[Total No. of Page : 1

[6127]-540

T.Y. B.A.

मराठी (MARATHI)

SEC-2C : Karyakram Sanyojanatil Bhashik Kaushalye : Bhag-1

(कार्यक्रम संयोजनातील भाषिक कौशल्ये : भाग–1)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35025)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील दोन प्रश्नांपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) परिषद म्हणजे काय? त्याचे स्वरुप थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) आभासी कार्यक्रम संयोजनात आयोजकाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील दोन प्रश्नांपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) कार्यक्रम संयोजनातील भाषेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) सूत्रसंचालकाचे गुण व सूत्रसंचालकाने पाळावयाची पथ्ये कोणती?

प्रश्न 3) खालील दोन प्रश्नांपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100 शब्दांत लिहा. **[5]**

अ) कार्यक्रम संयोजनाची पूर्वतयारी टीप लिहा.

ब) 'मराठी भाषा गौरव दिन' कार्यक्रमाची रुपरेषा / आराखडा तयार करा.

Total No. of Questions : 3 SEAT No.

P-7085 Total No. of Pages : 1

[6127]-541

T.Y.B.A. (Semester - V)

URDU

SEC-2C : Advertisement

(2019 Pattern) (35074)

Total Marks :25] *[Time :2 Hours*

Note: *1) Attempt all questions.*

2) Figutres to the left indicate full marks.

سوال نمبر1: اشتہار تیار کرتے وقت کن نکات پر توجہ دینی ضروری ہے؟ **[10]**

یا

اشتہار میں رنگوں، علامتوں اور سمعی و بصری وسائل کی کیا اہمیت ہے؟ واضح کیجیے۔

سوال نمبر2: تشہیر کیوں ضروری ہے؟ مدلل بیان کیجیے۔ **[10]**

یا

تشہیر میں Celebrities کی اہمیت پر روشنی ڈالیے۔

سوال نمبر3: چلتی پھرتی تشہیر کسے کہتے ہیں اور اس کے کیا ذرائع ہیں؟ **[5]**

یا

تشہیر کے ابتدائی فرائض بیان کیجیے۔

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

[Total No. of Page : 1

P-7086

[6127]-542

T.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

SEC-2C : SKill Enhancement Course

पाठ्यचर्या : पटकथा लेखन

(2019 Pattern) (Semester - V) (35096)

समय : 2 घंटे] *[पूर्णांक : 25*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[10]**

अ) पटकथा लेखन की परिभाषा देते हुए उसका सामान्य परिचय दीजिए ।

ब) पटकथा लेखन के अंगों पर प्रकाश डालिए ।

क) पटकथा लेखन में विचार (आयडिया) का महत्त्व स्पष्ट कीजिए ।

ड) पटकथा लेखन में प्लॉट बनाने की प्रक्रिया समझाइए ।

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[10]**

अ) दृश्य–श्राव्य माध्यमों में स्क्रिप्ट लेखन का अनन्यसाधारण महत्त्व है, स्पष्ट कीजिए ।

ब) विज्ञापन के लिए स्क्रिप्ट लेखन कैसे किया जाता है?

क) शॉर्टफिल्म का सामान्य परिचय दीजिए ।

ड) वृत्तचित्र के लिए स्क्रिप्ट लेखन की आवश्यकता पर प्रकाश डालिए ।

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किसी एक पर टिप्पणी लिखिए : **[5]**

अ) पटकथा में संवादों का महत्त्व

ब) पटकथा लेखन सॉफ्टवेयर

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 1

P-7087

[6127]-543

T.Y. B.A.

SANSKRIT

SEC-2C : Introduction to Manuscriptology

(2019 Pattern) (Semester - V) (35114)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***

सूचना: *सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.*

2) ***Figures to right indicate marks.***

उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

Q1) Write an essay type answer to any one of the following : **[15]**

खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे सविस्तर उत्तर द्या.

i) Languages and scripts used in manuscripts.

हस्तलिखितांतून योजल्या जाणाऱ्या भाषा आणि लिपी.

ii) Explain structure of manuscripts.

हस्तलिखितांची रचना स्पष्ट करा.

Q2) Write an answer to any two of the following. **[10]**

कोणत्याही दोहोंवर टीप लिहा.

i) Textual Criticism.

पाठचिकित्सा

ii) History of writing material in India.

भारतातील लेखन साहित्याचा इतिहास

iii) Documentation and conservation of manuscripts.

हस्तलिखितांचे नोंदणीकरण आणि जतन

□□□

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : ____

P-7088

[Total No. of Pages : 2

[6127]-544

T.Y. B.A.

ECONOMICS

SEC - 2C : Business Management - I

(2019 Pattern) (Semester - V) (35154)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***Attempt all questions.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Answers should be precise and to the point.***
4) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) Answer any one question of the following : **[10]**

a) State the advantages and disadvantages of Make in India.

b) State the importance of management.

Q2) Answer any one question of the following : **[10]**

a) Explain the steps in decision making process.

b) State the characteristics of management.

Q3) Write a note on any one of the following : **[5]**

a) Start up India.

b) Nature of planning.

▽▽▽▽

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P-7088

[6127]-544

T.Y. B.A.

ECONOMICS

SEC - 2C : Business Management - I

(2019 Pattern) (Semester - V) (35154)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.

4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) मेक इन इंडियाची फायदे–तोटे सांगा.

ब) व्यवस्थापनाचे महत्व सांगा.

प्रश्न 2) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) निर्णय प्रक्रियेतील टप्पे स्पष्ट करा.

ब) व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा. **[5]**

अ) स्टार्ट अप इंडिया

ब) नियोजनाचे स्वरूप

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : ____

P7089

[Total No. of Pages : 2

[6127]-545
T.Y. B. A.
POLITICAL SCIENCE
SEC - 2 C : Samyukta Maharashtra Movement
(2019 Pattern) (Semester - V) (35165)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one question in the following questions (200 words) **[10]**

a) What is Regionalism ? Explain the nature of Regionalism.

b) Explain the thoughts of Indian National Congress on Regionalism.

Q2) Answer any one question of the following questions (200 words) **[10]**

a) Explain the Emergence and Development of Regional consciousness in Maharashtra.

b) Comment on Genesis of Regionalism in India.

Q3) Write Note (any one) **[5]**

a) Preferential Treatment for ‘sons of soil’

b) Difficulties in the formation of samyukta Maharashtra.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P7089

[6127]-545
T.Y. B. A.
POLITICAL SCIENCE
SEC - 2 C : Samyukta Maharashtra Movement
(2019 Pattern) (Semester - V) (35165)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* ***[*एकूण गुण : *25***

सूचना :– ***1)*** **सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.**

2) **उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.**

3) **संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी पृश्नापत्रिका पहावी.**

प्र.1) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर** 200 **शब्दांत लिहा.** **[10]**

अ) **प्रदेशवाद म्हणजे काय? ते सांगून प्रदेशवादाचे स्वरुप स्पष्ट करा.**

ब) **भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे प्रदेशवादाबाबतचे विचार स्पष्ट करा.**

प्र.2) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर** 200 **शब्दांत लिहा.** **[10]**

अ) **महाराष्ट्रातील प्रदेशवादाच्या जाणीवेचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा.**

ब) **भारतातील प्रदेशवादाच्या उत्पत्तीवर भाष्य करा.**

प्र.3) **टीप लिहा. (कोणतीही एक)** **[5]**

अ) **मातृभूमी सिद्धांतासाठी प्राधान्यपूर्ण उपचार.**

ब) **संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीतील अडचणी.**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : ____

P7090

[Total No. of Pages : 2

[6127]-546
T.Y. B.A.
HISTORY
SEC - 2 C : South Indian Art & Architecture
(From 4th Century A.D. to 12th Century A.D.)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35176)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answers to the following questions in 200 words. (any one) **[10]**

a) Write detailed information about Lepakshi painting in Andhra Pradesh?

b) Write brief information about Buddist caves at Verul.

Q2) Write the answers to the following questions in 200 words. (any one) **[10]**

a) Write in brief description of Various temples of Pattadakal

b) Discuss in detail the paintings in cave No-1 with an introduction to painting of Ajanta.

Q3) Write notes on (Any one) **[5]**

a) Mahabalipuram.

b) Ter (Osmanabad).

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P7090

[6127]-546
T.Y. B. A.
HISTORY
SEC - 2 C : South Indian Art & Architecture
(From 4th Century A.D. to 12th Century A.D.)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35176)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

अ) आंध्र प्रदेशातील लेपाक्षी चित्रकलेविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

ब) वेरूळ येथील बौद्ध लेण्याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

अ) पट्टदकल येथील विविध मंदिराची थोडक्यात माहिती लिहा.

ब) अजिंठा येथील चित्रकलेचा परिचय देवून लेणी क्र 1 मधील चित्राची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणताही एक) **[5]**

अ) महाबली पुरम

ब) तेर (उस्मानाबाद)

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : ____

P7091

[Total No. of Pages : 2

[6127]-547
T.Y. B. A.
HISTORY
SEC - 2 C : Research Paper Writing
(2019 Credit Pattern) (Semester - V) (35177)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write any one questions in 200 words. **[10]**

a) Explain the process and importance of review of literature in historical research.

b) Explain the importance of research design in research process.

Q2) Write any one questions in 200 words. **[10]**

a) What is footnote? explain the importance of footnote.

b) Explain the importance of research problem formulation in the research process.

Q3) Short note (any 1) **[5]**

a) Classification of sources.

b) Bibliography.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P7091

[6127]-547
T.Y. B.A.
HISTORY
SEC - 2 C : Research Paper Writing
(2019 Credit Pattern) (Semester - V) (35177)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* ***[*एकूण गुण : *25***

सूचना :– ***1)*** **सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.**

2) **उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.**

3) **संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.**

प्र.1) **खालील प्रश्नांची** 200 **शब्दांत उत्तरे लिहा. (फक्त एक)** **[10]**

अ) **ऐतिहासिक संशोधनामध्ये संशोधन साहित्याचा आढावा घेण्याची प्रक्रिया सांगुन महत्व स्पष्ट करा.**

ब) **संशोधन प्रक्रियेत संशोधन आराखडयाचे महत्व सांगा.**

प्र.2) **खालील प्रश्नांची** 200 **शब्दांत उत्तरे लिहा. (फक्त एक)** **[10]**

अ) **तळटीप (कुटनोट) म्हणजे काय? तळटीपेचे महत्व विशद करा.**

ब) **संशोधन प्रक्रियेत संशोधन समस्या सुत्रणाचे महत्व स्पष्ट करा.**

प्र.3) **टीपा लिहा. (कोणतेही एक)** **[5]**

अ) **साधनांचे वर्गीकरण**

ब) **संदर्भ साधनांची सुची (बिब्लिओग्राफी)**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : ____

P7092

[Total No. of Pages : 2

[6127]-548
T.Y. B. A.
HISTORY
SEC - 2 C : Museology
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35178)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 200 words. (Any one) **[10]**

a) Briefly explain the importance of museology.

OR

b) Give information about major selected museums of Maharashtra.

Q2) Answer the following questions in 200 words (Any one) **[10]**

a) Mention the functions of the working class in the museum.

OR

b) Write information about museum exhibits.

Q3) Short Notes (Any one) **[5]**

a) Museology.

OR

b) Importance of historical museum.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P7092

[6127]-548
T.Y. B.A.
HISTORY
SEC - 2 C : Museology
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35178)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 25**

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (फक्त 1) **[10]**

अ) संग्रहालयशास्त्राचे थोडक्यात महत्व विशद करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील प्रमुख निवडक संग्रहालयाची माहिती सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (फक्त 1) **[10]**

अ) संग्रहालयातील नोकरवर्गाची कामे सांगा.

किंवा

ब) संग्रहालयाचे प्रदर्शन याविषयी माहिती लिहा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणतेही 1) **[5]**

अ) संग्रहालयशास्त्र

किंवा

ब) ऐतिहासिक संग्रहालयाचे महत्व

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : ____

P7093

[Total No. of Pages : 2

[6127]-549
T.Y. B. A.
GEOGRAPHY
SEC - 2 C : Research Methodology - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35206)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***
4) ***Use of map stencil is allowed.***

Q1) Answer in 20 words each (Any five) **[10]**

a) What is research?

b) Write the characteristics of research.

c) Define tabulation in research.

d) Define research design.

e) What is mean by Experimental research design.

f) Define research problem.

g) What is meant by objectivity in scientific method?

Q2) Write short notes in about 100 words. (any two) **[8]**

a) Write the history of research.

b) Write factors in research design in detail.

c) What are essential conditions to formulation of significant research problem.

Q3) Write the answer of questions in 150 words (Any one) **[7]**

a) Explain the process of problem formulation in social research.

b) Explain the steps of scientific research.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 3]

P7093

[6127]-549
T.Y. B. A.
GEOGRAPHY
SEC - 2 C : Research Methodology - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35206)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 25**

सूचना :–
1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
5) संदर्भांसाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) **[10]**

अ) संशोधन म्हणजे काय?

ब) संशोधनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

क) संशोधनातील सादरीकरण – व्याख्या लिहा.

ड) संशोधन आराखडा – व्याख्या लिहा.

इ) प्रयोगात्मक संशोधन आराखडा म्हणजे काय?

फ) संशोधन समस्या – व्याख्या लिहा.

य) वैज्ञानिक संशोधन पद्धतीतील वस्तुनिष्ठता म्हणजे काय?

प्र.2) प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[8]**

अ) संशोधनाचा इतिहास सांगा.

ब) संशोधन आराखड्याचे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

क) संशोधन समस्या अर्थपुर्ण होण्यासाठी आवश्यक असणारे घटक सांगा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[7]**

अ) सामाजिक संशोधनातील समस्या सुत्रणाची प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) वैज्ञानिक संशोधनाच्या पायऱ्या सविस्तर स्पष्ट करा.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P7094

[Total No. of Pages : 2

[6127]-550
T.Y.B.A.
रागसंगीत गायन
SEC-2C : स्किल डेव्हलपमेंट इन म्युझिक
(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला यापैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32520) (35214)

वेळ : *2* तास] [एकूण गुण : *25*

सूचना : *1)* पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उर्वरीत 5 पैकी कोणतेही 4 असे एकूण 5 प्रश्न सोडवा.
3) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 याप्रमाणे समान गुण आहेत.
4) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* मधुवंती रागाच्या मध्यलय बंदिशीचे स्वरलेखन करा अथवा अहिर–भैरव रागाची माहिती लिहा. **[5]**

प्र.*2)* जयजयवंती रागाची विस्तृत शास्त्रोक्त माहिती लिहा. **[5]**

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही एका तालाचा माहितीसह ठेका लिहा. **[5]**
अ) त्रिताल
ब) विलंबित त्रिताल
क) एकताल

प्र.*4)* व्याख्या लिहा. **[5]**
अ) रागजाती
ब) सप्तक
क) आवर्तन
ड) रागसमय
इ) पकड

प्र.*5)* चरित्र लिहा. (कोणतेही एक) **[5]**
अ) पं. रामाश्रय झा
ब) पं. हृदयनाथ मंगेशकर
क) हिराबाई बडोदेकर

प्र.*6)* निबंध लिहा. (कोणताही एक) **[5]**
अ) संगीत आणि व्यवसायाच्या संधी
ब) संगीत साधनेचे महत्त्व
क) कंठसाधनेचे महत्त्व

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

P7094

[6127]-550

T.Y.B.A.

तबला

SEC-2C : स्किल डेव्हलपमेंट इन म्युझिक

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला यापैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32520) (35214)

वेळ : *2* तास*]* *[*एकूण गुण : *25*

सूचना : *1)* पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उर्वरीत 5 पैकी कोणतेही 4 असे एकूण 5 प्रश्न सोडवा.

3) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 याप्रमाणे समान गुण आहेत.

4) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* ताल त्रितालमध्ये एक रेला लिपिबद्ध करा. **[5]**

प्र.*2)* कोणत्याही एका तालाचे लेखन करा. **[5]**

अ) दीपचंदी

ब) आडाचौताल

प्र.*3)* रेला या वादन प्रकाराविषयी लिहा. **[5]**

प्र.*4)* कोणत्याही एका कलाकाराचे सांगीतिक योगदान व जीवन परिचय लिहा. **[5]**

अ) उस्ताद झाकीर हुसेन

ब) पं. सामताप्रसाद

प्र.*5)* कोणताही एक निबंध लिहा. **[5]**

अ) संगीतसभांचे महत्त्व

ब) साथसंगतीचे तंत्र

प्र.*6)* धिरधीर व गदिगन या बोलांची निकासपद्धती लिहा. **[5]**

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P7095

[Total No. of Pages : 2

[6127]-552

T.Y.B.A

PSYCHOLOGY

SEC-2C : Personality Development - 1

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35224)

Time : 1 Hour] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following (Any one) **[10]**

a) Discuss various aspects of self appraisal

b) Describe first three effective habits given by stephen covey

Q2) Answer the following (Any one) **[10]**

a) Explain the five factor model of personality trait

b) Describe the factors affecting personality

Q3) Answer the following (Any one) **[5]**

a) Describe tools of doing self-assessment

b) Explain the nature of personality

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P7095

[6127]-552
T.Y.B.A
PSYCHOLOGY
SEC-2C : Personality Development - 1
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35224)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *1* **तास]** **[एकूण गुण :** *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

अ) स्व मूल्यांकनातील विविध पैलूंची चर्चा करा.

ब) स्टीफन कोव्हे यांनी सांगितलेल्या पहील्या तीन परिणामकारक सवयींचे वर्णन करा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

अ) व्यक्तीमत्वाचे पंचघटक प्रारूप स्पष्ट करा.

ब) व्यक्तीमत्वावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[5]**

अ) स्व मुल्यमापनाच्या साधनांचे वर्णन करा.

ब) व्यक्तीमत्वाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P7096

[Total No. of Pages : 4

[6127]-553
T.Y.B.A.
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
SEC-2 C : Human Rights and UN
(Value/Skill Based Course)
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35274)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are Compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full Marks.***

Q1) Select the Correct Option for and rewrite the Statement. **[5]**

a) International Commission on Women was established by which organization?

i) International Human Rights Commission

ii) Security Council

iii) World Health Organization

iv) Economic and Social Council

b) How many articles are there in the United Nations Declaration of Human Rights?

i) 23 ii) 25

iii) 30 iv) 35

c) When was the League of Nation.

i) 1919 ii) 1920

iii) 1923 iv) 1991

d) According to the recommendation of the Economic and Social Council, when was the declaration of 'Fundamental Human Rights?

i) December 10, 1948 ii) January 10, 1952

iii) November 26, 1949 iv) January 26, 1950

e) When is Human Rights Day celebrated worldwide?

i) 16 February ii) 10 December

iii) 26 November iv) 21 January

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in 100 words each (Any three) **[12]**

a) Explain the Meaning and Concept of Human Right?

b) State in brief Historical background of the Universal Declaration of Human Rights.

c) Explain the Concept of Equal dignity and rights

d) What is effective remedy rights?

e) State the concept of Private rights

Q3) Answer the following Questions in 200 words each (Any One) **[8]**

a) Explain the provisions in the United Nations charter on Human Rights.

b) Describe in detial the Concept of Uncontrolled arrest prevention.

Total No. of Questions : 3]

P7096

[6127]-553
T.Y.B.A.
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
SEC-2 C : Human Rights and UN
(Value/Skill Based Course)
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35274)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास] [एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडून विधाने परत लिहा. **[5]**

अ) आंतरराष्ट्रीय महिला आयोगाची स्थापणा कोणत्या संस्थेने केली आहे?

i) आंतरराष्ट्रीय मानवाधिकार आयोग ii) सुरक्षा परिषद

iii) जागतिक आरोग्य संघटना iv) आर्थिक व सामाजिक परिषद

ब) संयुक्त राष्ट्राच्या मानवी हक्क जाहिरनाम्यात एकूण किती कलमे आहेत?

i) 23 ii) 25

iii) 30 iv) 35

क) राष्ट्रसंघाची स्थापणा केंव्हा झाली?

i) 1919 ii) 1920

iii) 1923 iv) 1991

ड) आर्थिक व सामाजिक परिषदेच्या शिफारशीनुसार 'मानवी मुलभूत अधिकाराची घोषणा' केंव्हा करण्यात आली?

i) 10 डिसेंबर 1948 ii) 10 जानेवारी 1952

iii) 26 नोव्हेंबर 1949 iv) 26 जानेवारी 1950

इ) जगभरात मानवी हक्क दिन केंव्हा साजरा केला जातो?

i) 16 फेब्रुवारी ii) 10 डिसेंबर

iii) 26 नोव्हेंबर iv) 21 जानेवारी

प्र.2) 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[12]**

अ) मानवी हक्काचा अर्थ आणि संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) मानवी हक्कांच्या वैश्विक जाहिरनाम्याची थोडक्यात ऐतिहासिक पार्श्वभूमी सांगा.

क) 'समान प्रतिष्ठा आणि हक्क' हि संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) प्रभावी उपाय हक्क म्हणजे काय?

इ) 'खाजगी हक्क' हि संकल्पना सांगा.

प्र.3) 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[8]**

अ) संयुक्त राष्ट्राच्या मानवाधिकार सनदे मधील तरतुदी स्पष्ट करा.

ब) 'आनियंत्रित अटक प्रतिबंध' हि संकल्पना सविस्तर विशद करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : ____

P7097

[Total No. of Pages : 1

[6127]-554
T.Y. B.A.
ENGLISH
SEC-2C : MASTERING LIFE SKILLS & LIFE VALUES
(2019 Pattern) (Semester-V) (35334)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one of the follwing:(one out of two) **[10]**

a) What are life skills and why are they important in today's word?

b) How can individuals develop and improve their life skills, and what resources are available to support this process?

Q2) Attempt any One of the following: (one out of two) **[10]**

a) What is critical thinking, and how can it be developed and applied in various contents?

b) What are interpersonal skills, and why are they important in personal and professional relationships?

Q3) Attempt Any one of the following: **[5]**

a) What is problem - solving and how can individuals develop and improve their problem - solving skills?

b) Write a short note on management of stress and Emotions.

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. :

P7098

[Total No. of Pages : 2

[6127]-555

T.Y.B.A.

PHILOSOPHY

SEC-2C : Course on Social Science Research Methodology: Theory and Practice of Dissertation Writing (CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35425)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write a short note on any three of the following in 50 words each. **[15]**

a) What is Meant by Science?

b) Research

c) Research Methodology

d) Case Study

e) Survey

Q2) Answer the following question in 200 words (Any one) **[10]**

a) What is data collection?

b) Explain the various types and importance of Research methodology.

P.T.O.

Total No. of Questions : 2]

P7098

[6127]-555
T.Y.B.A.
PHILOSOPHY
SEC-2C : Course on Social Science Research Methodology: Theory and Practice of Dissertation Writing
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35425)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* *[*एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पाहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही तीनावर 50 शब्दात टीपा लिहा. **[15]**

अ) उदाहरणासह विज्ञानाचा अर्थ

ब) संशोधन

क) संशोधन कार्यप्रणाली

ड) केस स्टडी

इ) सर्वेक्षण

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 200 शब्दात उत्तरे लिहा. **[10]**

अ) तथ्य (माहिती) संकलन म्हणजे काय?

ब) संशोधन पद्धतीचे विविध प्रकार आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : ____

P7099

[Total No. of Pages : 2

[6127]-556
T.Y. B. A.
PUBLIC ADMINISTRATION
SEC - 2 C : Samyukta Maharashtra Movement
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35447)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one question in the following questions in 200 words. **[10]**

a) Discuss on Indian National Congress and Regionalism.

b) Discuss the Genesis of Regionalism in India.

Q2) Answer any one question in the following questions in 200 words **[10]**

a) What is Regionalism? Explain the nature of Regionalism.

b) Discuss preferential Treatment for ‘sons of soil’.

Q3) Write short note (any one) **[5]**

a) Difficulties in the formation of samyukta Maharashtra.

b) Emergence and Development of Regional consciousness in Maharashtra.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

P7099

[6127]-556
T.Y. B. A.
PUBLIC ADMINISTRATION
SEC - 2 C : Samyukta Maharashtra Movement
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35447)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* **[एकूण गुण : *25***

सूचना :– ***1)*** **सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहेत.**

2) **उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.**

3) **संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.**

प्र.1) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर** 200 **शब्दांत लिहा.** **[10]**

अ) **भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस आणि प्रदेशवाद यावर चर्चा करा.**

ब) **भारतातील प्रदेशवादाच्या उत्पत्तीवर चर्चा करा.**

प्र.2) **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर** 200 **शब्दांत लिहा.** **[10]**

अ) **प्रदेशवाद म्हणजे काय? प्रदेशवादाचे स्वरुप स्पष्ट करा.**

ब) **मातृभूमी सिद्धांतासाठी प्राधान्यपूर्ण विचार यावर चर्चा करा.**

प्र.3) **टीप लिहा. (कोणतीही एक)** **[5]**

अ) **संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीतील अडचणी**

ब) **महाराष्ट्रातील प्रदेशवादाच्या जाणीवेचा उदय आणि विकास**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

P-7100

[6127]-557

T.Y. B.A.

हिंदी (HINDI)

CC-1E(G-3) : कथेतर विधाएँ

(2019 Pattern) (3 Credits) (CBCS) (Semester - V) (35093)

समय : 2½ घंटे] *[पूर्णांक : 70*

पाठ्यपुस्तक : कथेतर गद्य साहित्य (संस्मरण और रेखाचित्र)

सूचनाएँ : *1)* *सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।*

2) *दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।*

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[14]**

अ) अमृतलाल नागर ने शरद चंद्र चटर्जी की छवि को किस तरह अंकित किया है?

ब) 'प्रेमचंद एक स्मरण' के माध्यम से प्रेमचंद के जीवन संघर्ष को उद्घाटित कीजिए ।

क) कृष्णा सोबती ने मियाँ नसरूद्दीन के व्यक्तित्व, रूचियाँ एवं स्वभाव को किस तरह से वर्णन किया है?

ड) शिवपूजन सहाय ने निराला के जीवन के कौन से विशेष प्रसंगों पर प्रकाश डाला है?

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[14]**

अ) पीपल रेखाचित्र के माध्यम से अज्ञेय की प्राकृतिक संवेदनशीलता को स्पष्ट कीजिए ।

ब) डबली बाबू की स्वभावगत प्रवृत्तियों पर प्रकाश डालिए ।

क) अमृत के स्रोत जवाहरलाल नेहरू रेखाचित्र में लेखक ने प्रधानमंत्री नेहरु की कौनसी दिलचस्पयादों को अभिव्यक्त किया है?

ड) रजिया की स्वभावगत विशेषताएँ लिखिए ।

P.T.O.

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणी लिखिए : **[14]**

अ) प्रेमचंद का संघर्षशील जीवन ।

ब) निराला की गरीबों के प्रति त्याग भावना ।

क) डबली बाबू की व्यवहार कुशलता ।

ड) जवाहरलाल नेहरू का व्यक्तित्व ।

प्रश्न 4) अ) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : **[7]**

i) 'प्रेमचंद ने जीवन के अनेक संघर्ष झेले और किसी संघर्ष में उन्होंने पराजय की अनुभूति नहीं प्राप्त की । पराजय उनके जीवन में कोई स्थान नहीं रखती थी ।'

ii) 'हमने जो अंदर झाँका तो पाया, मियाँ चारपाई पर बैठे बीडी का मजा ले रहे हैं। मौसमों की मार से पका चेहरा, आँखों में काइयाँ भोलापन और पेशानी पर मँजे हुए कारीगर के तेवर।'

ब) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : **[7]**

i) 'दस दिन बाद डबली बाबू सबेरे ही आए । चेहरे से बहुत अधिक थकान झलक रही थी। बगीचे के पास बेंच पर बैठते ही घबराए से दिखाई दिए ।'

ii) 'रजिया बढती गई। जब–जब भेंट होती, मैं पाता, उसके शरीर में नए–नए–विकास हो रहे हैं। शरीर में और स्वभाव में भी ।''

प्रश्न 5) अ) निम्नलिखित में से किसी एक सभा का इतिवृत्त लेखन कीजिए : **[7]**

i) बी.ए. पाठ्यक्रम में सुधार करने हेतु सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे के हिंदी अध्ययन मंडल की सभा हिंदी विभाग में संपन्न हुई । इस सभा का इतिवृत्त लेखन कीजिए ।

ii) आपके महाविद्यालय में अनुशासन को बरकरार रखने हेतु प्रधानाचार्य की अगुवाई में सभी कर्मचारियों की सभा संपन्न हुई। इस सभा का इतिवृत्त लेखन कीजिए ।

ब) निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर वार्ता लेखन कीजिए । **[7]**

i) पुणे में आयोजित राष्ट्रीय कबड्डी प्रतियोगिता पर वार्ता लेखन कीजिए ।

ii) आपके महाविद्यालय में आयोजित पुस्तक प्रदर्शनी पर वार्ता लेखन कीजिए ।

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Page : 2

P-7101

[6127]-558

T.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

CC-1E(G3) : प्रयोजनमूलक हिंदी : कार्यालयीन व्यवहार

(2019 Pattern) (Semester - V) (35094)

समय : 2½ घंटे] *[पूर्णांक : 70*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[14]**

अ) संपर्क भाषा से क्या तात्पर्य है? विस्तार से बताइए ।

ब) राष्ट्रभाषा का महत्त्व बताइए ।

क) राजभाषा किसे कहते है?

ड) अंतर्राष्ट्रीय भाषा पर अपने विचार व्यक्त कीजिए ।

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[14]**

अ) कार्यालयी पत्र के विविध प्रकार बताइए ।

ब) कार्यालयीन पत्र की विशेषताएँ बताइए ।

क) अधिसूचना का स्वरुप स्पष्ट करते हुए उसकी उपयोगिता बताइए ।

ड) निविदा का अर्थ बताते हुए उसके प्रारुप को स्पष्ट कीजिए ।

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : **[14]**

अ) हिंदी अनुवाद का महत्व को बताइए ।

ब) अनुवादक में कौन से गुणों का होना अनिवार्य है?

क) अनुवाद की प्रक्रिया के बारे में अपने विचार व्यक्त कीजिए ।

ड) कार्यालयीन अनुवाद का स्वरुप तथा मुख्य विशेषताएँ बताइए ।

प्रश्न 4) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणी लिखिए : **[21]**

अ) बोली

ब) भाषा की विशेषताएँ

क) सरकारी पत्र

P.T.O.

ड) प्रेस विज्ञप्ति

इ) अनुवाद का स्वरुप

फ) सूचना तकनीक के क्षेत्र में अनुवाद की आवश्यकता ।

प्रश्न 5) निम्नलिखित में से किसी एक परिच्छेद का हिंदी अनुवाद कीजिए । **[7]**

भारताची प्रगतीच्या दिशेने वेगाने पावले टाकणे हे केवळ देशवासीयांच्या श्रम आणि उपक्रमामुळेच नाही तर देशातील विविध संस्कृतींमध्ये प्रचलित असलेल्या सर्व सकारात्मक बदलामधून निर्माण झालेली गुणवत्ता हे ही याचे एक कारण आहे. या सांस्कृतिक विविधतेचे योगदान मोठे आहे. उत्तर रेल्वेने देशाच्या उत्तरे कडील भागात विविधतेचे हे सूक्ष्म रुप साकारण्यासाठी मोठ्या निर्धाराने आणि संयमाने काम केले आहे. त्यासाठी देशाच्या विविध भागांपासून इथपर्यंत रेल्वेचे मोठे जाळे तयार करण्यात आले आहे. रेल्वे सेवा मोठ्या दूरदृष्टीने आणि बुद्धिमत्तेने चालवल्या जातात. ज्याजोगे भारताची सांस्कृतिक झांकी पाहण्याची इच्छा असलेल्या रेल्वे प्रवाशांसाठी भारत दौऱ्याची सोय करता येईल. भारतीय रेल्वेने भूतकाळात तांत्रिक ज्ञान आणि कार्यदामतेसाठी प्रयत्न केले आहेत. आणि अजूनही आपल्या व्यवसाय प्रक्रियेतील सर्व तांत्रिक बदलांचा अवलंब करुन काम करण्याचा प्रयत्न करत आहे. आजही आपण तंत्रज्ञानातील बदलांशी ताळमेळ तखून देशाच्या अर्थव्यवस्थेतील अडथळे दूर करण्याचा प्रयत्न करीत आहे. चांगल्या विकासासाठी पायाभूत सुविधा मजबूत करणे ही आज प्रत्येक संस्थेची गरज बनली आहे. या परिसराच्या विकासासाठी उत्तर रेल्वेने नियोजनबद्ध आणि टप्प्या टप्प्याने काम केले असून त्यामुळे पर्यटनाचा ही आपोआप विस्तार झाला आहे.

अथवा

One of the reasons for India's rapid strides towards progress is not only due to the labor and initiative of the country men but also the quality created by all the positive changes prevalent in the various cultures of the country. The contribution of this cultural diversity is great. Northern Railways has worked with great determination and patience to realize this microcosm of diversity in the northern part of the country for this, a large network of railways has been built from various parts of the country. The railway services are operated with great foresight and intelligence to facilitate the India tour for rail passengers who wish to see the cultural tableau of India. Trying to work by adopting all the technological changes in the business process. Even today we are trying to remove the bottlenecks in the country's economy by keeping pace with the technological changes. strengthening intrastructure for better development has become the need of every organization today. Northern railway has worked in a planned and phased manner for the development of this area and due to this, tourism has automatically expanded.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5 **SEAT No.** | |

P-7102 **Total No. of Pages : 3**

[6127]- 559
T.Y.B.A (Semester-V)
PERSIAN
CC-1D: MODERN PERSIAN PROSE,LITERARY HISTORY & TRANSLATION
(2019 Pattern) (35103)

Total Marks :70] ***[Time :2½ Hours***

Instructions to the Candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q.1 Write a critical note on the book رهبر نثر اد نو or give an introduction of the book راه نودر تعليم وتربيت **[14]**

Q.2 Write a detailed note on origin and development of Modern Persian language. **[16]**

Q.3 Reproduce any one of the following passages in simple language. **[10]**

i) قدری تامل کنید که آیا این جنگ بین‌المللی که چهل کرورنفوس قربان وچندین هزار بچه هار ایتیم و خانما نهارا خراب کرد نتیجه چه قوه بوده است ؟ البته اینرا تصدیق درایم که هیچ چیز از دایره مشیت الهی خارج نیست اما اینرا کج نباید فهمید آیا نعوذ باللّٰه خدا وند رحیم علی الا طلاق تشنه اینهمه خونها بود این همه مظالم رادو ستمید اشت وياشو خی میکرد؟ حاشا وکلا! تعالی ربی عماتتصورون!

P.T.O.

ii) پس این فاجعه عظما جز نتیجه افکار پلید و خیالات و احساسات شیطانی خود بشر چیز دیگر نبوده است ، این فکر های منحوس ومنفی و شیطانی ابتدا د ر مغز چند نفر ازقایدین ملل سرزدو کم کم امواج اَنهادما غهای افر ادملتهارا استیلا نمودو آشیانه ساخت وزادوولد کردو مانند ابر های تاریکٔ فضای دماغهاعقلهای ملل را پوشانیده وقوای ممیزه وعقلیه آنان را ضعیف ساخت وپرده غفلت جلو چشم بصیرت این مردم کشید.

Q.4 Who was کاظم زاده ایران شهر ?Discuss his life and literary contribution? **[12]**

Q.5.A) Translate or explain any two of the following passages: **[12]**

i) اقلا پانزده دقیقه ورزش کنید یعنی دسَت هاوپاها وبدن را بانواع مختلف که در کتاب ہانمونه داده اند به حرکت بیا وریدو هر حرکت باید بایک نفس کشیدن عمیق همراه باشد تاخون بدن به خوبی باهوا ے صاف تازه شود.

ii) روزه گرفتن بخصوص در موقع سوء هضم بسیار نافع است ولی در حین اَن تا می توان اَب گرم ویا شربت میوه باید بسیار خورد تا معده ووروده هارا بشورد و خون را تصفیه کند .

iii) به قدر امکان لباس ہائے نرم وهوادار به پوشید و ازسر ماخوردن نتر سید. اگر برین عمل کنید و جودشما اَن قدر قوت خواهد گرفت که از سرما وگر مامتأثر نہ خواهد شد و مخصوصا لباسها نباید تنگ باشد وبفشارد. چو نکہ اَن وقت نمی گذارد که خون دربدن به اَزادی جریان کند وهمه جابزودی برسد.

iv) برائے صبحانه وناشتا بجائے چای وقهوه وشیر، میوۂ تازه ویا اقلا شیرۂ میوہیا ماست بخورید۔ درمیان میوہها انجیر سیب وانگور ونارنج وبادام وخرما گردو گلابی بسارمفید است.

B) Translate the following unseen passage into Persian, Urdu or Marathi.[6]

The quality of life is extremely affected by pollution. Pollution is known to work in a way which is difficult to understand through naked eyes alone. However, pollution is present everywherein the atmosphere. For example, it is impossible for one to see any type of natural gasses through naked eyes in the atmosphere. in the same way, the Pollutants that are drastically increasing and ruining the quality of air and environment are damaging for every living being.

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

P-7103

[6127]-560

T.Y. B.A.

SANSKRIT

SEC - 1C : KAVI-BHASAVIRACHITAM-PRATIMANATAKAM

(कविभासविरचितं प्रतिमानाटकम्) (General Paper - III)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35113)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***

सूचना: *सर्व प्रश्न* सोडविणे *आवश्यक आहेत.*

2) ***Figures to right indicate full marks.***

उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) **Translate in to English or Marathi (Any three)** **[15]**

इंग्रजी व मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही तीन)

i) सुमन्त्रः – सर्व एव महाराजम् ––

राजा – न न । श्रोत्ररसायनैर्मम हृदयातुरौषधैस्तेषां नामधेयैरेव श्रावय ।

सुमन्त्रः – यदाज्ञापयति महाराजः। आयुष्मान् रामः।

राजाः – राम इति । अयं रामः। तन्नामश्रवणात् स्पृष्ट इव मे प्रतिभाति।ततस्ततः ।

सुमन्त्रः – आयुष्मान् लक्ष्मणः।

राजा – अयं लक्ष्मणः । ततस्ततः।

सुमन्त्रः – आयुष्मती सीता जनकराजपुत्री।

राजा – इयं वैदेही। रामो लक्ष्मणो वैदेहीत्ययमक्रमः।

सुमन्त्रः – अत कः क्रमः ।

राजा – रामो वैदेही लक्ष्मण इत्याभिधीयताम्।

ii) भटः – जयतु कुमारः।

भरतः – भद्र! किं शत्रुघ्नो मामभिगतः।

भटः – अभिगतः खलु वर्तते कुमारः। उपाध्यायास्तु भवन्तमाहुः।

P.T.O.

भरतः – किमिति किमिति।

भटः – एकनाडिकावशेषः कृत्तिकाविषयः। तस्मात् प्रतिपन्नायामेव रोहिण्यामयोध्यां प्रवेक्ष्यति कुमारः।

भरतः – बाढमेवम्। न मया गुरूवचनमतिक्रान्तपूर्वम्। गच्छ त्वम्।

भटः – यदाज्ञापयति कुमारः। (निष्क्रान्तः)

भरतः – अथ कस्मिन् प्रदेशे विश्रमिष्ये भवतु दृष्टम्। एतस्मिन् वृक्षान्तराविष्कृते देवकुले मुहुर्तं विश्रमिष्ये तदुभयं भविष्यति देवतपूजा विश्रमश्च।

iii) सुमन्त्रः – इयं तत्रभवतो लक्ष्मणस्य जननी देवी सुमित्रा ।

भरतः – अम्ब! लक्ष्मणेनातिसन्धितोऽहमभिवादये ।

सुमित्रा – जांद! जसोमाई होहि। (जात! यशोभागी भव)

भरतः – अम्ब!इदं प्रयतिष्ये। अनुगृहीतोऽस्मि। ततस्ततः ।

सुमन्त्रः – इयं ते जननी ।

भरतः – (सरोषमुत्थाय।) आः पापे!

मम मातुश्च मातुश्च मध्यस्था त्वं न शोभसे ।

गङ्गायमुनयोर्मध्ये कुनदीव प्रवेशिता ।।

iv) भरतः – आर्य! अन्यमपि वरं हर्तुमिच्छामि।

रामः – वत्स! किमिच्छसि! किमहं ददामि!। किमहमनुष्ठास्यामि।

भरतः – पादोपभुक्ते तव पादुके मे

एते प्रयच्छ प्रणताय मूर्ध्ना।

यावद् भवानेष्यति कार्यसिद्धिं

तावत् भविष्याम्यनयोर्विधेयः ।।

Q2) A) **Reference to the context (any two)** **[10]**

संसदर्भ स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)

i) कष्टं वनं स्त्रीजनसौकुमार्यसमं लताभिः कठिनीकरोति ।

ii) मृगीव सीता परिभूय नीयते ।

iii) स्फुरति हृदयं वाहय रथम् ।

B) संस्कृतेन उत्तराणि लिखत (कान्यपि पञ्च) **[5]**

i) प्रतिमाइत्येतत्किं रूपकम् अस्ति ।

ii) अवदातिका सीतायाः कृते किम् आनयति?

iii) प्रतिमानाटकस्य कर्ता कः?

iv) दशरथस्य स्नुषा?

v) रिक्तस्थानं पूरयत–सीताभवः–सुमन्त्रतुष्टः।

vi) बहुवृत्तान्तानि कानि?

Q3) A) रिक्तस्थानानि पूरयत (कान्यपि पञ्च) **[5]**

i) भर्तृदारकमभिषिच्य महाराजो ..... गमिष्यतीति । (वनं/देवालयं)

ii) अल्पं तुल्यशीलानि ..... सृज्यन्ते । (द्वन्द्वानि/दैवानि)

iii) दशरथस्य रांज्ञी ..... लक्ष्मणस्य जननी । (कौसल्या/सुमित्रा)

iv) रामस्यपिता ..... । (दशरथः/सुमन्त्रः)

v) सीतायाः अपरं नाम (मैथिली/अवदातिका)

vi) विधिः ..... महाराज! (अनतिक्रमणीयः/रमणीयः)

vii) नन्दिलकः ..... । (राक्षसः/तापसः)

B) Critically appreciate the first act of Pratimānāṭaka **[15]**

प्रतिमा नाटकाच्या प्रथम अंकाचे चिकित्सक रसग्रहण करा.

OR/किंवा

Critically appreciate the fifth act of Pratimānāṭaka

प्रतिमा नाटकाच्या पाचव्या अंकाचे चिकित्सक रसग्रहण करा.

Q4) Write notes (any two) **[20]**

टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

i) Nāndī

नान्दी

ii) Avadātikā

अवदातिका

iii) Lakṣmaṇaḥ

लक्ष्मणः

iv) Bharatavākyam

भरतवाक्यम्

□□□

Total No. of Questions : 3 **SEAT No.**

P-7104 **Total No. of Pages : 3**

[6127]- 561

T.Y.B.A. (Semester-V)

Arabic Gen-III

CC-1E CLASSICAL & MODERN PROSE & TRANSLATION

(35141) (2019 Pattern)

Total Marks :70] ***[Time : 2½ Hours***

Instructions to candidates :

1) ***All questions are Compulsory.***
2) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q.1 Translate into Urdu/Eng/ Marathi any two of the following Quranic Surahs: **[20]**

a) سوُرَةُ البُرُوجِ ۔ b) سُورَةُ لا نفطاعَا

c) سُوَرَةُ الفُرقَان ۔ d) سُورَةُ الحُجُرَاتِ ۔

Q.2 Translate in to Urdu/Eng/ Marathi any two of the following Passages **[30]**

(الف) اَلشَائی شَرَابٌ مُنعِشٌ عَمِیمٌ الاسِئتِعمَالِ فِی الْوَقتِ الحَاضِرِوَ یُصنَعُ ھٰذا الَشَّرابُ مِنُ اَوجرَاقِ الشائیِ بِوَاَلْمَاءِ اَلْمَغلِیّ عَلَیَھا وَأصُلُ مَوطِنِہ بلا الصّین۔ فَأوّ لَ ظُھُورِ کَانَ فیھَا۔ ثُمَّ اِلنَتَشَرت زِرَاعَةُ اِلَی خَارِجھَا وِّھُوَالآن یُنبِتُ فیِ ا الیَا بانِ وَ فیِ جِھَاتٍ مِن بِلادِ الَھِئندِ کَآسَام وَ سَیَلاَن وَقَدُ کَانَ فِی بَادِئُ اَ مُرِہ بَرِیَّایُنبتُ فِی

P.T.O.

ألاحُراشِ اَشْجَاراًعَالِيَةٌ۔ اَمَّا لآنَ وَقَدْ عُرِفَتْ فَائِدَ تُهُ فبَدأ النّاسُ يَهْتَمُّوْنَ بِزرَاعَتِهٖ وَلِيَغْرِ سُونَهُ فِى البسَا تِينُ خَاَصَسَّةٍ وَيَعْتَنُونَ بَأشْجَارِه فَلَايَتْرُ كُونَهَاتَطُولُ۔ بَلْ يُعَلِّمُونَها وَهِىَ ضَغِيَرةُ الكيمِيَا تَكُثُراَوْ راقُهَا۔

(ب) وَلِنباتِ الشّائِي زَهْرٌ اَبْيَضُ جَمِيلٌ مَنَظَرِ۔ طَيّبَةُ الرّائِحَةِ وَ فِىْ وَسَطِهٖ خُيُوطٌ صُفَرٌ ۔ اَمّا اَلا وَرَاق فُصَغيَرةٌ مُضَرّسَةٌ وَلَا يَتقَطِعُ نَبْتُها طُولَ السَّنَةِ وَلِذَ الِكَّ يُعْتَبَرُالشَّائِي مِنَ النّباتِ دَائِمَ لِخَضَرَة وَلَا ۔ تُجِنَئى الاَورَا قُ مِنَ الشَّجَرَةِ اِلّااذا۔ بَلَغَتِ الشَجَرَةُ الْحَولَ اَلثالِث مِنَ اَلَعُمُرِ وَتُجُنٰى ثلاث مِرّاتٍ فِي السَّنَةِ حسِينَ تلكُونُ اَلْاَورَاقُ طرِيَّةٌ وَمِنَ اَلجَيْنَةِ الاُولىٰ يُؤ خَذُ اَحُسَنُ اَلشّا ئِي لَوتًا وَرَائِحَةٌ وَطَعْمًا اَمّااَوْرَاق اَلْجِنِسَّةِ اَلثَا نِيَّةِ وَالثالِثَةِ فَقَلِيلَةُ الخُلاصَةِ كَثِيرَةُ اَلمرارَةِوَبعدَ جَنَ الاَوراقِ تُجَفَّفُ فِي الشَّمْسِ۔

(ج) نَصَحَ اَلْمعَلّمُ تَلاَ مِيذَهُ ۔لَا تُخَالِطوُ ا اَلاَشْرارَ لِاَنّ مُحا لَطَةُ الاَ شرارتُفسِدُ الَا خلَاق ۔ لا تُصَا حِبُو اقُرَنَاءَ السُّوءِ لِاَنّ مَصَا حَبَتَهُمْ تُشَوّهُ اَلشّمْعَةَ وَ تُلَوّثُ السّيَرَةَ ۔ اذِا۔ سِرْ تَمُ وَسِيَرُوا فِي اَلجانِب اَلاَ يُمَنِ مِنَ الطّريق بِتأَ نِّ وَلاَ تَقوُ لُوافِى كِتابِ اَوَصحِيفَةٍ۔ بَلَ النظُرُواأمَا مَكُمْ حَتٰى تصتطِد مُوا بَا حَدٍ وَاذِ ا اَرذُتّمْ اَن تَعْبُروُ االشارِعُ مِنَ جَانِب الىٰ آخَرَ اَلتفِتُوالَيسُرةُ وَ يَمُنَةُقَبلَ اَن لَتَعبُرُوُا۔ وَاَذِارَأيتُمْ زُحَامًااَوْ خِصَا مًا ابِتَعِدُوامِنهُ وَلاَ لتُعَرّضُوا اَلعُنكُمْ لِلِخَطُرَةِ وَاذِا وَجَدْ تُمْ فِي اَلطّرِيقِ۔فَقِيراً لتيحَقّ اَ لُمسَاعَدَةَ اَحْسِنُوَا اِلَيْةِ بِقَدْرِ اَلمُستَطاعَ۔

Q.3 a) Translate into English the following Passage: **[10]**

حُجُرَةُالدّ راسَةِ هِيَ اَلمَكَانُ اَلّذيَ يَجُتَمِعُ فِيهِ اَلطّلّابُ اَمامَ الاساتِذة اَلَّذِين لِيَشُرَحُونَ الدُّرُوسَ وَيكُتُبونَ ـ اَ لطّتبيقَاتِ عَلَى السَّبُّورَةِ بالِطَّبَا شيرِوَ ـكُلُّ طَالِبٍ يَجُلسُ عَلىَ الُكُرسّيِ ـ وَاَمَا مَهُ مِنُضَدَةٌ عَلَيهَا ـ الُكتِابُ وَالُقَلَمُ وَ ـالكشاكِيلُ وَعَلىَ اَلخائِطِ خَرِيُطَةُلا لِهِندِ وَ بِهَامِنُ مَوَاقِعِ اَلمُدنِ بِالُهِنُدِ ـ

b) Translate into Arabic the following Passage: **[10]**

It is a place where a black board is found. It is used for explaining the Lesson, Writting the Questions, Answers and Exercises for all Subjects. It is Place in Which The Teacher Ask The Students Questions-Concerning the Previous Lessons.

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7105

[Total No. of Pages : 4

[6127]-562
T.Y.B.A.
ECONOMICS
CC-1E : Indian Economic Development - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35153) (General Paper - III)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***Attempt all questions.***
2) ***Figures to the right indicate full makrs.***
3) ***Figures neat diagrams wherever neccessary.***

Q1) Answer the following questions in 20 words (any eight): **[16]**

a) Define Economic Development.

b) What is Economic Growth?

c) Write the meaning of developed countries.

d) Define developing countries.

e) What is meaning of vicious circle of poverty?

f) What is relative poverty?

g) Give any two technology constraints of development process.

h) What is the meaning of External Bottenecks?

i) What is full form of 'HDI'?

j) In which year Gender Inequality Index introduced?

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in 50 words (any four): **[16]**

a) State the indicators of Economic Growth.

b) State the characteristics of Developed countries.

c) What are Economic characteristics of Developing countries?

d) State the political characteristics of developing countries.

e) State the causes of creating vicious circle of poverty.

f) State the concept of Gender Development Index.

Q3) Answer the following questions in 100 words (any three): **[18]**

a) Explain the indicators of Economic Development.

b) Explain the importance of Economic Development.

c) Explain the political constraints in development process.

d) Explain the concept of Multidimensional poverty Index.

Q4) Answer the following questions in 200 words (any two): **[20]**

a) Explain the characteristics of India as an Emerging Economy.

b) Explain the capital constraints of Economic Development.

c) Explain the role of Human Resource in Economic Development.

Total No. of Questions : 4]

P7105

[6127]-562
T.Y.B.A.
ECONOMICS
CC-1E : Indian Economic Development - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35153) (General Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची 20 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) 'आर्थिक विकासाची' व्याख्या द्या.

ब) 'आर्थिक वृद्धी' म्हणजे काय?

क) 'विकसित देशांचा' अर्थ लिहा.

ड) 'विकसनशील देशांची' व्याख्या द्या.

इ) 'दारिद्र्याचे दृष्टचक्र' चा अर्थ काय आहे?

फ) 'सापेक्ष दारिद्र्य' म्हणजे काय?

य) विकास प्रक्रियेतील दोन तांत्रिक अडथळे सांगा.

र) बाह्य अडथळ्यांचा अर्थ सांगा.

ल) 'HDI' चे पूर्ण रूप काय आहे?

व) लैंगिक असमानता निर्देशांक कोणत्या वर्षी लागू करण्यात आला?

प्र.2) खालील प्रश्नांची 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) आर्थिक वृद्धीचे निर्देशांक सांगा.

ब) विकसित देशांची वैशिष्ट्ये सांगा.

क) विकसनशील देशांची आर्थिक वैशिष्ट्ये कोणती?

ड) विकसनशील देशांची राजकीय वैशिष्ट्ये सांगा.

इ) 'दारिद्र्याचे दृष्टचक्र' निर्माण होण्याची कारणे सांगा.

फ) लिंगभाव विकास निर्देशांक सांगा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) आर्थिक विकासाचे निर्देशक स्पष्ट करा.

ब) आर्थिक विकासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

क) विकास प्रक्रियेतील राजकीय अडथळे स्पष्ट करा.

ड) बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांक संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) उदयोन्मुख अर्थव्यवस्था म्हणुन भारतीय अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) आर्थिक विकासातील भांडवली अडथळे स्पष्ट करा.

क) आर्थिक विकासातील मानवी संसाधनाची भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7106

[Total No. of Pages : 4

[6127]-563

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

CC-1E : Modern Political Analysis

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35163)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any 8 of the following (20 words) : **[16]**

a) State any two features of Modern Political Analysis.

b) State any two limitations of Traditional Approach.

c) What is the importance of Behaviouralism in the study of Modern Political Analysis?

d) State any two types of input process.

e) Define out put process of political system.

f) Meaning of structural differentiation.

g) Define Civic Culture.

h) Define political socialization.

i) Name the proponant of political socialization process.

j) State any two agencies of political socialization.

Q2) Write any four short notes in (50 words each) : **[16]**

a) Modern Political Analysis.

b) Write a short note on : 'Political culture'.

c) Role of political socialization in Developing Societies.

d) Primitive system.

e) Political sub - culture.

f) Types of political socialization.

P.T.O.

Q3) Write the following question in 100 words each (any 3) : **[18]**

a) Features of modern Political Analysis.

b) Write a short note on political socialization.

c) Types of political culture.

d) Functions of political system.

Q4) Answer any two of the following question in 200 words each : **[20]**

a) Explain the difference between Traditional and the Modern Political Approaches.

b) Discuss various types of Gabriel Almond's classification of political system.

c) What is political socialization? Discuss various agencies of political socialization.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

P-7106 **[6127]-563**

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

CC-1E : Modern Political Analysis

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35163)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नाची उत्तरे लिहा (20 शब्दांत) : **[16]**

अ) आधुनिक राजकीय विश्लेषणाची कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

ब) परंपरागत दृष्टीकोनाची कोणत्याही दोन मर्यादा लिहा.

क) आधुनिक राजकीय विश्लेषणाच्या अभ्यासात वर्तनवादाचे काय महत्त्व आहे.

ड) आदान प्रक्रियेचे दोन प्रकार लिहा.

इ) राजकीय व्यवस्थेच्या प्रदान प्रक्रिया व्याख्या लिहा.

फ) रचनात्मक विभागीकरण म्हणजे काय?

य) नागरी संस्कृतीची व्याख्या लिहा.

र) राजकीय सामाजीकरण व्याख्या लिहा.

ल) राजकीय सामाजीकरण प्रक्रियेच्या उद्‌गात्याचे नाव लिहा.

व) राजकीय सामाजीकरणाची कोणतेही दोन माध्यमे लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा (50 शब्दांत) : **[16]**

अ) आधुनिक राजकीय विश्लेषण

ब) 'राजकीय संस्कृती' टीप लिहा.

क) विकसनशिल देशातील राजकीय सामाजीकरणाची भूमिका

ड) आदिमी व्यवस्था

इ) राजकीय उपसंस्कृती

फ) राजकीय सामाजीकरणाचे प्रकार

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (100 शब्दांत) : **[18]**

अ) आधुनिक राजकीय विश्लेषणाची वैशिष्ट्ये

ब) राजकीय सामाजीकरण टीप लिहा.

क) राजकीय संस्कृतीचे प्रकार

ड) राजकीय व्यवस्थेची कार्ये

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (200 शब्दांत) : **[20]**

अ) परंपरागत दृष्टीकोन आणि आधुनिक राजकीय दृष्टीकोन यातील फरक स्पष्ट करा.

ब) गॅब्रियल आमंड प्रणित राजकीय व्यवस्थेच्या प्रकारांची चर्चा करा.

क) राजकीय सामाजीकरण म्हणजे काय? राजकीय सामाजीकरणाची विविध माध्यमे ची चर्चा करा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7107

[Total No. of Pages : 4

[6127]-564

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

CC-1E (3) : Local Self Government in Maharashtra

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35164)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any Eight of the following questions (each in 20 words) : **[16]**

a) Which state and when appointed Vasantrao Naik Committee?

b) When did Panchayat Raj established in Maharashtra?

c) Which committee was appointed for the review of Panchayat Raj after the establishment by Maharashtra State?

d) By which law Gram Panchayats was established in Maharashtra?

e) By which Law Z.P. and Panchayat Samiti's was established in Maharashtra?

f) Which is the most important ammendment in Indian constitution related to local self government?

g) State the defination of Gramsabha.

h) How much reservation for women in local self government in Maharashtra?

i) How long is the tenure of Zilla Parishad in Maharashtra?

j) What is administrative head of Panchayat Samiti called?

Q2) Write any Four short notes of the following (each in 50 words) : **[16]**

a) The functions of Panchayat Samiti .

b) The income sources of Zilla Parishad.

c) Composition of standing committee of Zilla Parishad.

d) The meetings of Gramsabha.

e) The failure of Community Development Programme.

f) Neutrality about Gramsabha.

P.T.O.

Q3) Answer any Three of the following questions (each in 100 words) : **[18]**

a) State the causes of 73rd ammendment.

b) Write the recommendations of Vasantrao Naik Committee.

c) Write the selection, demotion and functions of Sabhapati of Panchayat Samiti.

d) Write the recommendations of P.B. Patil committee.

Q4) Answer any Two of the following questions (each in 200 words) : **[20]**

a) Write the composition and functions of Gram Panchayat.

b) Write the recommendations of Bongirwar committee.

c) Write the provisions in article 243 by 73rd ammendment.

□□□

Total No. of Questions : 4]

P-7107 **[6127]-564**

T.Y. B.A.

राज्यशास्त्र

CC-1E (3) : महाराष्ट्रातील स्थानिक स्वशासन

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35164)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :

1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 20 शब्दांत) **[16]**

अ) वसंतराव नाईक समिती कोणत्या राज्याने व केंव्हा नेमकी?

ब) महाराष्ट्रात पंचायत राज केंव्हा स्थापन झाले?

क) महाराष्ट्रात पंचायत राज स्थापनेनंतर त्याच्या पुनर्विलोकनासाठी कोणती समिती नेमकी गेली?

ड) महाराष्ट्रात कोणत्या कायद्याने ग्रामपंचायतींची स्थापना झाली?

इ) महाराष्ट्रात कोणत्या कद्याने जिल्हा परिषद व पंचायत समित्यांची स्थापना झाली?

फ) भारतीय संविधानातील स्थानिक स्वशासनाशी संबंधित सर्वात महत्वाची दुरूस्ती कोणती?

य) ग्रामसभेची व्याख्या द्या.

र) महाराष्ट्रात स्थानिक स्वशासनात महिलांना किती आरक्षण आहे?

ल) महाराष्ट्रात जिल्हा परिषदेचा कार्यकाल किती आहे?

व) पंचायत समितीच्या प्रशासकीय प्रमुखाला काय म्हणतात?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (प्रत्येकी 50 शब्दांत) **[16]**

अ) पंचायत समितीची कार्ये

ब) जिल्हा परिषदेची उत्पन्नाची साधने

क) जिल्हा परिषदेच्या स्थायी समितीची रचना

ड) ग्रामसभेच्या बैठका

इ) सामूहिक विकास कार्यक्रमाचे अपयश

फ) ग्रामसभेची उदासीनता

प्रश्न 3) खालीलपैकी तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दांत) **[18]**

अ) 73 व्या घटनादुरूस्तीची कारणे द्या.

ब) वसंतराव नाईक समितीच्या शिफारसी लिहा.

क) पंचायत समितीच्या सभापतीची निवड, पदच्युती व कार्ये लिहा.

ड) पी.बी. पाटील समितीच्या शिफारसी लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 200 शब्दांत) **[20]**

अ) ग्रामपंचायतीची रचना आणि कार्ये लिहा.

ब) बोंगिरवार समितीच्या शिफारसी लिहा.

क) 73 व्या घटनादुरूस्तीनुसार कलम 243 मधील तरतुदी लिहा.

□□□

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7108

[Total No. of Pages : 2

[6127]-565
T.Y.B.A.
HISTORY
CC-1E : Indian National Movement (1885-1947)
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35174)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***It is compulsory to solve all the questions.***
2) ***The numbers to the right indicate full marks***
3) ***Refer the original English question paper for reference.***

Q1) Answer the following questions in 300 words (any one): **[15]**

a) What were the factors behind the formation of the Indian National Congress?

b) Enumerate the reasons behind the launching of Non-cooperation movement.

Q2) Answer the following questions in about 300 words (Any one): **[15]**

a) Write in detail about the Revolutionary Movement on Nationalism in India with special reference to Bhagat Singh.

b) Enumerate the role of Babasaheb Ambedkar in Dalit Movement.

Q3) Answer the following questions in about 200 words (Any two): **[20]**

a) Ideology and programme of the Moderates.

b) Civil Disobedience Movement.

c) Proposals of the Cabinet Mission Plan, 1946.

d) Write about the Peasant Movement in India.

Q4) Write short notes on (any four): **[20]**

a) Lokmanya Tilak

b) Mahatma Gandhi

c) Ghadar Party

d) Dandi march

e) Lord Mountbatten

f) Reform Movement Among Women

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7108

[6127]-565
T.Y.B.A.
HISTORY
CC-1E : Indian National Movement (1885-1947)
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35174)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या (काँग्रेसच्या) स्थापनेची कारणे लिहा.

ब) असहकार चळवळीची कारणे लिहा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) क्रांतीकारी चळवळींची सविस्तर माहिती लिहून भारतीय राष्ट्रवादातील भगतसिंगाचे योगदान सांगा.

ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या नेतृत्वाखाली दलित संघर्षाचा आढावा घ्या.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) मवाळवादी नेत्यांचे कार्य सांगा.

ब) सविनय कायदेभंग चळवळीची माहिती लिहा.

क) 1946 मधील कॅबिनेट मिशन तरतुदींचा आढावा घ्या.

ड) भारतातील शेतकरी चळवळींची सविस्तर माहीती लिहा.

प्र.*4)* टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) लोकमान्य टिळक

ब) महात्मा गांधी

क) गदर पार्टी

ड) दांडी यात्रा

इ) लॉर्ड माऊंटबॅटन

फ) स्त्री सुधारणा चळवळ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7109

[Total No. of Pages : 4

[6127]-566

T.Y. B.A. (Semester - V)

HISTORY

CC-2E : History of Civilization - World Civilization and Heritage (Part - I)

(2019 Pattern) (35175) (General Paper - III) (CBCS)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 300 words : **[15]**

a) Narrate the town planning of Indus Valley civilization.

OR

b) Write down the contribution of China culture in World Civilization.

Q2) Answer the following question in 300 words : **[15]**

a) Write down short note on Mesopotemian civilization.

OR

b) Write down about sixteen Sanskar of vedic culture.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any two) : **[20]**

a) Write about stone Age culture.

b) Write about "Sabha" and "Sameeti".

c) Write down information of 'pyramids'.

d) Write short note on vedic literature.

P.T.O.

Q4) Short Notes (any four) : **[20]**

a) Primitive Man

b) The Great Bath

c) Pyramids of Egypt

d) Decline of Indus Valley Culture

e) Confucius's Philosophy

f) Ashram Vyavastha

Total No. of Questions : 4]

P-7109

[6127]-566
T.Y. B.A. (Semester - V)
HISTORY
CC-2E : History of Civilization - World Civilization and Heritage (Part - I)
(2019 Pattern) (35175) (General Paper - III) (CBCS)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.*

2) *उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) खालील प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. **[15]**

अ) सिंधु संस्कृतीच्या नगररचनेबद्दल विस्तृत लिहा.

किंवा

ब) जगाच्या संस्कृतीत चीनी संस्कृतीच्या योगदानाबद्दल लिहा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. **[15]**

अ) मेसोपोटेमियन संस्कृतीवर थोडक्यात लिहा.

किंवा

ब) वैदिक संस्कृतीतील सोळा संस्काराबद्दल लिहा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) अश्मयुग कालखंडाची माहिती लिहा.

ब) सभा व समितीवर चर्चा करा.

क) पिरॅमिड्स बद्दल माहिती लिहा.

ड) वैदिक साहित्ययाबद्दल थोडक्या लिहा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा (कोणतेही चार) **[20]**

अ) आदिमानव

ब) महास्नानगृह

क) इजिप्तेचे पिरॅमिड

ड) सिंधु संस्कृतीचा ऱ्हास

इ) कन्पयुशियसचे तत्वज्ञान

फ) आश्रमव्यवस्था

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7110

[Total No. of Pages : 2

[6127]-567
T.Y.B.A.
G3 : ANTHROPOLOGY
CC-1E : Maharashtra - A Culture Region
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35193)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes (Any three): **[15]**

a) Acculturation
b) Warkari cult
c) Dhamma chakra pravartan Din
d) Maharashtra Dharma
e) Warli painting

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any three): **[15]**

a) Write the history of Maharashtra in brief.
b) State the information about traditional art Lavani and Powada.
c) Explain the meaning and concept of culture.
d) Explain the process of industrialization in Maharashtra.
e) What is forts? Explain the types of forts.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any two): **[20]**

a) Write the information about festival Diwali, Gudi Padwa, Christmas, Moharam in Maharashtra.
b) Write the information about Maharashtra-'Paithani' handicraft in Maharashtra.
c) Elaborate the Regional area Konkan and Marathwada.
d) Describe the tribal cropping pattern in Maharashtra.

Q4) Answer the following question in 300 words each (Any one): **[20]**

a) Describe the Balutedari system in details.
b) Write the information about Vitthal, Khandoba, Tuljabhavani Mahalaxmi Gods, Godesses and Deities in Maharashtra.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7110

[6127]-567
T.Y.B.A.
G3 : ANTHROPOLOGY
CC1E : Maharashtra - A Culture Region
(2019 CBCS Pattern) (Semester - V) (35193)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) समसंस्कृतीकरण

ब) वारकरी संप्रदाय

क) धम्मचक्र प्रवर्तन दिन

ड) महाराष्ट्र धर्म

इ) वारली चित्रकला

प्र.*2)* खालील प्रश्नाची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) महाराष्ट्राचा इतिहास थोडक्यात लिहा.

ब) पारंपारिक कला 'लावणी' व 'पोवाडा' या बद्दल माहिती दया.

क) संस्कृतीचा अर्थ व संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) महाराष्ट्रातील औद्योगिकरणाची प्रकिया स्पष्ट करा.

इ) किल्ले म्हणजे काय? किल्ल्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नाची उत्तरे 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) महाराष्ट्रातील दिवाळी, गुडी–पाडवा, ख्रिसमस, मोहरम या सणाविषयी माहिती लिहा.

ब) महाराष्ट्रातील महावस्त्र ''पैठणी'' या हस्तउद्योगा बद्दल माहिती लिहा.

क) महाराष्ट्रातील प्रादेशिक प्रदेश कोकण व मराठवाडा विशद करा.

ड) महाराष्ट्रातील आदिवासी पीक लागवड पद्धतीचे वर्णन करा.

प्र.*4)* खालील प्रश्नाची उत्तरे 300 शब्दात लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) बलुतेदारी पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.

ब) महाराष्ट्रातील देवी – देवता विठ्ठल, खंडोबा, तुळजाभवानी, महालक्ष्मी या विषयी माहिती लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7111

[Total No. of Pages : 4

[6127]-568
T.Y.B.A.
GEOGRAPHY
CC1E Gg310(A) : Geography of Disaster Management - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35204)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***
3) ***Use of map stencils is allowed.***
4) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) Write answer of the questions about 20 words each. (Any Eight) **[16]**

a) What is disaster?

b) Write any two objectives to study of disaster management.

c) Name any four types of manmade disaster.

d) What is natural disaster?

e) Write any four names of media.

f) What is preparedness?

g) Write any two functions of PWD in disaster.

h) What is cyclone?

i) Define flood.

j) What is hailstorm?

P.T.O.

Q2) Answer in about 50 words each. (Any Three) **[18]**

a) Process of hazard measurment.

b) Difference between hazard and disaster.

c) Formation of disaster management on Tahsil level.

d) Causes of cyclones formation.

Q3) Answer in about 150 words each (Any Two): **[16]**

a) Explain in details post-disaster management.

b) Explain the classification of natural hazard.

c) Write the measures of national disaster management.

Q4) Answer in about 300 words each. (Any One) **[20]**

a) Explain the causes and effects of drought in detail.

b) Explain the causes of flood and remedies of flood management.

Total No. of Questions : 4]

P7111

[6127]-568
T.Y.B.A.
GEOGRAPHY
CC1E Gg310(A) : Geography of Disaster Management - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35204)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) आपत्ती म्हणजे काय?

ब) आपत्ती व्यवस्थापन अभ्यासाचे कोणतेही दोन हेतू सांगा.

क) मानवनिर्मित आपत्तीचे चार प्रकार सांगा.

ड) नैसर्गिक आपत्ती म्हणजे काय?

इ) कोणत्याही चार प्रसारमाध्यमांची नावे सांगा.

फ) पूर्वतयारी म्हणजे काय?

य) सार्वजनिक बांधकाम विभागाची आपत्तीच्या काळातील दोन कार्य सांगा.

र) आवर्त म्हणजे काय?

ल) पूराची व्याख्या लिहा.

व) गारपीट म्हणजे काय?

प्र.2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) धोका मापनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ब) संकटे व आपत्तीचा फरक

क) आपत्ती व्यवस्थापनाची तालुका पातळीवरील कार्यपद्धती

ड) चक्रीयवादळ निर्मितीची कारणे

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) आपत्तीनंतरचा टप्पा स्पष्ट करा.

ब) नैसर्गिक आपत्तींचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

क) राष्ट्रीय आपत्ती निवारणासाठीच्या उपाययोजना सांगा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) अवर्षणाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

ब) पूराची कारणे सांगून पूर व्यवस्थापनाचे उपाय स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7112

[Total No. of Pages : 4

[6127]-569

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

CC - 1E GG 310 (A) : Geography of Tourism - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35205)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.***
4) ***Use of map stencils is allowed.***

Q1) Answer the following questions in about 20 words each (Any Eight) : **[16]**

a) Define tourism?

b) Write any two physical factors affecting tourism development.

c) What is Health tourism?

d) Write full form of M.T.D.C.

e) Write any two Hill stations in North India.

f) State any two advantages of air transport.

g) Write any two names of historical places in Maharashtra.

h) Give any two names of sculptural sites in India.

i) What is International tourism.

j) Write any two disadvantages of road transport.

Q2) Answer the following questions in about 50 words each (Any Three) : **[18]**

a) The relation between Geography and tourism.

b) Water transport.

c) Sports tourism.

d) Eco friendly tourism.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in about 150 words each (Any Two) : **[16]**

a) Explain the scope of tourism Geography.

b) Write detail note on agro tourism.

c) Write the function of travel agency.

Q4) Answer the following questions in about 300 words. (Any One) **[20]**

a) Explain the social and cultural factors affecting on tourism developments.

b) Write the classification of tourism in details.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

P-7112

[6127]-569

T.Y. B.A.

GEOGRAPHY

CC - 1E GG 310 (A) : Geography of Tourism - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35205)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथ सूबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) पर्यटनाची व्याख्या लिहा.

ब) पर्यटन विकासावर परिणाम करणारे दोन प्राकृतिक घटक लिहा.

क) आरोग्य पर्यटन म्हणजे काय?

ड) M.T.D.C. चे पूर्ण रूप लिहा.

इ) उत्तर भारतातील दोन थंड हवेच्या ठिकाणीची नावे लिहा.

फ) हवाई वाहतूकीचे दोन फायदे लिहा.

य) महाराष्ट्रातील दोन ऐतिहासीक स्थळांची नावे लिहा.

र) भारतातील दोन शिल्पकलेची नावे लिहा.

ल) आंतरराष्ट्रीय पर्यटन म्हणजे काय?

व) रस्ते वाहतूकीचे दोन तोटे लिहा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) भूगोल व पर्यटन यांचा संबंध

ब) जल वाहतूक

क) क्रिडा पर्यटन

ड) पर्यावरण पूरक पर्यटन

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) पर्यटन भूगोलाची व्याप्ती लिहा.

ब) कृती पर्यटनाची थोडक्यात माहीती लिहा.

क) प्रवासी एजन्सीचे कार्य लिहा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) पर्यटन विकासावर परिणाम करणारे सामाजिक व सांस्कृतिक घटक लिहा.

ब) पर्यटनाचे वर्गीकरण सविस्तर लिहा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7113

[Total No. of Pages : 4

[6127]-570

T.Y.B.A.

CC1E : PUBLIC ADMINISTRATION

(2019 Pattern) (Semester - V) (35445)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions (20 words) : **[16]**

i) What 'E' means in E-Administration.

ii) What is private public partnership.

iii) What is Good Governance?

iv) What is New Public management?

v) State two challenges before 'E' Administration.

vi) Who wrote the book 'Principles of Public Administration'?

vii) Who is a father of New Public Administration?

viii) State two approaches to public Administration.

ix) State two goals of New Public Administration.

x) 'POSDCORB' concept.

Q2) Attempt any four short notes (50 words each) **[16]**

i) Importance of public Administration.

ii) System Approach

iii) Objectives of New Public Administration.

iv) Gullick's Approach to POSDCORB.

v) Traditional Approach.

vi) Importance of Private Public Partnership.

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (100 words each) : **[18]**

i) Discuss the features of Good Governance.

ii) Discuss the features of New Public Administration.

iii) Discuss the importance of approaches to Public Administration.

iv) Discuss the Nature of Public Administration.

Q4) Attempt any two questions (200 words each) **[20]**

i) Discuss the Meaning & Scope of Public Administration.

ii) Discuss the evolution of New Public Administration.

iii) Discuss on behavioural approach.

Total No. of Questions : 4]

P-7113

[6127]-570
T.Y.B.A.
CC1E : PUBLIC ADMINISTRATION
(2019 Pattern) (Semester - V) (35445)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 20 शब्दांत) **[16]**

i) इ प्रशासनातील 'इ' या शब्दाचा अर्थ काय?

ii) खाजगी सार्वजनिक भागीदारी म्हणजे काय?

iii) सुप्रशासन म्हणजे काय?

iv) नव लोक व्यवस्थापन म्हणजे काय?

v) इ–प्रशासनासमोरील दोन आव्हाने सांगा.

vi) Principle of Public Administration हा ग्रंथ कोणी लिहिला?

vii) नव लोक प्रशासनाचे जनक कोणास म्हटले जाते?

viii) लोक प्रशासनाचे दोन दृष्टिकोन सांगा.

ix) नव लोक प्रशासनाचे दोन ध्येये सांगा.

x) POSDCORB संकल्पना सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (प्रत्येकी 50 शब्दांत) **[16]**

i) लोक प्रशासनाचे महत्त्व

ii) व्यवस्था दृष्टिकोन

iii) नव लोक प्रशासनाची उद्दिष्टये

iv) ग्युलिकची 'POSDCORB' दृष्टिकोन.

v) पारंपारिक दृष्टिकोन

vi) खाजगी सार्वजनिक भागीदारीचे महत्व.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दांत) **[18]**

i) सुप्रशासनाची वैशिष्ट्ये यावर चर्चा करा.

ii) नव लोक प्रशासनाची वैशिष्ट्ये यावर चर्चा करा.

iii) लोक प्रशासनणीक दृष्टिकोनांचे महत्व यावर चर्चा करा.

iv) लोक प्रशासनाचे स्वरूप यावर चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 200 शब्दांत) **[20]**

i) लोक प्रशासनाची अर्थ व व्याप्ती यावर चर्चा करा.

ii) नव लोक प्रशासनाच्या उत्क्रांतीवर चर्चा करा.

iii) वर्तनवादी दृष्टिकोन यावर चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7114

[Total No. of Pages : 4

[6127]-571
T.Y. B.A. (Semester - V)
PUBLIC ADMINISTRATION
CC1E : Local Self Government in India
(2019 Pattern) (CBCS) (35446)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any four questions (in 20 words each) : **[16]**

a) What are they Income sources of Municipal Council?

b) Explain the two functions of District collector.

c) Explain the two functions of Divisional Commissioner.

d) What is Local Government?

e) What is the duration of Municipal Corporation?

f) Explain the two functions of Municipal Council.

g) Who permit Grans to the Municipal Council?

h) How many lakhs populations need to establish of Municipal Corporation?

i) In which year Maha. Govt passed Maharashtra Municipal Council Act?

j) What is the duration of president of Municipal Council?

Q2) Write short notes on (Any Four) (in 50 word each) **[16]**

a) Municipal Council.

b) Cantonment Boards.

c) Problems of Urbanization.

d) Standing committee

e) President of Municipal Council

f) Mayor

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (in 100 word each) : **[18]**

a) Explain the composition of Cantonment Boards.

b) Explain the changing nature of Urban Local self Government in India.

c) Explain the Role of Divisional Commissioner.

d) Explain the Role and Function of Nagar Panchayat

Q4) Attempt any two questions (in 200 word each) : **[20]**

a) Explain the composition and function of Municipal Corporation.

b) Explain the changing nature of rural local institution in India.

c) Discuss the collector's control on Urban Local bodies.

Total No. of Questions : 4]

P-7114

[6127]-571
T.Y. B.A. (Semester - V)
PUBLIC ADMINISTRATION
CC1E : Local Self Government in India
(2019 Pattern) (CBCS) (35446)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.*

2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) **[16]**

अ) नगर परिषदेच्या उत्पन्नाची साधने कोणती आहे?

ब) जिल्हया थिकान्यांची दोन मुख्य कार्ये स्पष्ट करा.

क) विभागीय आयुक्तांची दोन मुख्य कार्ये स्पष्ट करा.

ड) स्थानिक शासन म्हणजे काय?

इ) महानगरपालिकेचा कालावधी किती वर्षाचा आहे?

ई) नगरपंचायतीची दोन मुख्या कार्ये स्पष्ट करा.

फ) नगरपालिकेचा अनुदान कोण मंजुर करते.

य) महानगरपालिका स्थापनेसाठी शहराची लोकसंख्या किती लाख असणे आवश्यक आहे?

र) महाराष्ट्र शासनाने 'महाराष्ट्र नगर परिषद कायदा' केव्हा मंजुर केला?

ल) नगराध्यक्ष पदाचा कार्येकाल किती वर्षाचा आहे?

प्रश्न 2) खालिलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दांत) **[16]**

अ) नगरपरिषद

ब) कॅन्टोनमेंट बोर्ड

क) शहरीकरणाच्या समस्या

ड) स्थायी समिती

इ) नगराध्यक्ष

ई) महापौर

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (100 शब्दांत) **[18]**

अ) कॅन्टोनमेंट बोर्डाची रचना स्पष्ट करा.

ब) भारतातील शहरी स्थानिक शासनाचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

क) विभागीय आयुक्तांची भूमिका स्पष्ट करा.

ड) नगर पंचायतीचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (200 शब्दांत) **[20]**

अ) महानगरपालिकेची रचना व अधिकार स्पष्ट करा.

ब) भारतातील ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

क) जिल्हाधिकारी शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्थावर नियंत्रण ठेवतात चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7115

[Total No. of Pages : 3

[6127]-572
T.Y.B.A.
MUSIC
CC-1E (G5) : रागसंगीत गायन
(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला यापैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32517)

वेळ : *2½* तास*]* *[* एकूण गुण : *70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* अ) शंकरा, रागेश्री, जयजयवंती यापैकी कोणत्याही एका रागातील मध्यलय ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. **[10]**

ब) रागेश्री, पुरियाधनाश्री, जयजयवंती यापैकी कोणत्याही एका रागाचा स्वरविस्तार लिहा. **[5]**

प्र.*2)* अ) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची आरोह–अवरोह, पकड यासह संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[10]**

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून तालाचा ठेका लिहा. **[5]**

i) त्रिताल

ii) झुमरा

iii) तिलवाडा

प्र.*3)* अ) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **[8]**

i) निबद्धगान म्हणजे काय?

ii) या अभ्यासक्रमातील परमेल प्रवेशक राग कोणता?

iii) या अभ्यासक्रमातील पूर्वी थाटाचा राग कोणता?

iv) जोडराग म्हणजे काय?

P.T.O.

ब) टिपा लिहा. (कोणत्याही 2) **[12]**

i) प्रबंध

ii) अनिबद्ध गान

iii) संधिप्रकाशित राग

iv) परमेलप्रवेशक राग

प्र.4) अ) या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका संगीततज्ञाचे जीवनचरित्र व सांगीतिक योगदान लिहा. **[10]**

i) श्रीमती मोगुबाई कुर्डीकर

ii) श्रीमती किशोरी अमोणकर

iii) कुमार गंधर्व

ब) निबंध लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

i) रागसंगीत आणि जनरुची

ii) पार्श्वगायन

iii) रागसंगीताची लोकप्रियता

Total No. of Questions : 4]

P7115

[6127]-572

T.Y.B.A.

MUSIC

CC-1E (G5) : तबला

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (32517)

वेळ *: 2½* तास*]* *[* एकूण गुण *: 70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) बाज व बनावट या दृष्टिकोनातून तबल्याचे चर्मवाद्यांतील स्थान व महत्व स्पष्ट करा. **[10]**

ब) घनवाद्य याविषयी लिहा. **[5]**

प्र.2) अ) घनवाद्य व अवनद्ध वाद्य यांतील परस्पर संबंध लिहा. **[10]**

ब) अवनद्ध वाद्य याविषयी लिहा. **[5]**

प्र.3) अ) अवनद्ध वाद्य म्हणजेच चर्मवाद्यांचा थोडक्यात इतिहास लिहा. **[8]**

ब) बाज व बनावट या अनुषंगाने तबला आणि पखवाज या वाद्यांचा तुलनात्मक विवेचन करा. **[12]**

प्र.4) अ) पाश्चात्य ताल वाद्यांची संक्षिप्त माहिती लिहा. **[10]**

ब) अवनद्ध वाद्यांचा थोडक्यात इतिहास लिहा. **[10]**

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7116

[Total No. of Pages : 4

[6127]-573
T.Y.B.A.
PSYCHOLOGY
SEC-1C : Industrial and Organizational Psychology
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35223)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***

Q1) Answer the following questions in 100 words each (any four): **[20]**

a) Explain the present period of industrial and organizational psychology.

b) Write the meaning of industrial and organizational psychology.

c) Explain the weighted checklist.

d) What is seniority.

e) Explain the self-efficacy theory of motivation.

f) Explain the self-discipline model.

Q2) Answer the following questions in 200 words each (any two): **[20]**

a) Explain the function of industrial and organizational psychology.

b) Describe the personnel recruitment techniques.

c) Describe the sources of performance evaluation.

d) What is downsizing? Write the characteristics of downsizing.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 400 words each (Any one): **[20]**

a) Describe in detail the psychological testing in personnel selection.

b) Explain the concept of work motivation. Discuss the Herzberg's theory of work motivation.

Q4) Write short notes (any two): **[10]**

a) Time and motion study

b) Job profile

c) Hawthorne study

d) Self-discipline

Total No. of Questions : 4]

P7116

[6127]-573
T.Y.B.A.
PSYCHOLOGY
SEC-1C : Industrial and Organizational Psychology
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35223)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राचा वर्तमान काळ स्पष्ट करा.

ब) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राचा अर्थ लिहा.

क) भारीत चिन्हांकन सूचिचे वर्णन करा.

ड) सेवाजेष्ठता म्हणजे काय?

इ) प्रेरणाविषयक स्व–सामर्थ्य सिद्धांत स्पष्ट करा.

फ) स्वयं–शिस्त प्रारूप स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राचे कार्य स्पष्ट करा.

ब) कर्मचारी भरती तंत्राचे वर्णन करा.

क) निर्वर्तन मूल्यमापनाचे विविध स्त्रोत विशद करा.

ड) कर्मचारी कपात (आकारघट) म्हणजे काय? आकारघटीची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) कर्मचारी निवडीतील मानसशास्त्रीय परीक्षणांचे (चाचण्या) सविस्तर वर्णन करा.

ब) कार्य प्रेरणेची संकल्पना स्पष्ट करा हर्झबर्गच्या कार्य प्रेरणा सिद्धांताची चर्चा करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टिपा लिहा. **[10]**

अ) काल व गति अध्ययन

ब) कार्य पार्श्वचित्र

क) हॉथॉर्न अभ्यास

ड) स्वयं–शिस्त

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7117

[Total No. of Pages : 4

[6127]-574

T.Y. B.A.

GANDHIAN THOUGHTS

CC-1E : Gandhian Movements and Followers of Gandhism

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35233) (General - III)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any three of the following questions in 50 words each. **[15]**

a) Briefly describe the background of Kheda Satyagraha.

b) Briefly explain the Bhoodan Concept of Vinoba Bhave.

c) Briefly explain the relation between social health and interfaith equality.

d) Briefly explain the significance of Salt Satyagraha.

e) Briefly explain the impact of Gandhian ideology on the life of Jayprakash Narayan.

Q2) Write short notes on any three of the following : **[15]**

a) Champaranya Satyagraha

b) Sarvodaya - Vinoba Bhave

c) Gramdaan - Vinoba Bhave

d) Socialism - Jayprakash Narayan

e) Social Reconstruction - Dada Dhamadhikari

P.T.O.

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

a) Explain in detail the nature of Chale Jaav Movement.

b) Discuss in detail the achievements of Bhoodan Movement.

c) Explain in detail Acharya Javadekars Concept of Social Change.

d) Explain in detail Jayprakash Narayan's concept of Total Revoulation.

Q4) Answer any one of the following quesitons in 400 words. **[20]**

a) Discuss the success of Khilafat Movement in detail.

b) Explain in detail Dada Dharmadhikari's Role on Pantheism.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

P-7117

[6127]-574

T.Y. B.A.

GANDHIAN THOUGHTS

CC-1E : Gandhian Movements and Followers of Gandhism

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35233) (General - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) खेडा सत्याग्रहाची पार्श्वभूमी थोडक्यात विशद करा.

ब) विनोबा भावेंची भूदान संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

क) सामाजिक स्वास्थ्य व सर्वधर्मसमभाव यांच्यातील संबंध थोडक्यात विशद करा.

ड) मिठाच्या सत्याग्रहाचे महत्व थोडक्यात स्पष्ट करा.

इ) गांधीवादी विचारसरणीचा जयप्रकाश नारायण यांच्या जीवनावरील प्रभाव स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर टीपा लिहा. **[15]**

अ) चंपारण्य सत्याग्रह

ब) सर्वोदय्य – विनोबा भावे

क) ग्रामदान – विनोबा भावे

ड) समाजवाद – जयप्रकाश नारायण

इ) सामाजिक पुर्नरचना – दादा धर्माधिकारी

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) चलेजाव चळवळीचे स्वरूप सविस्तर विशद करा.

ब) भूदान चळवळीच्या यशापयशाबद्दल सविस्तर चर्चा करा.

क) आचार्य जावडेकर यांची सामाजिक बदलाची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

ड) जयप्रकाश नारायण यांची पुर्ण क्रांतीची संकल्पना सविस्तर विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) खिलाफत चळवळीचे यशापयश याबद्दल सविस्तर चर्चा करा.

ब) आचार्य दादा धर्माधिकारी यांची सर्वधर्मसमभाव विषयक भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7118

[Total No. of Pages : 3

[6127]-575
T.Y. B.A.
YOGA
CC-1E : Yog Vidya - V
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35243)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any five of the following questions in one sentence. **[5]**

i) What is the main meaning of yoga?

ii) What are the names of the two meditative Asanas?

iii) What are the names of the two Bandhas?

iv) What is the type of Halasana?

v) What are the goals of traditional yoga?

vi) Who is known as Yogasutrakar?

vii) Explain the Definition of Asanas?

Q2) Write the short note (Any two) **[10]**

i) Yam

ii) Niyam

iii) Shirshasana

Q3) Answer any two of the following questions in 150 words. **[20]**

i) Explain traditional yoga?

ii) Explain the concept of mental health?

iii) Explain the importance of meditation?

Q4) Answer any one of the following questions in detail. **[15]**

i) Explain the importance of Pranayama by its names?

ii) Explain the importance of yoga in the development of sports?

❍❍❍❍

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P-7118

[6127]-575
T.Y. B.A.
YOGA
CC-1E : Yog Vidya - V
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35243)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे द्या. **[5]**

i) योग या शब्दाचा मुख्य अर्थ काय आहे?

ii) कोणत्याही दोन ध्यानात्मक आसनांची नावे सांगा?

iii) कोणत्याही दोन बंधांची नावे सांगा.

iv) हलासन हे आसन कोणत्या आसन प्रकारात येते?

v) पारंपारिक योगाची उद्दिष्टे काय आहेत?

vi) योगसूत्रकार म्हणून कोणाला ओळखले जाते?

vii) आसनांची व्याख्या सांगा?

प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **[10]**

i) यम

ii) नियम

iii) शीर्षासन

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 150 शब्दांत उत्तरे द्या. **[20]**

i) पारंपारिक योग समजावून सांगा?

ii) मानसिक आरोग्याची संकल्पना स्पष्ट करा?

iii) ध्यानाचे महत्त्व सांगा?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर द्या. **[15]**

i) प्राणायामाचे नावे सांगून त्यांचे महत्त्व सांगा?

ii) खेळाच्या विकासात योगाचे महत्त्व सांगा?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7119

[Total No. of Pages : 4

[6127]-576
T.Y.B.A.
HOME ECONOMICS
CC-1E-G-3 : Social Changes in Sociology - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35263)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Diagrams must be drawn wherever necessary.***

Q1) Write the anwers to the following questions in 20 words each. (any eight)**[16]**

a) What is social change?

b) In what two ways does social change take place?

c) What is upward change?

d) What is circular change?

e) Describe the three sociological divisions of Indian society.

f) What is tribal society?

g) Explain the two types of Indian society?

h) What is traditional society?

i) What are the factors of communication?

j) Explain the difference between traditional society and modern society.

P.T.O.

Q2) Write the answers to the following questions in 50 words each. (Any four)**[16]**

a) Explain the nature of social change.

b) Explain the importance of social change.

c) 'Society' Explain this concept.

d) Explain the types of society.

e) Explain 'Education brings about social change'.

f) Explain 'Political factors are responsible for social change'.

Q3) Write the answer to the following questions in 150 words each. (Any three)**[18]**

a) Explain the reasons for social change?

b) Explain the obstacles in the way of social change.

c) Explain the characteristics of traditional society.

d) Explain 'Economic factors affected social change'.

Q4) Write the answers to the following questions in 300 words each. (Any two)**[20]**

a) Explain the features of social change.

b) Explain the characteristics of the society.

c) Explain the role of natural and technical factors in social change.

Total No. of Questions : 4]

P7119

[6127]-576
T.Y.B.A.
HOME ECONOMICS
CC-1E-G-3 : Social Changes in Sociology - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35263)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) सामाजिक परीवर्तन म्हणजे काय?

ब) सामाजिक परीवर्तन कोणत्या दोन प्रकारे होत असते?

क) उर्ध्वगामी परीवर्तन म्हणजे काय?

ड) चक्राकार परीवर्तन म्हणजे काय?

इ) भारतीय समाजाचे समाजशास्त्रीय दृष्ट्या पडलेले तीन विभाग सांगा.

फ) आदिवासी समाज म्हणजे काय?

य) भारतीय समाजाचे दोन प्रकार सांगा.

र) परंपरागत समाज म्हणजे काय?

ल) संदेश वहनाचे घटक कोणते?

व) परंपरागत समाज आणि आधुनिक समाज यातील फरक सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) सामाजिक परीवर्तनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक परीवर्तनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

क) 'समाज' संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) समाजाचा प्रकार स्पष्ट करा.

इ) 'शिक्षणाने सामाजिक परीवर्तन घडून येते' स्पष्ट करा.

फ) 'सामाजिक परीवर्तनास राजकीय घटक कसा कारणीभूत आहे' स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) सामाजिक परीवर्तनाची कारणे स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक परीवर्तनाच्या मार्गातील अडथळे स्पष्ट करा.

क) परंपरागत समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ड) 'सामाजिक परीवर्तनावर आर्थिक घटकांचा कसा परिणाम होतो' स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) सामाजिक परीवर्तनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) समाजाची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

क) सामाजिक परीवर्तनात नैसर्गिक घटक व तांत्रिक घटकांची भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7120

[Total No. of Pages : 2

[6127]-577

T.Y.B.A.

DEFENCE & STRATEGIC STUDIES

CC-1E G-3 : India's National Security Policy and strategy - I

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35273)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any three) **[15]**

a) Explain the National Intelligence Grid Make after Kargil.
b) Explain the Combined Chief of Defence Staff.
c) Explain the Joint Intelligence Committee.
d) Explain the objectives of India's foreign policy.
e) Explain the geographical factors of National Security.

Q2) Answer the following questions in 300 words each. (Any one) **[15]**

a) Explain the Determinants of India's foreign policy.
b) Explain the evolution of India's Defence policy.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any two): **[20]**

a) Explain the evolution of India's Foreign policy.
b) Explain the concept of India's National Security.
c) State the National Security Council after 1990.
d) Explain the role of the Chief of Staff Committee in the National Security decision making process.

Q4) Write short notes (Any four): **[20]**

a) Defence Policy
b) Scope of National Security
c) Objectives of Defence policy
d) National Security
e) Foreign policy
f) Importance of National Security

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7120

[6127]-577
T.Y.B.A.
DEFENCE & STRATEGIC STUDIES
CC-1E G-3 : India's National Security Policy and strategy - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35273)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नाची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) कारगिल नंतर राष्ट्रीय इंटेलिजन्स ग्रीड स्पष्ट करा.

ब) कम्बाइंड चीफ ऑफ डिफेन्स स्टाफ स्पष्ट करा.

क) संयुक्त इंटेलिजन्स कमिटी स्पष्ट करा.

ड) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाची उदिष्टे सांगा.

इ) राष्ट्रीय सुरक्षेचा भौगोलिक घटक स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नाची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. (कोणतेही एक) **[15]**

अ) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे घटक स्पष्ट करा.

ब) भारताच्या संरक्षण धोरणाचे मूल्यमापन स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नाची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे मूल्यमापन स्पष्ट करा.

ब) भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेची संकल्पना स्पष्ट करा.

क) 1990 नंतर राष्ट्रीय सुरक्षा परिषद सांगा.

ड) राष्ट्रीय सुरक्षा निर्णय घेण्याची प्रक्रिया मध्ये चीफ ऑफ स्टाफ कमिटीची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.*4)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) संरक्षण धोरण

ब) राष्ट्रीय सुरक्षेची व्याप्ती

क) संरक्षण धोरणाची उदिष्टे

ड) राष्ट्रीय सुरक्षा

इ) परराष्ट्रीय धोरण

फ) राष्ट्रीय सुरक्षेचे महत्त्व

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7121

[Total No. of Pages : 2

[6127]-578
T.Y.B.A.
SOCIAL WORK
CC-1E : Indian Social Problems
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35433)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on any three of the following : **[15]**

a) Communal violence
b) Corruption
c) Sectarianism
d) Naxalism
e) Anti-Naxal measure

Q2) Answer any three of the following : **[15]**

a) Characteristics of social problems.
b) Features of Naxalism
c) Causes of corruption
d) Measures against communal violence.
e) What is religious dissert.

Q3) Answer any two of the following : **[20]**

a) Define meaning & nature of corruption.
b) List out reasons of Naxalism.
c) Focus on religious dissert in India.
d) Explain causes of social problems.

Q4) Answer any one of the following : **[20]**

a) Describe sectarianism and sectarian violence.
b) Discuss - Corruption as social problem.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7121

[6127]-578
T.Y.B.A.
SOCIAL WORK
CC-1E : Indian Social Problems
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35433)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) जातीय हिंसाचार

ब) भ्रष्टाचार

क) सांप्रदायिकता

ड) नक्षलवाद

इ) नक्षलवाद विरोधी उपाययोजना

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[15]**

अ) सामाजिक समस्यांची वैशिष्ट्ये

ब) नक्षलवादाची वैशिष्ट्ये

क) भ्रष्टाचाराची कारणे

ड) जातीय हिंसाचार विरोधी उपाययोजना

इ) धार्मिक मतभेद म्हणजे काय?

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[20]**

अ) भ्रष्टाचाराचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) नक्षलवादांच्या कारणांची यादी करा.

क) भारतातील धार्मिक मतभेदावरती प्रकाशझोत टाका.

ड) सामाजिक समस्यांची कारणे विशद करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[20]**

अ) सांप्रदायिकता म्हणजे काय ते सांगून सांप्रदायिक हिंसेचे वर्णन करा.

ब) भ्रष्टाचार एक सामाजिक समस्या चर्चा करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : [ ]

P-7122

[Total No. of Pages : 3

[6127]-579

T.Y. B.A.

COMMERCE

CC-1E : Financial Accounting and Computerized Accounting (2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35293) (G - III)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) a) Fill in the blanks by selecting proper words from brackets. **[7]**

i) Wear house rent is a part of _____.

[Prime cost, Production overhead, Factory cost, Distribution overhead]

ii) Tender is an _____.

[value of cost, value of finished goods, estimation of profit, value of goods transport]

iii) _____ cost is a period cost.

[Direct, Indirect, Fixed, Variable]

iv) Cost Accounting is a separate _____ of Accounting.

[Branch, Topic, Version, None of the above]

v) _____ is used to de note procurement of material.

[Selling, Purchasing, Stocking, Distribution]

vi) Factrory cost + Administrative expenses _____.

[Cost of Production, Cost of Administration, Direct overheads, All of the above]

vii) Material, labour and other expenses are the _____ of cost.

[elements, direct, overheads, none of the above]

P.T.O.

b) State True or False. **[7]**

i) Period cost are Fixed cost.

ii) Total of all direct cost is termed as Prime Cost.

iii) Imputed cost is Real Cost.

iv) A computer is an electric device.

v) Bin card is not at all used in stores and material records.

vi) Works cost = Prime cost + Office and

vii) Computerised accounting is an Economical and time saving method.

Q2) a) Prepare cost sheet from the following : **[14]**

Particulars	Amount
Freight charges	₹ 20,000
Wages paid	₹ 70,000
Direct expenses	₹ 50,000
Factory expenses	₹ 74,000
Raw material purchased	₹ 2, 40,000
General and administrative expenses	₹ 17,000
Selling and distribution expenses profit 20% on cost	₹ 20,000

Raw material opening stock ₹ 30,000 closing stock ₹ 40,000.

OR

b) Define costing. Explain the Advantages of costing.

Q3) a) Difference between Financial Accounting and Cost Accounting. **[14]**

OR

b) Draft a format for Purchase Requisition and explain in details the Purchase Requisition.

Q4) Write a short note (any two) : **[14]**

a) Cost centre

b) Cost Accounting

c) Direct cost

d) Fixed cost

Q5) a) Define the concept of material control what are basic objectives of material control. **[14]**

OR

b) What is EOQ explain the Limitations of EOQ.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7123

[Total No. of Pages : 4

[6127]-580
T.Y. B.A.
EDUCATION
CC-1D : Teaching Learning Process
(2019 Pattern) (Semester - V) (35303)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 50 words each. (Any three) **[15]**

i) Write the Thorndike's laws of learning.

ii) Write the concept of higher education?

iii) Explain the concept of Action research.

iv) Write the nature of classical conditioning method.

v) Write the meaning of learning.

Q2) Answer the following questions in 100 words each (any two) **[20]**

i) What are the factors affecting on learning.

ii) Explain challenges before higher education.

iii) Explain an educational importance of Action research.

iv) Write the nature and educational importance of project method.

Q3) Answer any one question in 300 words. **[20]**

i) What are the problems in higher education? Suggest remedies to overcome these.

ii) Explain meating, nature and educational importance of Insightfull learning method in detail.

P.T.O.

Q4) Write short notes in 50 words each (any three) **[15]**

i) Impact of globalization on higher education.

ii) Nature of learning.

iii) Educational importance of demonstraction method.

iv) Educational importance of Trial and error method.

v) Nature of discussion method.

Total No. of Questions : 4]

P-7123

[6127]-580
T.Y. B.A.
EDUCATION
CC-1D : Teaching Learning Process
(2019 Pattern) (Semester - V) (35303)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

i) थॉर्नडाईकचे अध्ययन नियम लिहा.

ii) उच्च शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा.

iii) कृती संशोधनाची संकल्पना स्पष्ट करा.

iv) अभिजात अभिसंधान पद्धतीचे स्वरूप लिहा.

v) अध्ययनाचा अर्थ लिहा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

i) अध्ययनावर परिणाम करणारे घटक कोणते?

ii) उच्च शिक्षणासमोरील आव्हाने स्पष्ट करा.

iii) कृती संशोधनाचे शैक्षणिक महत्त्व स्पष्ट करा.

iv) प्रकल्प पद्धतीचे स्वरूप व शैक्षणिक महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. **[20]**

i) उच्च शिक्षणातील समस्या कोणत्या? त्या दूर करण्यासाठी उपाय सूचवा.

ii) मर्मदृष्टिमूलक अध्ययन पद्धतीचा अर्थ, स्वरूप व शैक्षणिक महत्त्व सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) प्रत्येकी 50 शब्दांत टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

i) जागतीकीकरणाचा उच्च शिक्षणावरील परिणाम

ii) अध्ययनाचे स्वरूप

iii) दिग्दर्शन पद्धतीचे शैक्षणिक महत्त्व

iv) 'प्रयत्न प्रमाद' पद्धतीचे शैक्षणिक महत्त्व

v) दिग्दर्शन पद्धतीचे स्वरूप

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7124

[Total No. of Pages : 2

[6127]-581
T.Y. B.A.
MATHEMATICS
CC 1E : MG-5 : Group Theory
(2019 Pattern) (Semester - V) (35343)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any five of the following. **[10]**

a) Give an example of an infinite cyclic group.

b) What is the identity element in the group G = {2, 4, 6, 8} under multiplication modulo 10?

c) Define a normal subgroup of a group *G*.

d) True or False? Every finite group has an element that generates the group. Justify.

e) Let $\phi : R^* \to R^*$ under multiplication be given by $\phi(x) = |x|$. Check whether ϕ is a group homomorphism.

f) Define a factor group of *G* by *H*.

g) True or false? Every subgroup of an abelian group is normal.

Q2) Attempt any four of the following. **[20]**

a) If G is a group with binary operation $*$ and if *a* and *b* are any elements of G, then prove that the linear equations $a * x = b$ and $y * a = b$ have unique solutions *x* and *y* in G.

b) Prove that every cyclic group is abelian.

c) Prove that every subgroup of a cyclic group is cyclic.

d) Find all subgroups of $\mathbb{Z}_{18}$.

e) Let *p* and *q* be distinct prime numbers. Find the number of generators of the cyclic group Z_{pq}.

f) Prove that $Z_3 \times Z_3$ is not cyclic.

P.T.O.

Q3) Attempt any four of the following. **[20]**

a) Let A be a nonempty set and let S_A be the collection of all permutations of A. Then prove that S_A is a group under permutation multiplication.

b) List all elements of D_4. Is D_4 abelian? Justify.

c) Consider the cycles (1,4,5,6) and (2,1,5) in S_6. Compute (1,4,5,6) (2,1,5) and (2,1,5) (1,4,5,6). Are they equal?

d) if $\phi : G \to G'$ is a group homomorphism, then prove that $Ker(\phi)$ is a normal subgroup of G.

e) Compute the factor group $(Z_4 \times Z_6)/(0, 1)$.

f) Write down all possible non isomorphic groups of order 4.

Q4) Attempt any two of the following. **[20]**

a) State and prove Lagrange theorem for finite groups. Is the converse of Lagrange theorem for finite groups true?

b) State and prove the division algorithm for integers. Define gcd of two integers atleast one non-zero. Find gcd(100,52) using Euclidean algorithm.

c) State and prove first fundamental theorem of homomorphism.

d) Let H be a subgroup of a group G. Then prove that the left coset multiplication is well defined by the equation (aH) (bH) = (ab) H if and only if H is a normal subgroup of G.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7125

[Total No. of Pages : 3

[6127]-582

T.Y. B.A.

MATHEMATICAL STATISTICS (General - IV)

CC2E ST-33275 : Theory of Estimation

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35383)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of Statistical tables and calculator is allowed.***
4) ***Symbols and abbreviations have their usual meaning.***
5) ***Graph papers will be provided on request.***

Q1) Attempt each of the following :

a) In each of the following cases, choose the correct alternative : **[1 each]**

i) The Fisher-Neyman factorization theorem is applied for checking:

A) Consistency B) Sufficiency

C) Unbiasedness D) Error

ii) If X follows P(λ) distribution, then the unbiased estimator of λ is

A) Sample Mean B) Sample Median

C) Sample Mode D) Sample Minimum

iii) Let $x_1, x_2, \ldots x_n$ is a random sample drawn from U(0, θ), then the moment estimator of the parameter θ is

A) $\overline{x}$ B) $\frac{\overline{x}}{2}$

C) $2\overline{x}$ D) $\overline{x} + 2$

iv) The estimator of an unknown parameter is said to be good if it is

A) Unbiased B) Consistent

C) Efficient D) All of these

P.T.O.

v) If T is a consistent estimator of θ, then $\phi(T)$ is a consistent estimator of $\phi(\theta)$ if $\phi(.)$ is

A) Linear and Continuous function

B) Continuous function but not linear

C) Linear but not continuous

D) All types function

b) State whether each of the given statement is true or false: [1 each]

i) If T is an unbiased estimator of θ, then T^2 is not always an unbiased estimator of θ^2.

ii) The maximum likelihood estimator is always unique.

iii) Bias of an estimator is always positive.

iv) The sample mean is always a consistent estimator of a population mean.

v) The confidence interval cannot be obtained for the first quartile.

Q2) **Attempt any four of the following : [5 each]**

a) State the general problem of estimation of parameters. Distinguish between an estimate and an estimator.

b) Explain the following terms related to interval estimation :

i) Pivotal quantity

ii) Lower confidence limit

iii) Confidence coefficient

c) Examine whether there exists a sufficient statistic for σ^2 of $N(\mu, \sigma^2)$ distribution based on a random sample of size n when μ is known.

d) Obtain the maximum likelihood estimator (MLE) of parameter θ of an exponential distribution.

e) Write a note on $100(1 - \alpha)\%$ confidence interval for median.

f) Show that if T is sufficient for θ, then T is also sufficient for one-to-one and onto function $\phi(\theta)$.

Q3) **Attempt any four of the following :** **[5 each]**

a) Let $x_1, x_2, \ldots x_n$ be a random sample of size n drawn from N(μ, σ^2) distribution. Show that $\frac{\sum_{i=1}^{n}(x_i - x)^2}{n-1}$ is an unbiased and consistent estimator of σ^2.

b) Define the Minimum Variance Bound Unbiased Estimator (MVBUE) of a parameter. Show that it is unique when it exists.

c) Define point estimation and interval estimation. Distinguish between point estimation and interval estimation with an illustration.

d) Find the Fisher information function 1(λ) for Exp(λ) distribution.

e) Let $x_1, x_2, \ldots x_n$ be a random sample of size n drawn from U(0, θ) distribution. Obtain the estimator of θ by the method of moments.

f) Define an unbiased estimator. With usual notation prove that, if T is an unbiased estimator of θ, then ϕ(T) is an unbiased estimator of ϕ(θ) provided ϕ(.) is a linear function.

Q4) **Attempt any two of the following :** **[20]**

a) i) State and prove Cramer-Rao inequality. **[7]**

ii) Prove that if T is a sufficient estimator of θ, then ϕ(T) is also sufficient for θ provided ϕ is one-to-one and onto function. **[3]**

b) i) Obtain the maximum likelihood estimator (MLE) of θ, based on a random sample of size n from a distribution with probability density function (p.d.f) : $f(x, \theta) = e^{-(x-\theta)}$, $x > \theta$. **[5]**

ii) Construct 100(1 – α)% confidence interval for μ, on the basis of a random sample of size n from N(μ, σ^2), where σ^2 is unknown. **[5]**

c) i) Define uniformly minimum variance unbiased estimator (UMVUE) of a parameter. Show that UMVUE is unique when it is exists. **[5]**

ii) Explain Pitman - Koopman form and sufficient statistic. **[5]**

d) i) State and prove the Fisher-Neyman factorization theorem for discrete case. **[7]**

ii) Given a random sample 1, 3, 2, 4, 5 from the distribution with density :

$$f(x,\theta) = \frac{2}{\theta^2}(\theta - x), 0 < x < \theta, \theta > 0$$

Estimate θ by the method of moments. **[3]**

⌘⌘⌘

Total No. of Questions: 4]

SEAT No. : ____

P7126

[Total No. of Pages : 2

[6127]-584
T.Y.B.A.
MATHEMATICS
CC-2E, AMG-5: Real Analysis-I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-V) (35344)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any Five of the following. **[10]**

a) Write a contrapositive statement of "$P \wedge Q \Rightarrow R$".

b) Express the following statement using quantifiers: $\lim_{x\to 0} \frac{\sin x}{x} = 1$

c) Using $\in -N$ definition of limit of a sequence, prove that $\lim_{x\to\infty} \frac{1}{n^{2023}} = 0.$

d) Give an example of a bounded sequence $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ such that $\lim_{n\to\infty} \frac{s_n}{n} = 0.$

e) Test the convergence of $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{10n+2}{5n+7}$.

f) Define absolute convergence of the series of real numbers.

g) Find lim sup of the sequence $\left\{\frac{1}{3n}\right\}_{n=1}^{\infty}$.

Q2) Attempt any Four of the following. **[20]**

a) Prove that $A \Rightarrow B$ is logically equivalent to $\sim (A \wedge (\sim B))$.

b) For any three sets A, B, C, Prove that $A \setminus (B \cup C) = (A \setminus B) \cap (A \setminus C)$.

c) If $f(x) = -x + 5$ and $g(x) = \cos x$ then prove that *f* is a bijection and *g* is neither one to one nor on to.

P.T.O.

d) Prive that the set of all rational numbers is conntable.

e) If S_1 and S_2 are two countable sets then prove that $S_1 \cup S_2$ is countable.

f) If $f : A \to B$ and $A_1, A_2 \subseteq A$ then prove that $f(A_1 \cup A_2) = f(A_1) \cup f(A_2)$

Q3) Attempt any Four of the following. **[20]**

a) If $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a sequence of nonnegative numbers and if $\lim_{n\to\infty} s_n = L$, then prove that $L \geq 0$.

b) Find the natural number N such that $\frac{1}{\sqrt{n+1}} < 0.05$, where $n \geq N$.

c) Prove that every convergent sequence of real numbers is bounded.

d) Prove that every Cauchy sequence of real numbers is convergent.

e) Prove that the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n(n+1)}$ is convergent.

f) Test the convergence of the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{3}{2^n}$.

Q4) Attempt any Two of the following. **[20]**

a) Define monotonically increasing sequence. Show the $\lim_{n\to\infty}\left(1+\frac{1}{n}\right)^n = e.$

b) Define the class ℓ^2 of sequences. State and prove the Schwarz inequality.

c) Define absolute convergence and conditional convergence. Prove that every absolutely convergent series is convergent. Does the series $1 - \frac{1}{2!} + \frac{1}{3!} - \frac{1}{4!} + \ldots$ absolutely convergent?

d) i) Show that the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{2n \log n}$ is divergent.

ii) Show that the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(1+\frac{1}{n})^{2n}}{e^n}$ is convergent.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7127

[Total No. of Pages : 2

[6127]-585

T.Y.B.A.

LOGIC

G3 : Logic and Principles of Reasoning

CC-1E : Logic and Methodology of Science - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35363)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the three of the following questions in 50 words. **[15]**

a) Explain the concept of science

b) What is the concept material cause of Aristotle?

c) What is applied science? Give appropriate examples.

d) What is a working hypothesis?

e) Explain uniformity of nature.

Q2) Write short notes on any Three of the following in 50 words. **[15]**

a) Kinds of hypothesis

b) Causal Laws

c) Efficient cause

d) Concept of Fact

e) Pure Sciences

Q3) Answer Two of the following questions in 200 words. **[20]**

a) What is the confirmation of hypothesis?

b) What is the relation between values and science? Explain it.

c) Explain in detail the difference between common sense and science.

Q4) Answer any one of the following questions in 400 words. **[20]**

a) What are the conditions of good hypothesis? Explain in detail.

b) Explain in detail social sciences and natural sciences.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7127

[6127]-585
T.Y.B.A.
LOGIC
G3 : Logic and Principles of Reasoning
CC-1E : Logic and Methodology of Science - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35363)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) विज्ञान ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) उपदान कारण ही ॲरिस्टॉटलची संकल्पना काय आहे?

क) उपयोजित शास्त्रे उदाहरण देऊन सांगा.

ड) कामचलाऊ सिद्धांतकल्पना म्हणजे काय?

इ) नसर्गएकविधता स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) सिद्धांतकल्पनेचे प्रकार

ब) कार्यकारण नियम

क) निमित्त कारण

ड) तथ्य संकल्पना

इ) शुद्ध शास्त्रे

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तर 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) सिद्धांतकल्पनेची निश्चितता म्हणजे काय?

ब) मूल्य आणि विज्ञान यातील फरक काय?

क) व्यावहारिक ज्ञान व विज्ञान यामधील फरक सविस्तर विशद करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) सिद्धांतकल्पना म्हणजे काय सांगून सिद्धांतकल्पनेच्या उचित अटी कोणत्या हे सविस्तर विशद करा.

ब) सामाजिक शास्त्रे आणि नैसर्गिक शास्त्रे सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7128

[Total No. of Pages : 2

[6127]-586

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

CC-1E-G-3 : Crime and Society

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35373)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on (Any three) **[15]**

a) Parole
b) Labelling Theory
c) Crime against children
d) Criminalization of politics
e) White collar crime

Q2) Answer the following questions in 50 words each (any three) **[15]**

a) Elaborate the characteristics of crime
c) Explain the marxist Approach of crime
d) Explain the causes of crime against women
e) Explain the environmental crime
f) Explain the crime against caste

Q3) Answer the following questions in 200 words each (any two) **[20]**

a) Write the functionalist Approach of crime
b) Explain the Role of media in crime
c) Elaborate cyber crime
d) Define Juvenile delinquency and describe causes of Juvenile delinquency.

Q4) Answer the following questions in 300 words each. (any one) **[20]**

a) Define crime & Explain causes of crime?
b) Explain the meaning of Terrorism & causes of crime

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7128

[6127]-586

T.Y.B.A.

SOCIOLOGY

CC-1E-G-3 : Crime and Society

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35373)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) पॅरोल

ब) लेबलिंग सिद्धांत

क) बालकांविरोधातील गुन्हे

ड) राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण

इ) पांढरपेशीय गुन्हा

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) गुन्ह्याची वैशिष्टये विशद करा.

ब) गुन्ह्याचा मार्क्सवादी दृष्टीकोन सांगा.

क) स्त्रीयांविरोधी गुन्ह्याची कारणे विशद करा.

ड) पर्यावरणीय गुन्हे स्पष्ट करा.

इ) जाती विरोधी गुन्हे स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) गुन्हा संबंधी प्रकार्यवादी दृष्टीकोन लिहा.

ब) गुन्ह्यातील प्रसार माध्यमाची भूमिका विशद करा.

क) संगणकीय गुन्ह्याचे वर्णन करा.

ड) बालगुन्हेगारीची व्याख्या व कारणे विशद करा.

प्र.*4)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) गुन्ह्याची व्याख्या व कारणे स्पष्ट करा.

ब) दहशतवादाचा अर्थ सांगून दहशतवादाची कारणे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P7129

[Total No. of Pages : 2

[6127]-587
T.Y.B.A.
SOCIOLOGY
CC-2E : Work and Society
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35374)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on (Any three) **[15]**

a) Domestic Production System
b) Manorial System
c) Emotional Labour
d) Contact Labour
e) Meaning of unorganized sector

Q2) Answer the following questions in 50 word each (Any Three) **[15]**

a) Explain the types of surveillance
b) Discribe the Japanese model of work
c) Explain the impact of information technology in service sector
d) Discribe the theory of macdonaldization
e) Explain the flexibility of work in post industrial society

Q3) Answer the following questions in 200 words each (any two) **[20]**

a) Write the characteristics of Bureaucracy
b) Explain the theory of feminization work
c) Write the characteristics of factory production system
d) Explain the problem of Bureaucracy

Q4) Answer the following questions in 300 words (Any one) **[20]**

a) Explain the theory of informalization work
b) Write the theory of scientific managment.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P7129

[6127]-587
T.Y.B.A.
SOCIOLOGY
CC-2E : Work and Society
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - V) (35374)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) कुटुंब उत्पादन पद्धती
ब) मॅनोरियल पद्धती
क) भावनिक श्रम
ड) करार तत्त्वावरील कामगार
इ) असंघटीत क्षेत्राचा अर्थ

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) सर्व्हीलीयन्सचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) कार्याच्या जापनीज मॉडेलचे वर्णन करा.
क) सेवा क्षेत्रातील माहिती तंत्रज्ञानाचे परिणाम स्पष्ट करा.
ड) मॅकडोनालडायझेशनच्या सिद्धांताचे वर्णन करा.
इ) उत्तर औद्योगिक समाजातील कार्याची लवचिकता स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) नोकरशाहीची वैशिष्ट्ये लिहा.
ब) कार्याचा स्त्रीवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
क) कारखाना उत्पादन पद्धतीची वैशिष्ट्ये लिहा.
ड) नोकरशाहीच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) कार्याचा अनौपचारिकीकरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) शास्त्रीय व्यवस्थापन सिद्धांत लिहा.

Total No. of Questions: 4]

SEAT No. : ____

P7130

[Total No. of Pages :4

[6127]-588
T.Y.B.A.
STATISTICS (General-III)
CC-1E ST-33875 : DESIGN AND ANALYSIS OF EXPERIMENTS
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-V) (35385)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of statistical tables and calculator is allowed.***
4) ***Symbols and Abbreviations have their usual meaning.***

Q1) Attempt each of the following. **[1each]**

A) In each of the following cases, choose the correct alternative:

a) 3^2 factorial experiment is an experiment with

i) 2 factors, 3 levels per factor

ii) 3 factors, 2 levels per factor

iii) 3 factors, 3 levels per factor

iv) 2 factors, 2 levels per factor

b) Which among the following principles of design of experiment is not used in CRD

i) Replication ii) Local Control

iii) Randomization iv) Confounding

c) A linear combination $\sum_{i=1}^{k} c_i t_i$ of treatment means t_i is said to be contrast if

i) $\sum_{i=1}^{n} c_i t_i = 0$ ii) $\sum_{i=1}^{n} c_i t_i = 1$

iii) $\sum_{n=1}^{n} c_i = 0$ iv) $\sum_{i=1}^{n} c_i = 1$

P.T.O.

d) In two-way ANOVA with m rows and n columns, the error degrees of freedom is

i) $n(m-1)$ ii) $m(n-1)$

iii) mn iv) $(m-1)(n-1)$

e) The number of parameters involved in the model of Latin Square Design with 3 treatments are

i) 16 ii) 9

iii) 10 iv) 13

B) In each of the following state whether the given statement is true or false: **[1 each]**

a) Analysis of Variance (ANOVA) is used compare the variance of several populations.

b) As variability due to chance decrease, the value of F-ratio in Analysis of Variance (ANOVA) will increase.

c) Normality of experimental error $(\in_{ij})$ is one of the assumptions of CRD.

d) The least square estimator for parameter α_2 in randomized block design (RBD) is $\hat{\alpha}_2 = \overline{x}_{2.} - \overline{x}_{..}$

e) The number of experimental units required in RBD with 4 treatments and 5 blocks is 20.

Q2) Attempt any four of the following. **[5 each]**

a) State the model for CRD with assumptions. Also State the least squares estimators of parameters involved in this model.

b) Describe the procedure for testing for equality of two specified treatment effects using critical difference method for randomized block design (RBD).

c) Describe the procedure of hypothesis testing for significance of the model in case of latin sqaure design (LSD)

d) What do you mean by classification of a desing. Explain one way classification.

e) Explain the terms main effect and Interaction effect in 2^2 factorial experiments.

f) Explain how non-normal data can be analyzed using

i) Square root transformation for counts data.

ii) Sin^{-1} (.) transformation for proportions.

Q3) Attempt any four of the following **[5 each]**

a) Describe the procedure of hypothesis testing for significance of the model in case of randomized block desing (RBD).

b) Derive an expression for the expectation of mean sum of squares due to treatment for latin square design (LSD).

c) Explain Yate's procedure to obtain factorial effect totals in 2^3 factorial experiment.

d) Give ANOVA table for 2^3 factorial experiment where interaction effect ABC is confounded in all the 4 replicates.

e) Compute the relative efficiency of LSD with respect to RBD by using

i) Rows as blocks

ii) Columns as blocks

based on the following information:

Treatment sum of Squares = 208.3 Row Sum of Squares = 165.4

Column Sum of Squares = 152.8 Total Sum of Squares = 600.5 Number of Rows=4

f) Write a note on uniformity trials.

Q4) Attempt any two of the following **[10 each]**

a) i) Obtain the least squares estimators of parameters involved in randomized block design (RBD). **[5]**

ii) Show that mean sum of squares due to error is unbiased estimator of error variance σ^2 in RBD. **[5]**

b) i) Define terms **[5]**

1) Contrast

2) Experimental Unit

3) Treatment

4) Linear Treatment Contrasts

5) Orthogonal Treatment Contrasts

ii) Obtain the formula of efficiency of RBD over corresponding CRD. **[5]**

c) i) Explain with illustration which principles of design of experiments are used in latin square design (LSD)? **[5]**

ii) State the model for latin square design (LSD) with assumptions. Give the break up of total sum of squares into various components. **[5]**

d) i) Explain the general idea of confounding in factorial experiments. **[5]**

ii) Give the ANOVA table for a 2^3 factorial experiments with 4 replicates, where all interaction effects are confounded in each of the replicates divided into 2 block of size 4 each. **[5]**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7131

[Total No. of Pages : 4

[6127]-589

T.Y. B.A. (Semester - V)

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

CC-3(3)-CC1E : Religion and Philosophy in Ancient India (CBCS) (2019 Pattern) (35183)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 300 words each : **[15]**

a) Describe the classification of Rigvedic gods-goddesses.

OR

b) Discuss the causes for the spread of Jainism.

Q2) Answer the following questions in 300 words each : **[15]**

a) Explain the Buddhist philosophy in - brief.

OR

b) What do you know about Heterodox thinkers?

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any two) : **[20]**

a) Explain the composition of the upanishads.

b) Discuss the 'Panch-Aṇuvratas'.

c) Write the causes for the rise of Buddhism.

d) State the various sects in Vaishṇavism.

P.T.O.

Q4) Write Note on (any four) : **[20]**

a) Yajurveda.

b) Karmayoga in Bhagvad-gītā.

c) Digambar Jain.

d) Chāturyāma cult.

e) Sthaviravādin.

f) Lokayatikas.

Total No. of Questions : 4]

P-7131

[6127]-589

T.Y. B.A. (Semester - V)

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

CC-3(3)-CC1E : Religion and Philosophy in Ancient India

(CBCS) (2019 Pattern) (35183)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.*

2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) ऋग्वेदीय देवदेवतांचे वर्गीकरणाचे वर्णन करा.

किंवा

ब) जैन धर्माच्या विस्ताराच्या कारणांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) बौद्ध तत्त्वज्ञान थोडक्यता स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अवैदिक विचारवंतांविषयी तुम्हास काय माहिती आहे?

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) उपनिषदांची रचना स्पष्ट करा.

ब) 'पाच अणुव्रतांची' चर्चा करा.

क) बौद्ध धर्माच्या उदयाची कारणे लिहा.

ड) वैष्णव धर्मातील विविध संप्रदाय सांगा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) यजुर्वेद

ब) भगवदगीतेतील कर्मयोग

क) दिगंबर जैन

ड) चातुर्याम संप्रदाय

इ) स्थविरवादीन्

फ) लोकायतिक

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7132

[Total No. Of Pages : 3

[6127] - 590
T.Y. B.A.
MATHEMATICS
SEC-1C: FMG-5: C-Programming
(2019 Pattern) (Semester - V) (35345)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions: ***1) All questions are compulsory.***
2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt any five out of seven questions : **[10]**

a) Which of the following is a valid Identifiers.

i) Tax - rate

ii) Order flag

b) Define floating point constant

c) Suppose a,b,c are integer variables assigned the values a = 8, b = 3 and c = -5. Determine the value of the following expression : (a * c)%b.

d) A C program contains the following statements:

include <stdio.h> int i,j,k;

Write an appropriate scanf function to enter numerical values of i,j,k, such that i,j and k are decimal integers.

e) What is the purpose of break statement?

f) Explain the meaning of following array initialization:

int Z [12] ={0,0,8,0,0,6}

g) Explain the meaning of the function prototype charf (void).

Q2) Attempt any Four of the following questions : **[20]**

a) Write a short note on printf( ) function.

b) Name and describe the four basic data types in C.

c) Write a note on arithmetic operators in C.

d) Write a note on getchar and putchar function.

e) Write a C program to calculate the compound interest.

f) Write the output generated by the following C program.

```
# include <stdio.h>
  main ( )
{ int i = 0, x = 0;
   for (i = l; i < 10; i++)
{ if (i % 2 = = 1)
    x+ = i;
       else
          x – – ;
       Printf ( "%d", x);
       }
       printf (" \nx = %d,"x);
       }
```

Q3) Attempt any four of the following questions : **[20]**

a) Write a note on if - else statement.

b) Write a note on functions.

c) Write a note on break and continue statements.

d) Explain each of the following with one illustration.

i) User defined function.

ii) Library function.

e) Write a C program that reads a line in lowercase and converts all of it to uppercase.

f) Write a note on function recurrsion with an example on n!

Q4) Attempt any two of the following questions : **[20]**

a) Write a C program to check whether a given string is palindrome or not a palindrome,

b) Write a loop that will calculate the sum of every third integer, begining with i = 2 for all values of i less than 100. Write a loop in three different ways.

i) Using while statement

ii) Using a do - while statement

iii) Using a for statement.

c) Give a list of commonly used conversion characters in data out put with their meaning.

d) Write a C program that reads two tables of integers into the computer and calculates the sum of the corresponding elements.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

P-7133

[Total No. of Pages : 4

[6127]-591

T.Y. B.A.

APPLIED STATISTICS (General)

SEC 1C : Continuous Distribution and Tests of Significance

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35413) (ST-34175)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of calculator and statistical table is allowed.***
4) ***Notations and abbreviations have their usual meaning.***

Q1) Attempt each of the following :

a) Choose the correct alternative in each of the following : **[1 each]**

i) The range of distribution function of a continuous random variable X is

A) 1 to ∞ B) 0 to ∞

C) $-\infty$ to ∞ D) 0 to 1

ii) Which of the following is not a composite hypothesis?

A) $\mu > \mu_0$ B) $\mu < \mu_0$

C) $\mu \neq \mu_0$ D) $\mu = \mu_0$

iii) Goodness of fit test is carried out using

A) Chi-square test

B) t-test

C) F-test

D) Test based on normal distribution

iv) In a normally distributed population, approximately 95% of observations fall within

A) $\mu - \sigma$ and $\mu + \sigma$ B) $\mu - 2\sigma$ and $\mu + 2\sigma$

C) $\mu - 3\sigma$ and $\mu + 4\sigma$ D) $\mu - 4\sigma$ and $\mu + 4\sigma$

P.T.O.

v) The Central Limit Theorem (C.L.T.) says that the sampling distribution of the sample mean is approximately normal if
   A) all possible samples are selected
   B) the sample size is large
   C) standard error is small
   D) variance is infinite

b) State whether each of the following statement is true or false :**[1 each]**
   i) For testing equality of two population variances, we can use F-test.
   ii) Normal distribution is a mesokurtic distribution.
   iii) C.L.T. is a special case of the Weak law of large numbers.
   iv) For testing the equality of two population proportions for large samples we use t-test.
   v) In testing of hypothesis, alternative hypothesis can be only two sided.

Q2) **Attempt any four of the following : [5 each]**

a) Explain the test procedure to test the independence of attributes using Chi-square test.

b) Define the following terms :
   i) Hypothesis
   ii) Standard error of test statistic
   iii) Critical region
   iv) Level of significance
   v) Test statistic

c) Let $X_1, X_2, \ldots\ldots\ldots X_n$ be a random sample from a certain population. Explain the concept of test statistic as a function of the random sample with one illustration. Discuss sampling distribution and standard error of a test statistic.

d) If X is a continuous random variable with probability density function

$$f(x) = \begin{cases} 7x^6 , & 0 \le x \le 1 \\ 0 , & otherwise \end{cases}$$

Find $P(0.45 \le X \le 0.67)$

e) A sample of 7500 mangoes is found to have average weight of a mango be 115 grams. Can we assume that a sample is coming from a population with average weight of 150 grams against that it is smaller than 150 grams? Assume that the population standard deviation is 7 grams and level of significance is 5 %.

f) State the Central Limit Theorem for independently and identically distributed random variables with two illustrations.

Q3) **Attempt any four of the following :** **[5 each]**

a) Explain the following terms :

i) Simple hypothesis

ii) Type I error

iii) Type II error

iv) Size of a test

v) Power of a test

b) What is a sequence of random variables? Explain the convergence of a sequence of random variables in distribution with an illustration.

c) Define the distribution function of a continuous random variable and state its four properties.

d) Explain the test procedure to test :

$H_0 : P_1 = P_2$ against $H_1 : P_1 \neq P_2$,

where :

P_1 is proportion of first population

P_2 is proportion of second population.

e) If X ~ N(21, 144) distribution, find

i) $P(X \leq 19)$

ii) $P(X \geq 25)$

iii) $P(18 \leq X \leq 25)$

f) Describe the procedure of paired t-test.

Q4) **Attempt any two of the following :** **[10 each]**

a) i) Marks scored out of 80 by students of two coaching classes X and Y in a certain examination are given below :

X	64	73	59	79	49	67	63	69
Y	55	49	28	39	53	37	43	51

Assuming the populations of marks to be approximately normal, test at 10% level of significance whether the variance of class X is not equal to that of class Y. **[6]**

ii) Describe the procedure of test for single mean based on normal distribution with known variance. **[4]**

b) i) State the necessary and sufficient conditions for the Weak Law of Large Numbers. Give two applications of WLLN. **[4]**

ii) The following table shows runs scored by 7 batsmen before and after attending a training class :

Batsman No.	1	2	3	4	5	6	7
Before training	32	21	25	29	10	14	29
After training	54	32	30	44	23	29	30

Examine whether the training was effective or not at 5% level of significance. **[6]**

c) i) State any three properties of normal distribution. Let X be a normal variate and Y be a standard normal variate. State the p.d.f of random variable Y. What is the relation between two variates X and Y?

ii) Define the continuous type of random variable through p.d.f. Give two real life examples of continuous random variable.

iii) State the difference between simple and composite hypotheses.

[5+3+2]

d) i) Describe the chi-square test for population variance. **[4]**

ii) Following data was obtained from a survey conducted in a particular office regarding preferences of types of food and age of people :

Age	Types of food	
	Junk	Healthy
Teenager	109	34
Adult	67	190

Can we say at 5% level of significance that the preferences of types of food are associated with age? **[6]**

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P-7134

[Total No. of Pages : 4

[6127]-592

T.Y. B.A.

PHILOSOPHY (G-3)

CC-1E : Aesthetics and Religious Philosophy

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35423) (Regular)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer any three of the following questions in 50 words each :** **[15]**

a) Explain the Concept of '*Rasa*'.

b) Explain the nature of Aesthetics.

c) Discuss the interrelation between religion and morality.

d) Discuss the any one problem associated with terrorism.

e) State any one view regarding Aesthetic attitude.

Q2) **Write short notes on any three of the following :** **[15]**

a) Secularism.

b) *Sthayibhava*.

c) Nature of Art

d) Nature of Beauty

e) Explain any two kinds of *Rasa*.

Q3) **Answer any two of the following questions in 200 words each :** **[20]**

a) Explain the nature of Aesthetic experience.

b) Explain shortly the classification of Art.

c) Discuss the nature of Philosophy of Religion.

d) Discuss theory of Art 'Art as a communication.' according to Tolstoy.

P.T.O.

Q4) **Answer any one of the following questions in 400 words :** **[20]**

a) According to Saint Augustine discuss in detail, what is the problem of Evil?

b) Explain in detail the nature of *Bharatmuni's 'Theory of Rasa'*.

□□□

Total No. of Questions : 4]

P-7134 **[6127]-592**

T.Y. B.A.

तत्वज्ञान (G-3)

CC-1E : सौंदर्यशास्त्र आणि धर्माचे तत्त्वज्ञान

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35423) (Regular)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :

1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) 'रस' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) 'धर्म आणि नैतिकता' यांच्यातील आंतरसंबंधाची चर्चा करा.

ड) दहशतवादाशी निगडीत कोणत्याही एका समस्येची चर्चा करा.

इ) सौन्दर्यविषयक अभिवृत्तीविषयी कोणताही एक दृष्टीकोण सांगा.

प्रश्न 2) कोणत्याही तीन संक्षिप्त टिपांची उत्तरे लिहा. **[15]**

अ) धर्मनिरपेक्षतावाद

ब) स्थायीभाव

क) कलेचे स्वरूप

ड) सुंदरता संकल्पनेचे स्वरूप.

इ) रसाचे कोणतेही दोन प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) सौंदर्यानुभवाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) कलेचे वर्गीकरण सांगून थोडक्यात स्पष्ट करा.

क) धर्माच्या तत्त्वज्ञानाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

ड) टॉलस्टॉयला अनुसरून 'कला म्हणजे संवाद' या कलाविषयक सिद्धांताची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) संत ऑगस्टाईनला अनुसरून दुरिताची समस्या म्हणजे काय? सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) भरतमुनींच्या रससिद्धांताचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

□□□

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : ____

P7135

[Total No. of Pages : 4

[6127]-593
T.Y. B.A.
ENGLISH
SEC-1C : Enhancing Employability Skills
Prescribed Text-Aspiration:English for Careers
(2019 Pattern) (Semester-V) (35333)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any ten of the following questions. **[10]**

a) Creative writing improves_____

i) Hard skills ii) Behavioural skills

iii) Critical thinking iv) Mathematical skills

b) Creative writing on online platform does not include_____

i) Newspaper report ii) Vlogs

iii) Blogs iv) Ad writing

c) Creative writing is a_____

i) Skill ii) Speech

iii) Behaviour iv) Report

d) Great creative writing is the result of careful_____

i) Speech ii) Discussion

iii) Formatting iv) Observation

e) A good translation is a combination of _____

i) clarity and complexity ii) accuracy and correctness

iii) accuracy and creativity iv) naturalness and artificiality

P.T.O.

f) Which of the following is not the function of journalism?

i) Legislation ii) Education

iii) Entertainment iv) Information

g) Proof reading for newspapers demands_____expertise.

i) Software ii) Legal

iii) Literary iv) Linguistic

h) Which of the following is not a feature of academic writing?

i) Short forms ii) Formal language

iii) Refereing iv) Fixed format

i) Which of the following is a form of creative writing?

i) Notice ii) Letter

iii) Minutes iv) Poem

j) What does source text mean?

i) Original text ii) Translated text

iii) Sources iv) Duplicate text

k) Which among the following is a form of electronic media?

i) Magazine ii) Newspaper

iii) Leaflet iv) Internet

l) What is communication?

i) Process ii) Medium

iii) Method iv) Grammar

m) What primarily decides the tone of a story?

i) Choice of words ii) Audience

iii) Characters iv) Setting

n) Language specific to a profession is called_____

i) Dialect ii) Idiolect

iii) Register iv) Slang

Q2) Answer any one of the following in about 150 words. **[10]**

a) There is a job vacancy for the post of an accountant in a private firm. Write an application letter addressed to the managing director of the firm.

b) You are a secretary of the student council. Draft a notice for the council members to inform them about organization of 'Cultural Fest' in the college.

Q3) Answer any three of the following in about 100 words. **[15]**

a) Discuss the elements of communication in brief.

b) Elaborate on the strategies for making a good demonstration

c) State the differences between soft skills and hard skills.

d) Explain briefly the importance of time management.

Q4) Answer any three of the following in about 100 words. **[15]**

a) What are the essential features of sales communication?

b) Discuss briefly elements of effective communication.

c) State the differences between a proposal and a report.

d) Elaborate the potential skills required for digital customer services.

Q5) Answer any five of the following questions. **[20]**

a) Draft a resume to be submitted for the post of teacher.

b) You meet your teacher and want to introduce your father to her. Write a dialogue between you and your teacher.

c) Write a dialogue between you and your friend discussing participation in 'Annual Gathering'

d) Narrate your experience of the first day of college in about ten lines.

e) Your locality faces a severe problem of less water supply. Structure a possible solution to it with the help of the following points.

- Identification of problem

- Structuring the problem

- Finding possible solutions

- Making a decision

- Implementing the solution

- Analysing feedback

f) Draft an attractive sales letter to be sent to your existing customers, to introduce a new flavour of ice-cream of your company.

g) You wish to make your college campus Green. Draft a brief proposal mentioning a title, contents. project description and recommendations.

h) Write a dialogue between you and your friend about watching a new film.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P-7136

[Total No. of Pages : 4

[6127]-594

T.Y. B.A. (Vocational Stream)

FUNCTIONAL ENGLISH - V

Introduction to Print Media and Writing for Mass Media and Key Competency Modules

(2019 Credit Pattern) (Semester - V) (35851)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates :

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in short : **[14]**

a) What is 'intro' in the News writing?

b) What are the contents of main body in News Writing?

c) What are the various types of News Media?

d) 'Precision' is one of the characteristics of News Why?

e) What is meant by 'authenticity' of News?

f) Why 'simplicity' of News is important?

g) Regional News attracts the attention of local people. Why?

h) Why 'International News' are important?

i) What do you mean by 'Commercial New's?

j) Why 'electronic media' is effective than 'Print media'?

k) Why Print media uses simple language in the New's?

l) Why electronic media uses descriptive or elaborative language?

m) The column writing is essential component of Newspaper. Why?

n) Who writes columns in Newspaper?

P.T.O.

Q2) Prepare a news item in 150 words based on the points given below : **[6]**

- The Indian Express
- Napier - 22nd Nov. 2022
- Rain hit 3rd T20, match ends in a tie
- Heavy Rain fall at McLean Park
- The final between India and New Zealand ends in a tie via Duckworth Lewis Method.
- New Zealand scores 160 runs
- India while batting, the skipper Hardik Pandya hit an unbeaten 30 runs in 18 balls.
- India was 75 in 09 over by loosing 4 wickets.
- Due to rain the match couldn't be resumed.
- DLS was applied, match ends in a tie.
- India wins the series.

Q3) a) Write a job application letter to be sent in response to the following advertisement. **[8]**

Wanted

An experienced typist with good knowledge of English and Marathi

Contact to : Times of India, Pune - 06

b) Write a letter to the editor of daily 'Lokmat' highlighting the issue of irregular drinking water supply in your area. **[8]**

Q4) a) Write a script for a short advertisement based on given data. **[8]**

b) Write taglines for an advertisement based on the description. (Any Two) : **[4]**

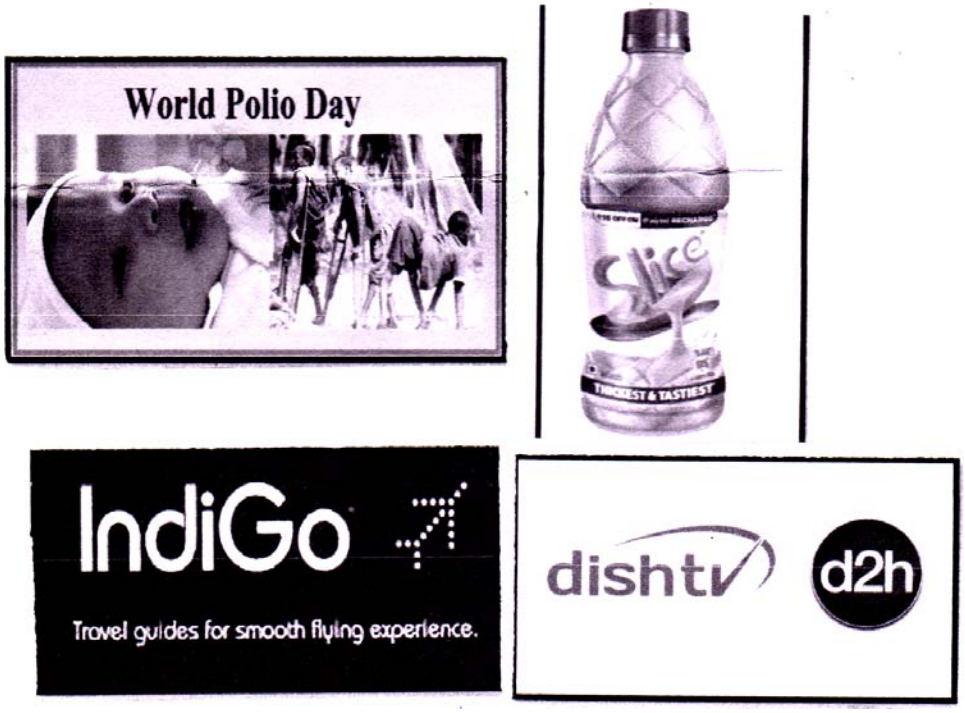

Q5) Answer the following questions in short on technical writing (Any three) : **[12]**

a) Technical Writing as User documentation.

b) Features of technical writing.

c) Technical writer is a link between the product and the customer.

d) English in technical writing.

e) Types of technical writing.

Q6) a) Write an e-mail message on given situation (any two) : **[6]**

i) You are the head of the Cultural Club. Write an e-mail to your friend to invite him/her for cultural programme to be held next week.

ii) As a group leader, write an e-mail to the superintend of Holidays Home at panchgani for making a reservation for the stay of a group of 45 students of your college.

iii) Imagine you are in charge of a social organization and you want to

organize a ‘Cleanliness Campaign’ in a rural place. Draft an e-mail in a proper format to be sent to concerned authorities asking for the necessary permission.

iv) Draft an e-mail to a famous and distinguished personality to invite him/her for the prize Distribution programme of your college.

b) Write a blog post on given situation. **[4]**

Imagine you are working for Radio Mirchi, as a script writer. Write a blog post on ‘Today’s Education system’.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P8070

[Total No. of Pages : 2

[6127]-595
T.Y.B.A. (Vocational)
TRAVEL AND TOURISM MANAGEMENT
Adventure Tourism - V
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35861) (Paper - V)
(Theory Course)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.***
4) ***Use of map stencil is allowed.***

Q1) Answer any eight (Around 20 words each) **[16]**

a) Explain surfing.

b) Who introduced the term adventure tourism?

c) Explain the concept of canopying.

d) What do you mean by rock climbing?

e) Where is Indian Institute of Skiing and Mountaineering (IISM) located?

f) What is rafting?

g) Explain the concept of scuba diving.

h) Explain the concept of safaris.

i) Where is Himalayan Mountaineering Institute (HMI) located?

j) Explain the term snorkeling.

Q2) Write short notes on any three (Around 50 words each) **[18]**

a) What is adventure tourism, and how does it differ from traditional tourism?

b) What role does risk and uncertainty play in adventure compared to sports?

c) What are some popular land-based adventure activities, and can you provide examples of each?

d) What are the key elements that define adventure tourism experiences?

P.T.O.

Q3) Answer any two (Around 100 words each) **[16]**

a) How does adventure tourism contribute to local economies and sustainability?

b) How do the goals and objectives of adventure experiences differ from sports competitions?

c) How can entrepreneurs tap into the growing adventure tourism market?

Q4) Answer in detail any one (Around 500 words each). **[20]**

a) Where can you find popular water-based adventure destinations in India?

b) What are some popular water-based adventure activities?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P-7137

[Total No. of Pages : 2

[6127]-596
T.Y.B.A. (Vocational Stream)
FUNCTIONAL ENGLISH
Entrepreneurship Development, Project, Report & Oral Communication in English : Advanced (Theory)
(2019 Pattern) (Semester - V) (Paper-VI) (35852)
(Credit System)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates :

1) ***All the questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on any THREE of the following: **[12]**

a) SOWC/SOWT Analysis.

b) Qualities of an Entrepreneur.

c) Define the term Entrepreneur.

d) Functions of an Entrepreneur.

Q2) Attempts any TWO of the following: **[12]**

a) District Industry Center (DIC)

b) MIDC

c) National E development Board

d) MSEB

Q3) Attempts any TWO of the following: **[14]**

a) Define Service Industry with suitable examples.

b) What are the types of Service Industry? Explain in brief.

c) The Importance of service industry.

d) What are the types of SME? Explain in brief.

P.T.O.

Q4) Attempts any TWO of the following: **[16]**

a) State the difference between SWOC analysis and 'Techno Economic Feasibility Assessment'.

b) What is 'Techno Economic Feasibility Assessment'?

c) Explain the concept of primary report and detailed project report.

d) Discuss the types of 'Techno Economic Feasibility Assessment'.

Q5) Write short notes on any FOUR of the following: **[16]**

a) Factory Act

b) Payment of Wages act

c) Direct and Indirect tax

d) VAT

e) GST